

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148
0033 OSLO

Vår dato: **18 DES 2013**
Vår ref.: NVE 200802279-71 kv/mcpr
Arkiv: 312 /076
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Marthe Cecilie Pramli

NVEs innstilling – søknad fra Statkraft Energi AS om konsesjon til bygging av Vigdøla kraftverk, Luster kommune i Sogn og Fjordane

NVE anbefaler at Statkraft Energi AS får konsesjon etter vannressurslovens § 8 til bygging av Vigdøla kraftverk. Vi anser at § 25 i vannressursloven er oppfylt. Konsesjonen anbefales gitt på vedlagte vilkår. Vår vurdering forutsetter gjennomføring av avbøtende tiltak.

NVE har gjort en helhetlig vurdering av planene, resultatene fra konsekvensutredningene og de mottatte høringsuttalelsene, og mener nytten og de positive konsekvensene av tiltaket er større enn de antatte skadene og ulempene tiltaket kan medføre for allmenne og private interesser.

Vi legger vekt på at planene innebærer en anseelig mengde ny, fornybar kraft og at man i stor grad kan utnytte eksisterende anlegg. Det vil være minimalt med vegbygging og kraftverket kan kobles på eksisterende transformator. Kraftverket vil gjennomsnittlig produsere 45,4 GWh per år, noe som tilsvarende strømførbuket til om lag 2270 norske husstander. Negative konsekvenser er i hovedsak knyttet til landskaps- og opplevelsesverdier med bakgrunn i redusert vannføring. Deler av nedbørsfeltet til Vigdøla er allerede utnyttet i Jostedal kraftverk og en ytterligere reduksjon av vannføringa samt erfaring fra tidligere utbygging inngår i vår samlede vurdering. NVE mener slipp av minstevannføring vil bidra til å avbøte de negative konsekvensene på en god måte.

Innhold:

Utdrag fra søknad	2
Høring og distriktsbehandling	9
Innkomne merknader	9
NVEs oppsummering av saken	46
Vurdering av konsekvensutredningene	49
Vurdering av konsesjonssøknaden	52
Merknader til de foreslåtte konsesjonsvilkårene	72
Andre merknader	75

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Utdrag fra søknad

NVE har mottatt søknad fra Statkraft Energi AS datert 28.03.2011. Hovedinnholdet i søknaden refereres her. Figurer, foto, vedlegg og enkelte tabeller er ikke tatt med. Også deler av søknadens beskrivelse av miljøkonsekvensene er tatt med. Statkraft Energi AS søker etter følgende regleverk:

"Vannressursloven §§ 8 og 22 om:

Tillatelse til å bygge og drive Vigdøla kraftverk med tilhørende installasjoner. Kraftverket utnytter fallet mellom Skitnamyrtjønni i Vigdøla kote 603 og kote 0. Vi søker også om at konsesjonen gis virkning som statlig arealplan etter plan og bygningslovens § 6-4.

For dette tiltaket gjelder vassdragsreguleringsloven § 16 om rett til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift, inkludert fall, som ikke er ervervet tidligere. Dette medfører at dersom det gis konsesjon for tiltaket, så gis det også rett til slik ekspropriasjon. Ekspropriasjon blir gjennomført bare dersom det ikke lykkes å få til avtale med samtlige grunneiere og rettighetshavere.

Energiloven § 3-1 om:

Tillatelse til bygging og drift av Vigdøla kraftverk med elektrisk utrustning og tilhørende bygningstekniske konstruksjoner som omtalt i vedlagte prosjektbeskrivelse. Tillatelse til bygging og drift av en permanent 22 kV linje fra Syneshaug til Skitnamyrtjønni.

Oreigningsloven § 25 om:

Tillatelse til å ta i bruk arealer og rettigheter før skjønn er holdt eller avtale er inngått med grunneiere og rettighetshavere (forhåndstiltredelse).

Denne søknaden vil bli trukket dersom det lykkes å få til avtale med samtlige grunneiere og rettighetshavere.

Det vises til vedlegg 8 og 9 til prosjektrapport med KU for beskrivelsen av hvilke eiendommer som berøres av tiltakene det må erverves grunn og rettigheter fra.

Forurensingsloven kapittel 3 om:

Tillatelse til endring i vannføringen i Vigdøla og Jostedøla.

Konsesjonsloven § 2 siste punktum om:

Om unntak for konsesjonsplikt for erverv av arealer og rettigheter som gis konsesjon etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven.

Jordloven § 12 om:

Tillatelse til fradeling av arealer og rettigheter for gjennomføring av tiltaket. Av praktiske og rasjonelle grunner ber vi om at slik tillatelse gis samtidig med konsesjonen.

Etter tiltakshavers vurdering er dette et prosjekt med store fordeler og etter måten små ulemper. Utbyggingsplanene er konsekvensutredet fullt ut i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser."

SAMMENDRAG

Bakgrunnen for denne søknaden er at Statkraft Energi AS planlegger å utnytte en større del av det energipotensialet som finnes i allerede regulerte vassdrag i Luster kommune. I tillegg

til dette prosjektet som omhandler Vigdøla, har Statkraft utarbeidet en konsesjonssøknad for Vestsideelvane i Jostedalen. Jostedøla er hovedvassdraget for begge prosjektene.

Øvre deler av Vigdølas nedbørfelt er i dag overført til Jostedal kraftverk. Utnyttelse av den nedre delen av Vigdøla ved utbygging av Vigdøla kraftverk vil kunne gi 48 GWh/år i økt produksjon.

Jostedal bygdeutviklingslag tok i 2001 kontakt med Statkraft Region Midt-Norge angående mulighet for utnyttelse av ikke utbygde vassdrag i området, og Vigdøla var ett av de prosjektene som ble foreslått. Utbygging av Vigdøla ble vurdert av Statkraft i 2003 - 04. Det ble da sett på flere alternativ, bl.a. en oppdeling av fallet i to og med rørgate i dagen. Tunnelløsningen ble vurdert i to alternativ. Et med et utløp nær Vigdølas samløp med Jostedøla og ett til undervannet til Jostedal kraftstasjon. Det foretrukne alternativ er det sistnevnte.

Beskrivelsen av virkningene av tiltaket med berørte interesser er i all hovedsak hentet fra sammendraget i konsekvensutredningen (KU) som følger vedlagt. Tiltakshaver har imidlertid gjort noen tekstlige tilpasninger av stoffet. Det presiseres videre at kapittel 13, 14 15 og 17 er sammenstilling av materiale fra eksterne utredere, mens de øvrige kapitlene er tiltakshavers planer og kommentarer.

0.1 Utbyggingsplanene

Det nye Vigdøla kraftverk vil bli lokalisert slik at en kan utnytte eksisterende adkomsttunnel, transformator, koplingsanlegg og avløpstunnel til Jostedal kraftverk. Dette er både teknisk rasjonelt og en miljømessig gunstig løsning.

Inntaket til Vigdøla kraftverk etableres ved at det bygges en lav betongdam til erstatning for eksisterende terskel i et trangt parti i utløpet av Skitnamyrtjønne (kote 605). Eksisterende terskel skaper i dag vannspeilet i tjernet. Ny dam vil heve vannspeilet med maksimalt 2 m. Heving vil skape et lite inntaksbasseng og øke neddemmet areal med ca. 2 dekar. Dammen vil få et magasinvolum på ca. 12.000 m³. Den vil få et fast overløp uten luker, men det bygges inn en luke og et tapperør med ventil for å sikre slipp av minstevannføring. Det vil være behov for å bygge en 150 m lang atkomstvei fra eksisterende vei i Vigdalen bort til dammen og inntakssted.

Fra inntaket i Skitnamyrtjønne føres vannet via tunneler til Vigdøla kraftstasjon som plasseres i fjell umiddelbart nedstrøms Jostedal kraftverk, på vestsiden av utløpstunnelen. Adkomsten til kraftverket vil skje via en avgreining fra eksisterende adkomsttunnel. Vannet føres videre ut i utløpstunnelen fra Jostedal kraftverk som munner ut i Gaupnefjorden.

I stasjonen installeres en Pelton-turbin med slukeevne på ca. 3,2 m³/s og effekt på 16 MW. Generatoren blir på 18 MVA. Energien føres ut via eksisterende transformator og ut på Statnetts 300 kV-linje. Stasjonen vil produsere ca 48 GWh/år, hovedsakelig sommerkraft. Kostnaden for prosjektet er anslått til 130 mill.kr.

Den største riggen etableres ved Ormbergstølen, ikke langt fra adkomsttunnelen til Jostedal kraftverk. En mindre rigg etableres rett ved inntaket ved Skitnamyrtjønne og omfatter hvilebrakke og kontor.

Tippmasser

Steinmassene fra sprengningsarbeidene foreslås deponert ved det etablerte deponiet på Ormbergstølen, fra utbygging av Jostedal kraftverk. Fra utsprengningen av tilløpstunnelen og kraftverkshall med tilhørende tunneler vil anslagsvis 55 000 m³ steinmasser bli transportert ut via adkomsttunnelen til Jostedal kraftverk til enden av eksisterende deponi på østsiden av Jostedøla, ca. 800 m nedenfor portalen til adkomsttunnelen. Den gamle tippet er tilsådd og fungerer som grasmark i dag. De nye massene vil bli en utvidelse av dette arealet.

Alternativ plassering/utnyttelse av tippmassene vil bli vurdert i samarbeid med Luster kommune og berørte grunneiere, dersom det dukker opp bedre løsninger.

Mistevannføring

Det er forutsatt at det slippes minstevannføring. Følgende minstevannføringer er lagt til grunn, gitt at tilsiget er stort nok:

1/1-30/4	0,06 m ³ /s
1/5-30/6	0,30 m ³ /s
1/7-15/8	1,00 m ³ /s
16/8-30/9	0,30 m ³ /s
1/10-31/12	0,06 m ³ /s

0,06 m³/s tilsvarer dagens alminnelige lavvannføring. Middelvannføringen er 1,85 m³/s.

0.2 Forhold til offentlige planer

Prosjektet kommer ikke i konflikt med fylkeskommunale planer, men i kommunedelplanen for Luster kommune er området ved Ormbergstølen lagt ut som LNF- område i kommuneplanens arealdel. Området ved Skitnamyrjtønne, sørsiden av Vigdøla, er lagt ut som LNF. Nordsiden av Vigdøla er her båndlagt for fremtidig regulering til hytteområde. Statkraft vil søke departementet om at arealdisponeringsplanen godkjennes som statlig reguleringsplan, slik at denne kan bli behandlet samtidig med konsesjonssøknaden (se kapittel 11).

0.3 Konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn

Inntaksområdet, sammen med tippet for tunnelmassen og redusert vannføring nedstrøms inntaket, blir de eneste synlige tegnene på utbyggingen.

Hydrologi

I gjennomsnitt reduseres vannføringen rett nedstrøms inntaket til 38 % av dagens vannføring i Vigdøla. Det er da lagt til grunn minstevannføring som omtalt tidligere. På grunn av tilsig i restfeltet vil vannføringen ved samløp Jostedøla bli mindre påvirket. I gjennomsnitt reduseres vannføringen her ned til 45 % av dagens vannføring.

Fordi det er lagt opp til et større slipp av minstevannføring i sommerhalvåret, vil vannføringsreduksjonen i denne perioden bli mindre. I juli og august vil vannføringen i Vigdøla før samløpet med Jostedøla i gjennomsnitt ligge rett under 50 % av dagens vannføring.

Fraføringen av vann fra Vigdøla vil medføre en reduksjon av gjennomsnittlig vannføring i Jostedøla ved Husøy på bare ca. 4 %. Ved Gaupne vil tiltaket føre til en gjennomsnittlig vannføringsreduksjon på 3 %.

Grunnvann

Det er ingen kjente, viktige grunnvannsforekomster i tiltaksområdet. Elveslettene i nedre del av Jostedøla er derimot viktige grunnvannsreservoarer. Tiltaket vil føre til små endringer i vannføringen i Jostedøla og vil derfor i liten grad påvirke dette reservoaret.

Isforhold, vanntemperatur og lokalklima

Vanntemperaturen i Vigdøla følger lufttemperaturen, men med litt lavere amplitude. Dette gjelder på sensommeren, når snøen i feltet er smeltet. I juni og tidlig i juli ligger det ennå snø, og vanntemperaturen ligger under lufttemperaturen. I resten av juli og august er vanntemperaturen høyere i Vigdøla enn i Jostedøla. Vigdøla er da hele 3 - 10 °C varmere enn Jostedøla. Dette skyldes at Vigdøla, i motsetning til Jostedøla, ikke lenger blir tilført vann fra brefelt. Vanntemperaturen i Vigdøla følger allerede i dag lufttemperaturen fra midten av juli og ut september, så det ventes ingen endringer i disse månedene. I oktober- april er vanntemperaturen nær frysepunktet, bortsett fra enkelte mildværsinnslag, og det ventes heller ingen vesentlige endringer i denne perioden.

Fraføring av vann fra Vigdøla forventes å gi en liten reduksjon av temperaturen i Jostedøla om sommeren. Denne reduksjonen vil være i størrelsesorden 0,1 °C. Dette er en helt marginal endring.

Isforholdene blir omtrent uforandret bortsett fra ved inntakspunktet, hvor isen blir usikker. På grunn av redusert vannføring nedstrøms inntaket vil perioder med frostrøyk reduseres.

Erosjon og sedimenttransport

Det som måtte være av bunntransportert materiale i Vigdøla oppstrøms inntaksmagasinet vil under naturlige forhold sedimentere i Skitnamyrtjønne ved det planlagte inntaket. Den planlagte reguleringen vil derfor ikke påvirke tilførselen av bunntransportert materiale videre nedover i elva.

Redusert vannføring nedstrøms inntaket vil føre til reduserte flommer ned til utløpet i Jostedøla. Dette vil også føre til redusert erosjon langs denne strekningen.

Skredfare

Mesteparten av prosjektområdet ligger klimatisk og topografisk til rette for skred, og det er kjente skredhendelser en rekke steder.

I anleggs- og driftsfasen må man forvente at det kan komme steinsprang, steinskred, snøskred, sørpeskred, jordskred og flomskred. Det er få plasser som er helt trygge for skred, og derfor vil det være aktuelt med tiltak i planfasen, anleggsfasen og driftsfasen for ivareta sikkerhetskrav.

Den planlagte dammen og inntaket kan nås av snøskred, og må derfor utformes og dimensjoneres for dette.

Det planlagte anleggsområde ved portalbygget til Jostedal kraftverk kan i sjeldne tilfeller nås av skred. Detaljert plassering av brakker, tipp m.m. bør finnes ved optimalisering av praktiske og skredmessige forhold. En ny plass for riggen ved Ormbergstølen kan være aktuelt.

Vannkvalitet og vannforsyning

Beregninger basert på vannprøver i Vigdøla og Jostedøla viser at redusert vannføring i Vigdøla ikke vil føre til at vannkvaliteten blir negativt påvirket. Redusert vannføring i Jostedøla vil ikke bli av et slikt omfang at det vil påvirke resipientkapasiteten her.

Verken Vigdøla eller Jostedøla brukes som drikkevannskilder, men det tas vann til jordbruksvanning i begge elvene. Det ventes ikke at tiltaket vil medføre noen vesentlige, negative virkninger for jordbruksvanning.

Naturmiljøet og biologisk mangfold

I influensområdet for utbyggingen av Vigdøla kraftverk er det registrert få viktige lokaliteter for biologisk mangfold. En verdifull naturtype (en høgstauendeeng med regionalt sjeldne moser) ble registrert nedstrøms inntaket, men vil ikke bli berørt av tiltaket.

Området er relativt rikt på vilt, framfor alt hjort, og det ventes at dyrene vil trekke seg vekk fra tiltaksområdet i anleggsperioden. Dette vil imidlertid være en virkning av forbigående karakter. En leikplass for orrfugl, som ligger nært inntaksområdet, vil sannsynligvis ikke bli bruk dersom anleggsarbeidet fører til forstyrrelser i leikperioden. Dette vil også være en midlertidig effekt.

Fossekall er vanlig forekommende langs de fleste vannstrenger i Jostedalen, og hekker trolig langs den berørte elvestrekningen i Vigdøla. Det kan ikke utelukkes at redusert vannføring kan føre til at arten oppgir noen av disse hekkelassene. Samlet sett vurderes tiltaket å ha en liten negativ konsekvens for naturmiljø.

Jaktbart vilt

Influensområdet har gode tettheter av vilt. Av jaktbart vilt er det særlig hjort som er av betydning. Tiltaket ventes ikke å medføre varige negative effekter på jaktbart vilt.

Fisk

Vigdøla har en tett bestand av aure. Foreslått slipp av minstevannføring vil trolig være tilstrekkelig til å opprettholde en tilfredsstillende størrelse på vanndecket areal om sommeren og sikre at elva ikke bunnfryser om vinteren.

Ettersom Vigdøla ikke lenger drenerer noen brefelt, er vanntemperaturen i elva noe høyere om sommeren sammenlignet med i Jostedøla. Fraføring av varmere vann fra Jostedøla er imidlertid vurdert å ha marginal effekt på temperatur og oppvekstvilkår for fisk i Jostedøla. Tiltaket vurderes å ha liten negativ konsekvens for fisk.

Jord- og skogsbruk

Tiltaket vil stort sett berøre lokale landbruksinteresser. Ett bruk i Vigdalen og ett bruk ved Ormbergstølen vil bli berørt av planene. Anleggsaktiviteten kan gi midlertidige forstyrrelser i Vigdalen. Vigdølas gjerdefunksjon for dyr på beite kan bli redusert som følge av redusert vannføring.

Det tilbakeførte deponiet kan brukes som dyrkingsjord, og kan føre til en utvidelse av dyrkbart areal ved Ormbergstølen. Tiltaket vurderes derfor å ha liten positiv konsekvens for jordbruk. Tiltaket vil ikke berøre skogsbruksområder.

Mineral- og masseforekomster

Tiltaket vil ikke berøre kjente drivverdige mineral- eller masseforekomster.

Landskap og inngrepsfrie områder

De tekniske inngrepene knyttet til den planlagte utbyggingen er alt i alt små og vil i all hovedsak bli lagt til steder der det tidligere har skjedd arealinngrep. Foreslått slipp av minstevannføring vil i stor grad redusere virkningen på landskapet som følge av redusert vannføring i sommerperioden. Samlet sett vurderes de negative konsekvensene for landskapet ved utbygging av Vigdøla kraftverk som små. Bygging av Vigdøla kraftverk vil ikke få virkninger for inngrepsfrie områder.

Friluftsliv

Det er framfor alt områdene oppstrøms inntaket i Vigdøla som har betydning for tradisjonelt friluftsliv og reiseliv, og det er natur- og kulturverdier med stor opplevelsesverdi i øvre deler av Vigdalen. Tradisjonelt friluftsliv utøves i liten grad i tiltaksområdet, som først og fremst er innfallsport til de høyereliggende delene av Vigdalen. Det er forventet at virkningene for alle typer friluftsjaktiviteter vil være størst i anleggsperioden, men at dette er av forbigående karakter. Samlet sett vurderes tiltaket å ha liten negativ konsekvens for friluftsliv.

Kulturmiljø og kulturminner

Det foreligger ingen kjente funn av automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet, og potensialet for funn vurderes som lite. Det finnes heller ingen kjente, viktige nyere tid kulturminner i tiltaksområder eller langs Vigdøla nedstrøms inntaket. Tiltaket vurderes å ha liten negativ konsekvens for kulturminner og kulturmiljø.

Reiselivet

Jostedalen er innfallsport til Jostedalsbreen og Breheimen nasjonalparker, men er med sine ca. 60.000 besøkende i året et relativt begrenset reiselivsområde i seg selv. Ca. 70 % av de besøkende overnatter andre steder i regionen, noe som viser at Jostedalen har en viktig funksjon som reisemål for hele Sognefjord - området. Reiselivsvirksomheten i området har hatt en positiv utvikling de siste årene, og potensialet for ytterligere vekst synes å være betydelig.

Utbyggingen av Vigdøla kraftverk vil i liten grad påvirke opplevelsesverdiene for de som ferdes i dalføret. Vigdalen er først og fremst et reisemål for lokalbefolkningen i kommunen.

Samfunnsmessige forhold

Næringsliv og sysselsetning

Utbygging av Vigdøla kraftverk vil gi vare- og tjenesteleveranser både til norsk næringsliv som helhet, til næringslivet regionalt i Sogn og Fjordane og lokalt i Luster kommune. Dette vil i sin tur gi sysselsettingseffekter på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.

På nasjonalt nivå viser utreders beregninger en samlet sysselsettingseffekt på rundt 155 årsverk, fordelt over tre år i anleggsperioden. På regionalt nivå i Sogn og Fjordane viser beregningene en sysselsettingseffekt på rundt 30 årsverk. Bygge- og anleggsnæringen vil være den næring som får de største sysselsettingseffektene av anlegget. Vigdøla kraftverk er et lite kraftutbyggingsprosjekt som ikke gir store virkninger for næringslivet lokalt i Luster,

men lokal bygge- og anleggsnæring, hotell- og restaurantvirksomhet samt transport vil kunne dra nytte av utbyggingen.

Driftsfasen vil ikke gi økt sysselsetning, men vil bidra til å styrke grunnlaget for sysselsetningen ved selskapets regionkontor på Gaupne.

Kommunale inntekter

Utredet anslår at utbygging av Vigdøla kraftverk vil gi Luster kommune årlige inntekter på 1,8 - 2,3 mill. kr i form av kommunal eiendomsskatt, naturressursskatt, konsesjonsavgift og konsesjonskraft¹. I forhold til kommunens samlede driftsbudsjett på rundt 240 mill. kr, er dette et beskjedent tillegg, men allikevel et pluss i regnskapet.

0.4 En sammenstilling av virkningene

Utbygging av Vigdøla kraftverk vil ha relativt små, negative virkninger for natur- og brukerverdier, naturressurser, landskap, kulturminner og kulturmiljø. De fysiske inngrepene er av begrenset omfang, og det er dermed særlig redusert vannføring i Vigdøla som vil ha negativ virkning. Det planlagte slippet av minstevannføring i sommerperioden reduseres imidlertid langt på vei omfanget av denne virkningen. Tippen som planlegges etablert i tilknytning til eksisterende tipp ved Ormbergstølen vil kunne gi nye bruksarealer på om lag 20 dekar. En sammenstilling av konsekvensvurderingene er vist i tabell 0.1 under.

0.5 Foreslåtte avbøtende tiltak (av tiltakshaver)

Det viktigste avbøtende tiltaket som skal gjennomføres er foreslått minstevannføring. Ettersom kraftverket har begrenset slukeevne, vil det, spesielt tidlig på sommeren, være relativt stor vannføring i strykene ned mot Jostedøla (42 - 53 % av gjennomsnittlig månedsvannføring i mai - august). Av landskapsmessige grunner vil det bli vurdert å etablere terskler i et flatt parti mellom kote 550 og 580. Dette for å øke vanndekket areal i den del av elven som er synlig fra vei og fra bebyggelse på Syneshaug. Terskler vil kunne være positivt både for jordbruksinteressene og for fisk i området. I detaljutformingen og gjennomføringen av planene vil det bli lagt vekt på å innpasse dam, inntak og tipp til landskapet og å begrense naturinngrepenes omfang og utstrekning. Forurensning fra anleggsaktiviteter kan forebygges gjennom god planlegging og oppfølging av driften.

¹ Tiltakshaver mener beløpet blir noe mindre, da kommunen ikke kan ta ut mer konsesjonskraft og naturressursskatten reduseres p.g.a. Statens inntektsutjevningfond.

Tabell 3.1 Hoveddata for utbygging av Vigdøla kraftverk.

Data for tilsig	
Totalt nedbørfelt oppstrøms inntak	47,2 km ²
Nedbørfelt, restfelt etter bekkeinntak Jostedal kraftverk oppstrøms inntak Vigdøla kraftverk	27,9 km ²
Middelvannføring 1961 – 2005	1,85 m ³ /s
Data for kraftverk	
Inntak	605 m o.h.
Avløp	12 m o.h.
Brutto fallhøyde	593 m
Slukeevne	3,2 m ³ /s
Installert effekt	16 MW
Magasinvolym	ca. 12.000 m ³
HRV (høyeste regulerende vannstand i inntak)	607 m o.h.
LRV (laveste regulerende vannstand i inntak)	605 m o.h.
Data for produksjon	
Produksjon, vinter (1/10 – 30/4)	10 GWh
Produksjon, sommer (1/5 – 30/9)	38 GWh
Produksjon, årlig middel	48 GWh
Data for økonomi	
Utbyggingskostnad (inkl. renter i byggetiden)	130 mill.kr
Utbyggingspris (inkl. renter i byggetiden)	2,7 kr/kWh

”

Høring og distriktsbehandling

Samtidig med søknad om Vigdøla kraftverk søkte også Statkraft Energi AS om ”Overføring av Vestsideelvane og heving av Tunsbergdalsdammen”. Begge søknadene var i Luster kommune og NVE hadde felles høringer, kunngjøringer og folkemøter. Søknad om Vestsideelvane ble trukket av Statkraft Energi AS 28.07.2012 og det ble derfor kun gjennomført sluttbefaring av søknad om Vigdøla kraftverk, den 15.08.2012.

Innkomne merknader

Vi har mottatt nedenfor angitte uttalelser til saken og i det følgende gis et utdrag av de viktigste synspunktene på omsøkte planer. Der synspunktene er knyttet sammen med krav til vilkår for en eventuell konsesjon er disse kravene gjengitt her, men alle vesentlige krav om vilkår vil bli nærmere drøftet i et eget avsnitt senere i innstillingen.

Luster kommune, skriver i sin uttalelse av 19.10.2011

Kommunen opplyser at de har gjort følgende vedtak i saken:

”Luster kommunestyre syner til rådmannen si saksutgreiing med tilhøyrande vurderingar, og vil gje uttrykk for at Luster kommune og Jostedal har hatt stor nytte av tidlegare kraftutbyggingar. Ut frå ei samla vurdering finn kommunestyret likevel at det ikkje er samsvar mellom dei inngrep og konsekvensar utbygging vil gje, og dei vilkår kommunen er stilt i utsikt. Kommunestyret rår difor til at Statkraft Energi AS ikkje får konsesjon for dei omsøkte utbyggingane utan at det vert stilt strenge konsesjonskrav og Luster kommune får tydeleg vederlag for å avstå ytterlegare naturressursar til storsamfunnet”

Kommunen har lagt ved saksutredningen, som er en gjennomgang av søknadene angående både Vigdøla og Vestsideelvane og de forventede virkningene disse vil få. Om samlet vurdering sier rådmannen:

”Luster kommune har gjennom store kraftutbygginger tilført storsamfunnet store kraftressurser. Dette har ført til at store deler av kommunens vassdragsnatur er regulert. De omsøkte utbyggingene vil føre til ytterligere inngrep. Konsekvensutredningene og de innkomne høringsuttalelsene viser at utbyggingene vil kunne få negative konsekvenser for naturmiljøet i Jostedalen. Særlige negative virkninger kan overføringen av Vestsideelvane få for fiskebestanden i Jostedøla. At vannføringen i Vestsideelvane i praksis vil forsvinne må anses som et stort tap for landskapsinntrykket i Jostedalen.

Gjenværende vassdragsressurser i kommunen er av så stor verdi at det må kunne dokumenteres åpenbare og varige fordeler for kommunens innbyggere dersom ytterligere naturinngrep skal aksepteres. Dersom kommunen skal avstå disse, må det foreligge en klar overvekt av positive følger av utbyggingene sett opp mot de negative. Sentrale momenter er minimering av negative følger og kompensasjon til kommunen, enten i form av realytelser og tiltak i kommunen, eller økonomisk kompensasjon. Det vises i den anledning til Høyesteretts uttalelse i 1978 (Rt. 1978 side 1430) om at utbyggingskommunene har et legitimt krav på "(...) et realistisk vederlag for at disse kommunene ble tvunget til å avgi de verdier som lå i kraftkildene".

Lovverket for vannkraftutbygging har omfattende regler om vederlag til kommuner som avstår verdifulle naturressurser til storsamfunnet. Rådmannen anslår at kommunens inntekter fra lovbestemte rettigheter, skatter og avgifter fra begge utbyggingene vil ligge et sted i intervallet 2,5 til 4,6 millioner kroner årlig. Slik regelverket er i dag vil realverdien av disse inntektene svekkes over tid. Når det gjelder betydningen for lokalt næringsliv, er det kommunens erfaring at årsverk fra vannkraftutbygginger sjelden tilfaller lokalt næringsliv i like stor grad som de anslag utbygger gir i sine konsekvensutredninger. Det må antas at utbyggingene får begrenset betydning for lokalt næringsliv på kort sikt. På lang sikt vil noe av næringsgrunnlaget for reiselivsnæringen i Jostedalen kunne forsvinne som følge av utbyggingene.

Gitt de begrensede inntektene som utbyggingene vil generere, mener rådmannen at de lovbestemte ordninger som er ment å sikre vertskommunen "et realistisk vederlag", ikke virker etter hensikten for utbyggingene Statkraft har søkt om konsesjon til. Dette gjelder både konsesjonskraftordningen, naturressursskattordningen og eiendomsskattereglene.

Etter omfattende forhandlinger har Statkraft fremsatt tilbud til kommunen om en utbyggingsavtale med samlede verdier på om lag 10,5 millioner kroner som et engangsbeløp. Ytelsene i avtalen er et næringsfond og enkelte utbedringstiltak. Etter rådmannens syn representerer ikke ytelsene en stor merverdi for kommunen. Ut over opprensingen i Jostedøla har ikke Statkraft vært villig til å påta seg noe som ikke kan påregnes pålagt gjennom konsesjonsbehandlingen hos NVE. Utbyggingenes størrelse tatt i betraktning – til sammen 643 millioner kroner – mener rådmannen at Statkrafts tilbud til utbyggingsavtale ikke er et godt tilbud.

Når man ser på at utbyggingene vil kunne ha stor innvirkning på næringsgrunnlaget for reiselivsnæringen i Jostedalen, fremstår de eventuelle utbyggingene etter rådmannens vurdering ikke som spesielt gunstige for Luster kommune, rent økonomisk.

Når det gjelder følger fra hver enkelt utbygging, vil rådmannen fremheve følgende momenter når det gjelder den eventuelle Vigdølautbyggingen:

- *Gjennomsnittlig vannføring ved samløpet med Jostedøla vil i henhold til Statkrafts egne beregninger være under 40 % av dagens vannføring.*
- *Gjerdeeffekten som elven tidligere hadde mot beitedyr ble sterkt forringet ved forrige utbygging. Statkraft har ikke vist vilje til å ta tak i dette problemet. Vigdølautbyggingen vil forsterke dette problemet fra inntaket ned til samløpet med Jostedøla.*
- *En ytterligere reduksjon av vannføringen nedenfor det planlagte inntaket vil medføre at det spesielle landskapselementet Håvardfossen blir sterkt forringet.*

- Reduksjon av vannføringen vil være uheldig for fisket. Både av hensyn til landskapsopplevelsen og fiskeinteressene må det være et absolutt krav at det bygges terskler på strekningen mellom kote 550 og 580 dersom det blir gitt konsesjon
- Konsekvensene av ras som rammer inntaksmagasinet er ikke godt nok utredet. Et eventuelt konsesjonsvedtak må ha klare formuleringer som sikrer at flomfare for hytter og gardsbruk i nærheten elimineres."

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane skriver i sin uttalelse av 31.10.2011

"Ei utbygging av Vigdøla vil kunne gje eit bidrag til meir fornybar energi i eit vassdrag som alt er sterkt påverka av kraftutbygging. Vidare vil kommunen kunne få økonomiske fordelar av utbygginga.

Fylkesmannen vurderer at ei utbygging som omsøkt er i konflikt med allmenne interesser knytt til landskap, sjøaure og laks. Spesielt vil redusert vassstemperatur i Jostedøla påverke laks og sjøaure negativt i ei elv med allereie marginale levevilkår etter tidlegare utbygging. Elva er eit viktig landskapselement med godt synlege fossar, og er viktig med omsyn til tilførsel av klarare og varmare vatn til Jostedøla.

Fylkesmannen legg vekt på at Luster kommunestyre har rådd i frå at det vert gjeve konsesjon, og vil ut frå ei samla vurdering slutte seg til kommunen si tilråding.

(...)

MILJØVERNFAGLEGE VURDERINGAR

Generelt

Til søkjar opplyser vi at Fylkesmannen skal vurdere saka i høve til allmenne interesser. Dette omfattar tema som naturmiljø (m.a. landskap, biologisk mangfald, inngrepsfrie naturområde, fisk) og friluftsliv. NVE har avgjerdsrett etter vassressurslova. Vidare vurderer vi meldingar og søknader i høve til lakse- og innlandsfiskelova og ureiningslova.

Landskap, friluftsliv og inngrepsfrie område (INON)

Utbygginga er planlagt i eit område som allereie er påverka av menneskelege inngrep. På ca. kote 1200 er det fleire bekkeinntak til Jostedal kraftverk som har redusert vassføringa i Vigdøla. Det er bilveg fram til Vårstølen, og 22 kV kraftline opp til Syneshaug ved eksisterande tipp. Dei tekniske inngrepa knytt til utbygginga er små, ved at eksisterande infrastruktur vert nytta. Inntaksområdet, saman med tippene for tunnelmassen og redusert vassføring nedstrøms inntaket, vert synlege teikn etter utbygginga.

I kommunedelplan for små kraftverk i Luster kjem utbyggingsområdet for Vigdøla kraftverk i delområde 4.6 "Vigdalen". Dette området inkluderer prosjektet der det no vert søkt om unntak frå Samla plan. Aurland Naturverkstad har utarbeidd to fagrapportar som tek for seg landskap, naturmiljø og kulturmiljø. Desse rapportane er bakgrunn for den tematiske kommunedelplanen for småkraftverk i Luster. I fagrapporten frå Aurland Naturverkstad er delområdet 4.6 Vigdalen, gitt samla miljøverdi "Svært stor". Aurland Naturverkstad har og vurdert enkeltvassdrag, og der kjem Vigdøla ut med ei samla vurdering av konfliktpotensial som "stort". Utdrag frå skildring av landskapet: "Elva er godt tilgjengelig, både visuelt og fysisk. Den er godt synlig og gjer mykje av seg. Elva er ein viktig del av totalbiletet i natur og kulturlandskapet. Eit dalføre med stor variasjonsrikdom. Fossane i nedste del av elva har stor intensitet, mektigheit og villskap. Elva er regulert til vasskraftutbygging. Ei flott elv som er

viktig for landskapsopplevinga." Kommunestyret i Luster vedtok i møte 25.01.07, sak 10/07, å flytte nedre del av delområde 4.6 Vigdalen frå raud til grøn konfliktsone. Vedtaket er ikkje nærare grunngjeve.

Jostedalen med sitt brelandskap er ein viktig turistattraksjon. Dalen får kvart år besøk av eit stort tal turistar frå heile verda som ynskjer å sjå Jostedalsbreen, og den storslagne naturen med fjell- og fosselandskap. Jostedalen er ein svært viktig innfallsport til Jostedalsbreen nasjonalpark. Nedre del av Vigdøla med Håvardfossen, er ved høg vassføring eit sentralt landskapselement ved Husøy.

Vigdalen er lett tilgjengeleg og er eit populært utfartsområde for lokalbefolkninga og turistar. Ved Vårstølen er det parkeringsplass og Vårstølen er eit mykje brukt utgangspunkt for turar. Det er fleire merka turruter og turlagshytter i området. Området vert nytta til tradisjonelt friluftsliv sommar og vinter (fotturar, skiturar, bærplukking, jakt og fiske). I boka Opptur som omhandlar Sogn og Fjordane er to turar med utgangspunkt frå Vårstølen omtala, og fjelltoppen Vongsen 1757 moh. er eit populært turmål frå Vigdalen, spesielt om sommaren. Dei viktigaste områda for friluftsliv ligg ovanfor den planlagde utbygginga.

Vigdalen landskapsvernområde ligg omlag 1,5 km lenger inn i dalen. I tillegg ligg det ein lokalitet med spesielle naturkvalitetar i Sogn og Fjordane (Naturbasen) og ein lokalt viktig naturtype i same området, men noko nærmare inntaket. Desse lokalitetane ligg utanfor utbyggingsområde og vil ikkje verte direkte påverka.

Prosjektet påverkar ikkje inngrepsfrie naturområde (INON), ettersom Vigdøla allereie er påverka av vasskraftutbygging.

Det er få kulturminne og kulturmiljø i tiltaksområdet. Dei som finst vil få ingen til minimal påverknad at dei planlagde tiltaka.

Ved ei. ev. utbygging vil dei mest aktuelle avbøtande tiltaka knytt til Jostedøla vere å sleppe vatnet frå kraftverket ut i Jostedøla ved Ormbergstølen, og ev. å auke minstevassføringa vesentleg. Dette vil redusere ulempene for laks og sjøaure. Øvst i området vil det vere å etablere tersklar på det slake partiet ved Syneshaugen og auke minstevassføring. Dette vil redusere den negative verknaden på landskapsbilete, gjere tilhøva for aure betre og oppretthalde ein viss gjerdeeffekt for beitande dyr. Tersklane bør vere mest mogleg naturleg for ikkje å redusere landskapsopplevinga unødig. Samtidig bør dei vere robuste nok av til å motstå årlege flommar.

Naturmiljø og biologisk mangfald

Det registrert to lokalt viktige naturtypar i influensområdet. Nedanfor planlagt betongdam på nordsida av Vigdøla er det funne eit område med høgstaudeeng, kor det er funne fire regionalalt sjeldne moseartar. I følge dei omsøkte planane vert ikkje høgstaudeenga påverka i stor grad, men ved ei eventuell utbygging må det visast omsyn i anleggsfasen for å ikkje påverke lokaliteten i negativ retning. På nordsida av Vigdøla omkring 200 - 300 meter før samløpet med Jostedøla er det ein lokalitet med lokalt viktig rik edellauvskog. Denne vert truleg ikkje påverka direkte av utbygginga.

Vigdøla nedanfor inntaket er viktig for fossefall. Den føreslegne minstevassføringa vil resultere i at mange hekkeplasser vert borte. Ved ei eventuell utbygging må det difor sleppast ei større minstevassføring. Sør for Skitnamyr tjørni ligger eit lite leikområde for orrfugl. Dei

største truslane for dette området er knytt til anleggsfasen og vil ha ein forbigåande effekt. Den auka vasstanden i Skitnamyrtjørni på maksimum to meter kan også påverka leikområdet.

Fisk- og fiskeinteresser

Det reduserte vassbidraget frå Vigdøla til Jostedøla er estimert til gje ein negativ effekt på temperaturen i Jostedøla. Utrekningar viser at temperaturen i gjennomsnitt vil falle 0,1 °C i Jostedøla. Denne reduksjonen er isolert sett liten, men temperaturen i Jostedøla er allereie marginal med omsyn til laks og sjøaure. Det er gjort tiltak for å betre vandringa i Langøygelet då gjelet var vanskeleg å passere på grunn av stryk med låg temperatur. Ei ytterlegare senking av temperaturen vil kunne forverre vandringstilhøva forbi Langøygelet. Området ved Alsmo, like nedanfor Langøygelet, er vidare eit av dei viktigaste gyteområda for sjøauren i Jostedøla. Mindre klart vatn og lågare temperatur vil vere svært uheldig for dette området. Anadrom fisk kan vandre omkring 100 meter opp dei nedre delane av Vigdøla. Det kan vere noko rekruttering av sjøaure her, og i tillegg er strekninga svært viktig for yngel i samband med næringssøk og oppvekstareal. Det vert og ei sone med klart vatn i Jostedøla ved samløpet med Vigdøla. Slike område er svært viktige for både fisk og botndyr i breelvar.

Tiltaket vil også ha negativ verknad for gyte- og oppvekstområda for innlandsaure på den påverka elvestrekninga. Ved å bygge tersklar og auke minstevassføringa vil denne negative verknaden verte noko redusert.

Ureining, vasskvalitet og støy

Vi ser det som lite sannsynleg at vasskvaliteten vil verte vesentleg endra av omsøkt tiltak. I høve til ureiningslova er tiltaket difor lovleg. Dersom det viser seg at tiltaket fører til skader eller ulemper ein ikkje er klar over eller har opplysningar om no, kan det verte aktuelt å vurdere tilhøvet til ureiningslova på nytt. Tiltakshavar kan vidare verte erstatningspliktig for ev. skader/ulemper som følgjer av tiltaket.

Plan- og byggingslova

Området på nordsida av Vigdøla er bandlagd for framtidig regulering til hytteområde. Vi føreset at Statkraft søker departementet om at arealdisponeringsplanen godkjennast som statleg reguleringsplan før konsesjon vert gjeve.

BEREDSKAPSFAGLEGE VURDERINGAR

Opprusting og utviding av eksisterande vasskraftverk er ein sentral del av regjeringa sitt arbeid med å få fram fornybar energi. Utbygginga er samla venta å gi ein auke i årsproduksjon på 48 GWh, noko som vil vere eit positivt bidrag til kraftforsyningsbalansen.

Det vil ikkje vere behov for etablering av nye linjer, fordi produksjonen vil verte ført ut via eksisterande transformator og linje. Det vil heller ikkje vere trong for bygging av nye, permanente vegar, bortsett frå ein ny 150 m lang tilkomstveg frå eksisterande veg i Vigdalen bort til dammen og inntaksstaden.

Det vert påpeikt at det i det meste av prosjektområdet ligg klimatisk og topografisk til rette for skred, og det er kjente skredhendingar mange stader. Oversynet over referanselitteratur tyder på at NGI har gjort ei skredfarevurdering. Det er viktig at utbygginga vert planlagt slik at tryggleikskrav vert ivareteke både i anleggsfasen og seinare under drift, og at tilrådingar frå geofagleg ekspertise vert innhenta og følgd.

LANDBRUKSFAGLEGE VURDERINGAR

Utbygginga har små negative konsekvensar for landbruksdrifta i området. Det vil verte ein liten reduksjon i tilgjengelege skogbruksareal rundt Skitnamyrtjøni på grunn av auka neddemt område og anleggsvei til inntaket. Dette vil være negativt for grunneigaren av området, og vi føreset at ein avtale vert inngått mellom grunneigar og tiltakshavar om ein eventuell kompensasjon. Viser det seg at tiltaka får konsekvensar for vassforsyning til grunneigarar i området føreset vi at tiltakshavar finn ein løysning på dette i dialog med dei det gjeld.

Vigdøla har i dag ein gjerdefunksjon for beitedyr i dalen. Den reduserte vassføringa vil kome i konflikt med dette, men ved å etablere tersklar og auke minstevassføringane slik vi har foreslått vert denne effekten minimal. Viser det seg i ettertid at slike tiltak ikkje er tilstrekkelege, føresett vi at tiltakshavar finn ei løysning på dette.

Tipp- og deponiområdet på Ormbergstølen må få ei utforming som ikkje bryt med landskapsbiletet i Jostedalen og bør konstruerast slik at man får hurtigast mogleg tilvekst av naturleg flora.

FYLKESMANNEN SI SAMLA VURDERING OG TILRÅDING

Fylkesmannen vurderer at den planlagde vasskraftutbygginga er i konflikt med allmenne interesser. Den vil særleg ha negativ konsekvens for sjøaure og laks på grunn av redusert temperatur og lågare vassføring. Tiltaket vil også ha negativ konsekvens for fossefall og innlandsaure nedanfor inntaksmagasinet.

Store delar av vassdraga i Jostedalen er allereie utbygd, med 22 bekkeinntak på austsida og fleire store magasin. Fylkesmannen ser generelt på opprustings- og utvidingsprosjekt i allereie utbygde område som miljømessig betre prosjekt enn utbygging i område som er mindre prega av tidlegare utbyggingar. Samstundes ser vi at sumeffektane av all vassdragsutbygging i Jostedalen, utbygginga det no er søkt om, og ei eventuell utbygging av Vestsidelveane, vil gje store negative konsekvensar for biologisk mangfald, verneverdiar, landskaps- og friluftsiinteresser.

Vi merkar oss også at det er stor lokal motstand mot utbygging i Vigdøla. Vi viser og til at kommunestyret har gått i mot søknaden. Kommunestyret har rådd til at Statkraft Energi AS "ikkje får konsesjon for dei omsøkte utbyggingane utan at det vert stilt strenge konsesjonskrav og Luster kommune får tydeleg vederlag for å avstå ytterlegare naturressursar til storsamfunnet".

Tilråding

Ei utbygging av Vigdøla vil kunne gje eit bidrag til meir fornybar energi i eit vassdrag som alt er sterkt påverka av kraftutbygging. Vidare vil kommunen kunne få økonomiske fordelar av utbygginga.

Fylkesmannen vurderer at ei utbygging som omsøkt er i konflikt med allmenne interesser knytt til landskap, sjøaure og laks. Spesielt vil redusert vassstemperatur i Jostedøla påverke laks og sjøaure negativt i ei elv med allereie marginale levevilkår etter tidlegare utbygging. Elva er eit viktig landskapselement med godt synlege fossar, og er viktig med omsyn til tilførsel av klarare og varmare vatn til Jostedøla.

Fylkesmannen legg vekt på at Luster kommunestyre har rådd i frå at det vert gjeve konsesjon, og vil ut frå ei samla vurdering slutte seg til kommunen si tilråding.

Sogn og Fjordane fylkeskommune viser i brev av 10.11.2011 til sitt vedtak i fylkesutvalget:

"Fylkesutvalet i Sogn og Fjordane handterte denne saka 09.11.2011 som sak 116/11 og det vart gjort slikt vedtak:

- 1. Sogn og Fjordane fylkeskommune vurderer fordelane ved Vigdøla-utbygginga til å vere større enn ulempene for allmenne og private interesser, og rår til at konsesjon vert gitt.*
- 2. Det er ein føresetnad at det vert bygd tersklar i elva sine flate part og at problemstillingar som Luster kommune har peika på om redusert gjerdeeffekt på grunn av den planlagde utbygginga og konsekvensane av mogelege ras mot inntaksmagasinet med følgjande flaumfare for nærliggande hytter og gardsbruk, vert følgde opp.*
- 3. Fylkeskommunen har merka seg at Luster kommune ikkje er tilfreds med dei vilkåra Statkraft tilbyr i ein utbyggingsavtale. Fylkesutvalet krev at utbygger revurderer tilbodet."*

Fylkeskommunen legger ved saksframstillingen, der de gjennomgår søknaden og virkninger som fremkommer i konsekvensutredningen, samt høringsuttalelser fra andre (innkommet til NVE).

Til sist gir fylkesrådmannen sin vurdering av fordeler og ulemper og eventuelle nye forslag til avbøtende tiltak:

"Fordelane ved tiltaket er først og fremst av økonomisk karakter og knytt til energiproduksjon på 48 GWh/år. Kraftverket vil bidra til lokalt og regionalt næringsgrunnlag og skatteinntekter. Ulempene vil vere knytt til skade og inngrep for m.a. landskap og friluftsliv/reiseliv i samband med bygging av inntak i Skitnamyrtjønne og heving av nivået inntil to meter, veg til inntaket, tunnelarbeid, deponi av steinmasse og redusert vassføring i Vigdøla med Håvardfossen.

Landskap, friluftsliv og turisme

Det planlagde inntaket i Vigdøla ligg like utanfor vestgrensa til friluftsområde nr. 42, Vigdalen, i fylkesatlas. Området har geografisk verdi: nasjonal. Håvardfossen lenger nede i elva mot samløpet med Jostedøla er registrert som eit viktig landskapselement i fylkeskommunen sitt framlegg til Regional plan med tema knytt til vasskraftutbygging. Det er difor konflikter knytt til utbygginga. Forslaget i søknaden om å nytte minstevassføring frå inntaket, spesielt midt på sommaren, og bygging av tersklar i elva sine flate parti, vil dempe konfliktane i høve til landskap, friluftsliv og turisme.

Sogn og Fjordane Turlag går sterkt imot ei vidare kraftutbygging i Jostedalen, både vestsideprojektet og Vigdøla kraftverk på austsida av dalen. Turlaget meiner at det frå før er bygd ut nok vasskraft i Jostedalen og at dagens restvassføring i Vigdøla bør få renne fritt. Aksjonsnemnda Vestsida-Vigdøla peikar i sitt brev til Luster kommune m.a. på at dei nye utbyggingane kjem på toppen av tidlegare store kraftutbyggingar som har ført til store inngrep i vassdragsnaturen i Jostedalen, og at det siste større samanhengande området nær busetnaden må skånast for kraftutbygging.

Kulturminne

Det føreligg ikkje oversikt om automatisk freda kulturminne blir direkte eller indirekte råka av tiltak i samband med utbyggingsplanen. Tiltakshavar si undersøkingsplikt, jf. Lov om kulturminne § 9 må gjennomførast.

Dersom viktige og markerte kulturminne frå nyare tid, etter år 1537, vert direkte eller indirekte råka av planlagde tiltak, må tiltaka justerast på ein slik måte at kulturminna kan takast vare på. I den grad det er mogeleg, må det ikkje gjerast skade på kulturlandskapselement som geiler, vegar, steingardar, bakkereiner, bygningar eller andre synelege spor etter tidlegare landbruksaktivitet i området. Gamle ræser og vegar er også kulturminne og viktige element i landskapet. For å få minst mogeleg synelege spor i landskapet og ei raskare revegetering, er det viktig å nytte naturleg vegetasjon frå staden (torv) til dekking av deponi, vegskråningar og riggområde etter at anlegget er fullført.

Samla vurdering

Tiltaket er eit opprustings- og utvidingsprosjekt knytt til Jostedal kraftverk (ferdig 1989) som vil gje 48 GWh ny kraftproduksjon. Tiltaket vil dra nytte av tilkomstunnelen til og avløpstunnelen frå Jostedal kraftverk. Vidare skal kraftproduksjonen førast ut via eksisterande transformator og kraftlinje. Ny damterskel og heving av Skitnamyrjtønne med inntil to meter, veg til inntaket, massedeponi ved Jostedøla og redusert vassføring i Vigdøla med Håvardfossen blir nye, synlege inngrep. Det er lagt til grunn slepping av minstevassføring frå inntaket med 1000 liter/sek om sommaren (01.07. – 15.08.), 300 liter/sek om våren og hausten (01.05.-30.06. og 16.08.- 30.09.) og 60 liter/sek resten av året. Det er aktuelt å bygge tersklar i elva sine flate parti eit stykke nedanfor inntaket.

Luster kommunestyre seier i sitt vedtak 18.10.2011 at dei ikkje vil støtte utbyggingssøknaden fordi det ikkje er samsvar mellom dei inngrepa og konsekvensane utbygginga vil føre med seg, og dei vilkåra kommunen er stilt til utsikt.

Fylkesrådmannen meiner generelt at det er positivt at tidlegare utbyggingar vert vurdert på nytt med tanke på effektivisering og utvikling av tilleggsprosjekt med utgangspunkt i eksisterande infrastruktur. Isolert sett vurderer fylkesrådmannen konsekvensane av dette opprustings- og utvidingsprosjektet som akseptable i høve til det ein oppnår av ny energiproduksjon, når det vert gjort avbøtande tiltak som slepping av minstevassføring frå inntaket og bygging av tersklar i elva sine flate parti.

Fordelar og ulemper ved nye tiltak må også sjåast i lag med det samla bildet av fordelar og ulemper ved tidlegare kraftutbygging i vassdraget. Ved ei slik samla vurdering kan balansen mellom fordelar og ulemper bli annleis. Luster kommune har kome ut med eit nei til dei aktuelle tiltaka ut frå ei slik tilnærming. Fylkesrådmannen les likevel kommunestyret sitt vedtak slik, at det her også er lagt inn vurderingar av dei vilkåra kommunen har oppnådd i forhandlingane med Statkraft om ein utbyggingsavtale.

Samla sett vurderer fylkesrådmannen fordelane ved Vigdøla-utbygginga til å vere større enn ulempene for allmenne og private interesser, og vil rå til at konsesjon vert gitt. Det er ein føresetnad at det vert bygd tersklar i elva sine flate parti. Det er også ein føresetnad at konkrete problemstillingar i Luster kommune si saksutgreiing vert følgd opp. Her er det m.a. peika på redusert gjerdeeffekt på grunn av ei ev. utbygging og konsekvensane av mogelege ras mot inntaksmagasinet med følgjande flaumfare for nærliggande hytter og gardsbruk. Fylkesrådmannen har ikkje hatt innsyn i forhandlingane mellom Luster kommune og Statkraft

om ein utbyggingsavtale, men ønskjer å markere si støtte til kommunen i arbeidet med å få ein rimeleg kompensasjon for dei naturinngrepa som utbygginga vil føre med seg.

7. KONKLUSJON/TILRÅDING

Fylkesrådmannen vurderer fordelane ved Vigdøla-utbygginga til å vere større enn ulempene for allmenne og private interesser, og rår til at konsesjon vert gitt. Det er ein føresetnad at det vert bygd tersklar i elva sine flate part. Det er også ein føresetnad at problemstillingar som Luster kommune har peika på om redusert gjerdeeffekt på grunn av den planlagde utbygginga og konsekvensane av mogelege ras mot inntaksmagasinet med følgjande flaumfare for nærliggande hytter og gardsbruk, vert følgde opp. Fylkesrådmannen har og merka seg at Luster kommune ikkje er nøgd med tilbodet frå utbyggjar.

Direktoratet for mineralforvaltning skriver i sin høringsuttalelse fra 08.08.2011:

"På side 7 under skildringa av tippmassar heiter det at om lag 55 000 m³ tunnelmassar vil verta deponert i enden av eksisterande deponi på østsida av Jostedøla. Samstundes seiast det at alternativ plassering / utnytting av tippmassane vil verta vurdert i samråd med Luster kommune og grunneigarane, om det dukker opp betre løysingar.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmeisteren for Svalbard (Direktoratet) vil tilrå at ein uavhengig av kor massane deponerast krev at det utarbeidast ein plan som viser kor massane blir lagde og nokre profil som viser korleis deponiet vert utsjåande.

Ut over dette har ikkje Direktoratet merknader til søknaden.

Statens Vegvesen skriver følgende i brev av 15.07.2011:

"Etter det vi kan sjå vil ikkje utbygging av Vigdøla kraftverk kome i konflikt med fylkesvegar i Jostedalen. Vi har ikkje merknader til saka."

Riksantikvaren viser i sin uttalelse av 24.06.2011 til at fylkeskommunen vil ivareta kulturminneforvaltningens merknader.

Statnett viser i sin uttalelse av 05.09.2011 til både søknaden fra Vigdøla og Vestsideelvane:

"Vi viser til brev fra NVE av 26. april 2011 vedrørende høring av Statkrafts søknader om bygging av Vigdøla kraftverk og heving av Tunsbergdalsdammen i Luster kommune. Vigdøla kraftverk er planlagt på 16 MW tilknyttet eksisterende generatortransformator T1 i Jostedal.

Statnetts kommentarer fokuserer på systemmessige og nettmessige forhold.

Statnett har sammen med Istad Nett AS og SFE Nett AS påpekt at nettet mellom Aurland og Ørskog ikke har kapasitet til å ta i mot ny produksjon før 420 kV linja Ørskog - Sogndal er etablert. Nåværende tidsplan for ferdigstilling er i 2015 forutsatt at Statnett oppnår endelig konsesjon for luftledning på hele strekningen innen utgangen av 2011. Statnett kan derfor ikke anbefale nettilknytning av ny produksjon før denne linja er satt i drift.

Det foreligger flere planer om økt kraftproduksjon i Indre Sogn. Kapasiteten ut fra Indre Sogn er nær fullt utnyttet. Det er ikke nettkapasitet til alle planer med konsesjon (ca 50 MW), og konsesjonssøkte anlegg (ca 140 MW). Statnett har sammen med Vestlandsalliansen analysert muligheter for å øke nettkapasiteten ut fra Indre Sogn. Forsterkning mellom Fardal og Leirdøla peker seg ut som et mulig alternativ for å legge til rette for tilknytning av denne produksjonen.

Heving av Tunsbergdalsdammen vil primært gi økt energiproduksjon fra Leirdøla kraftverk og flytting av produksjon fra perioder med stor belastning på nettet til perioder med normalt mindre kraftflyt. Statnett ser derfor positivt på dette tiltaket.

Vigdøla kraftverk er planlagt tilknyttet T1 i Jostedal. Jostedal kraftverk har en turbin med maksimal ytelse på 290 MW. Tilhørende generator er på 320 MVA, som også er nominell ytelse på transformatoren mellom generatorspenning og nettilknytningen på 300 kV. Statnett er avhengige av at alle produksjonsenheter tilknyttet nettet har nødvendige forutsetninger for å sikre en stabil og trygg nettdrift. Tilknytning av økt turbinytelse bak T1 vil bruke av kapasiteten T1 har for å overføre reaktiv effekt. Statnett legger til grunn at planene om Vigdøla kraftverk ikke bryter med Vigdølas eller Jostedals mulighet for i normale driftssituasjoner å kunne levere spenningsstøtte til nettet med reaktiv kapasitet tilsvarende $\cos \varphi = 0,91$ kapasitivt og induktivt referert anleggets merkeytelse.

Generelt om tilknytning av nye regional- og sentralnettsanlegg

En viktig forutsetning for vår uttalelse er at konsesjonær følger krav i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (FoS) og forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL).

Vi ber NVE gjøre konsesjonssøker spesielt oppmerksom på at Statnett legger til grunn at FoS § 14 og veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges og at konsesjonær uten ugrunnet opphold søker/informerer systemansvarlig om anlegget etter at konsesjon er gitt."

Luster Jakt og Fiskelag og Norges Jeger- og fiskeforbund (NJFF) har gitt en felles uttalelse i brev av 03.08.2011. I uttalelsen viser de til at dette dreier seg om både Vestssideelva og Vigdøla og hvordan prosjektene vil påvirke temperaturen i Jostedøla og levevilkårene for fisk. Uttalelsen viser til flere fiskebiologiske undersøkelser som viser at lav temperatur og høy breprosent gir vanskelige levekår for fisk. Vanntemperatur er avgjørende for hele livssyklusen, og uttalelsen går nærmere inn på dette. Uttalelsen viser også til tidligere rapporter om levevilkår for fisk i Jostedøla og ser disse i sammenheng med fagrapporten om fisk som ligger til grunn for konsesjonssøknaden.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane skriver i uttalelse av 08.08.2011:

"Vi har motteke denne søknaden og har fylgjande kommentar: Elva Vigdøla renn gjennom Vigdalen, som er ein sidedal til Jostedalen i Luster i nedre del av dalen, og møter der hovudelva Jostedøla. Vigdalen er ein vakker og særmerkt dal, og elva Vigdøla er ein viktig del av dette landskapet med sine rolege strekkingar, fossar og stryk. Vi meiner difor at denne søknaden ikkje må godtakast av fleire årsaker, og det gjeld m.a. dersom ein søknad frå Statkraft om utbygging av vestsideelvane i Jostedalen skulle få konsesjon. I ein slik situasjon ville også ei utbygging av Vigdøla vere heit urimeleg, og det ville vere svært få "urørte" vassdrag igjen i Jostedalen. NVE må såleis også sjå desse to søknadene i samanheng, og vi ser det slik at Statkraft i desse to sakene ikkje har utmerka seg med å vise "magamål" i si jakt etter vassdrag og kraftutbyggingar.

OMSYNET TIL LANDSKAPET OG FRILUFTSLIV I VIGDALEN

Elva Vigdøla er såleis ein viktig del av landskapsopplevinga her ved inngangen til Vigdalen, og ei minstevassføring og bygging av tersklar kan ikkje kompensere for "tapet" av vatn i elva. Det gjer elles ikkje saka betre at tidlegare i samband med bygging av Josedal kraftverk er ein del av vatnet i elva ført inn i overføringstunellen til kraftverket. Det kan elles vere rett at ein del av elva er lite synleg i området frå inntaket til samlaupet med Jostedøla, men men her er og godt synlege parti. Dette er også inngangen til Vigdalen, som er mykje nytta til friluftsliv både av folk frå bygda og turistar med turuter inn i Breheimen. Vi kan difor ikke

forstå at ei kraftutbygging her har "liten negativ konsekvens" for både landskap og friluftsliv, slik det vert påstått i søknaden.

ANDRE NEGATIVE FYLGJER AV EI KRAFTUTBYGGING I VIGDØLA

Denne konsesjonssøknaden gjeld ei relativt stor kraftutbygging med ein produksjon på 48 GWh pr. år. Konsesjonssøknaden hevdar at det den kallar "produksjonsvinsten", dvs. inntekter til grunneigarar, næringsliv, kommunen osv., er stor i forhold til dei "små" naturinngrepa. Vi meiner derimot at konsekvensane både for landskap, naturmiljø, friluftsliv er så store at det ikkje må gjevast konsesjon. Det er og, etter det vi forstår, ganske stor lokal motstand mot dette prosjektet. Dette heng saman med dei negative sidene ved utbygginga som vi har nemnt, men også med at redusert vassmengde skal gå ut over fisket i elva og naturmiljøet i det store og heile. Det er også dei som meiner at ein i Jostedalen har bygd ut så mykje vasskraft at ein no bør seie nei til fleire kraftutbyggingar før all vassdragsnatur er gått tapt."

Røneid Grunneigarlag skriver i sin uttalelse av 14.08.2011:

"Røneid Grunneigarlag er ueinige i ein del av dei konklusjonane som kjem fram konsesjonssøknaden for Vestsideelvane og Vigdøla. I søknaden for Vigdøla står det: "I resten av juli og august er vanntemperaturen høgere i Vigdøla enn i Jostedøla. Vigdøla er hele 3-10 grader varmere enn Jostedøla."

Og: "Fraføring av vann frå Vigdøla forventes å gi en liten reduksjon av temperaturen i Jostedøla om sommeren. Denne reduksjonen vil være i størrelsesorden 0,1 grader. Dette er en helt marginal endring."

Og om fiske: "Fraføring av varmere vann frå Jostedøla imidlertid vurdert å ha marginal effekt på temperatur og oppvekstvilkår for fisk i Jostedøla. Tiltaket vurderes å ha liten negativ konsekvens for fisk."

Me finn det svært usannsynleg at ved å fjerna varmt vatn frå ei kald elv så vil temperaturen mest ikkje endra seg.

I konsesjonssøknaden for Vestsideelvane står det: "Midtsommars er vanntemperaturen i sidefeltene i dag 2-6 grader høgere enn i hovudelva. Fraføring av det varmere vannet i sideelvene vil resultere i redusert vanntemperatur i Jostedøla og Krundøla i sommerperioden. I Krundøla er det beregnet at vanntemperaturen i snitt vil falle med 0,5-0,6 grader i juli og august. I Jostedøla vil tilsvarende temperaturfall fra Husøy til utløpet ligge på 0,3-0,4 grader."

Og vidare om fiske: "Under normale forhold ventes ikke et temperaturfall på 0,2-0,4 grader i Jostedøla å ha noen vesentlig betydning for tilvekst av aureyngel, men i år med lave sommertemperatur kan det ikke utelukkes at en ytterligere senking av vanntemperaturen kan ha en større effekt. Dårlige forhold i enkelte år forventes imidlertid ikke å ha varig betydning for sjøaurebestanden i Jostedøla."

Og: "Samlet sett vurderes tiltaket å ha liten negativ konsekvens for bestandene av sjøaure og resistent aure i vassdraget. Størst konflikt er knyttet til redusert vanntemperatur i Krundøla, og bortfall av gunstige gyte- og oppvekstområder i Kvernelvi/ Hompedøla."

Også her stiller me oss undrande til konklusjonen om eit temperaturfall på kun 0,2-0,4 grader. I forkant av Jostedalsutbygginga tilsa utgreiinga at Jostedalselva skulle bli varmare

etterpå, men resultatet vart at temperaturen sank med ca 1 grad. Jostedalselva er no så kald at ei ytterlegare senking av temperaturen kan få store konsekvensar for fisket.

Avbøtande tiltak.

I søknaden er temperaturspørsmålet forsøkt minimalisert og skadane for fisket bagatellisert. Det er ikkje føreslege noko avbøtande tiltak. Det meiner Røneid grunneigarlag må vera eit krav. Det er openbart at temperaturen vil synka meir enn berekningane til Statkraft tilseier og det trengs tiltak for å redusera skadane for fisket.

I rapporten om Fiskebiologiske undersøking i Jostedøla hausten 2001 av Bjørn T. Barlaup og Sven-Erik Gabrielsen frå Universitetet i Bergen, går det fram at gyting føregår i stor grad både i hovudløpet til Jostedøla og i sideelvane. I framtida med kaldare elv må gytinga i større grad føregå i sideelvane. I rapporten deira føreslår dei mange ulike tiltak i dei ulike sideelvane og løkane som vil bedra forholda for gyting.

I Kvernelvi v/Røneid føreslår dei bygging /vedlikehold av tersklar.

I Fonndøla bygging av tersklar og tiltak for å få fisken forbi betongsålen under brua.

I Rydøla bygging av tersklar. I Åsmohølen, opprensing av løpet og tillaging av hølar.

I Kvernelvi v/Alsmo, grave ut ein djupål, etablere hølar, legge ut gytegrus og eventuelt tilføre sideløpet vatn frå hovudløpet i røyr under vegen.

Desse og andre tiltak må vurderast. ”

Sogn og Fjordane Turlag skriver i uttalelse av 15.09.2011:

”Om Sogn og Fjordane Turlag:

Sogn og Fjordane Turlag (sjå www.turistforeningen.no/sognogfjordane) er eitt av Den Norske Turistforening sine 56 medlemslag, og fylkeslag for 15 lokale lag spreidd over heile fylket. Siste medlemstal: 5.688. Det konsesjonssøkte vasskraftanlegget ligg i Luster Turlag sitt arbeidsområde, sjå: <http://www.turistforeningen.no/luster/>.

Kort om friluftsliv i det aktuelle området:

Jostedalen, Jostedalsbreen og Breheimen er nasjonalt og internasjonalt viktige friluftsområde. Vigdalen er for friluftsliv, (som det også går fram av Konsesjonsøknaden) eitt av dei aller viktigaste sidedalføra i Jostedalen. Turisthytta Vigdalsstølen er med si historie nærast ”eit begrep”, og Vigdalen er ein av dei viktige inngangsportane til den nyoppretta Breheimen nasjonalpark. Turlagshyttene til Luster Turlag ved Fivla ligg opp frå Vigdalen. Årleg arrangeres Vigdalsdilten:

http://www.google.no/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CByQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.turistforeningen.no%2Fcluster%2Factivity.php%3Fac_id%3D33025&ei=kFlXTrnKFdD2sgaVnsXNCg&usq=AfQjCNE0j5XhwZGhdQZw_6ImnlThMLwBUQ. For Vigdalen landskapsvernområde er vegen frå Jostedalen og oppover langs Vigdøla, sjølv hovudinngangsporten. Sjølv om den nedste delen av Vigdalen ikkje er så viktig for det reint tradisjonelle friluftslivet, så er denne delen av Vigdalen viktig som ”inngangsport”. Særleg Håvardfossen er dessutan eit viktig landskapselement i inngangsporten til heile Jostedalen oppover. Nasjonalparkkommunen Luster treng å ta vare på inngangsportane til nasjonalparkane og dei andre verneområda sine!

Konklusjon: Vigdalen har nasjonal og internasjonal betydning for friluftsliv! Randsonene og inngangsportane til verneområda og dei viktige friluftsområda er viktige å ta vare på!

Naturen er det viktigste reiselivsproduktet i Norge. Det betyr hårfin balanse mellom bruk og vern. Naturarv-prosjektet i Luster:

<http://www.distriktssenteret.no/lokalt-utviklingsarbeid/naturarv-naturarven-som-verdiskaparnaturarv-og-naturbruk-i-luster> og

<http://www.distriktssenteret.no/informasjонssider/2011/08/naturen-som-verdiskapar>

<http://www.dirnat.no/content/500041366/Naturarv-og-naturbruk-i-Luster>

Det er også eit poeng at i nærområdet til 2 store og viktige nasjonalparkar bør ein vere varsame med enda fleire naturinngrep. Randsonene er også viktige! Som ny nasjonalparkkommune har Luster eit spesielt stort ansvar for å ta vare på naturverdiane sine, og andre aktørar i kommunen, både utbyggjarar og vi i Turlaget (og NVE), har eit ansvar for å hjelpe dei med det!

Friluftslivet i Vigdalen:

Vigdalen er og svært mykje nytta av lokalbefolkninga i kommunen, nabokommunar og av grunnskulane i Luster! Vigdalen er truleg blant dei mest nytta turområda i Jostedalen og i Luster, med private hytter, velhaldne stølshus og heile 4 turlagshytter! Det ligg to mindre hytter på sjølve Vigdalsstølen, gamle og restaurerte sel og to større hytter oppe på Fivla. Her er det stor overnattingskapasitet og området vert ofte nytta av skulane i Luster til fjellturar med overnatting. Det meste av friluftslivet knytt til DNT sitt rutenett i Breheimen og hyttene i Vigdalen føregår ovanfor inntaksområdet, medan lokalt friluftsliv med t.d. bading og fiske nyttar områda nedanfor inntaksdammen. Dei estetiske- og naturopplevingane knytt til vassdraget i frå nedst i Jostedalen og opp i Vigdalen er viktige både for reiselivet, dei fastbuande og for friluftslivet.

Biologisk mangfald:

Vi er heilt usamde i konklusjonen i KU om fugl og fossekallen som dei gir liten verdi sidan biotopen ikkje er ein viktig overvintringsplass, men berre viktig som hekkeplass og leveområde i sommarhalvåret. Alle funksjonelle leveområde som inngår i ein arts biotop er viktige og bør få lik verdi av den grunn. Om totalt ni elvar i nedre og midtre deler av Jostedalen vert bortimot turrlagde vil det få stor konsekvens som ein sumverknad. Vi meiner dette er i strid med Naturmangfoldlova § 4 Forvaltningsmål for naturtypar og økosystem, § 5 Forvaltningsmål for artar og ivaretaking av deira økologiske funksjonsområde, § 10 Økosystemtilnærming og samla belastning.

Avbøtande tiltak:

Det må sikrast vassføring som er tilstrekkelig for å oppretthalde eit godt funksjonsområde for fossekall og andre artar, samt at ein set opp rugekasser på rett stad i samarbeid med lokalkjende og ornitolog.

Fisk i Vigdøla:

I søknaden står at tenkt sleppt vassmengde truleg vil vere nok til å halde vesentlege vassområde vassdekt og truleg nok til at elva ikkje botnfrys vintertid. Dette er ikkje godt nok! Det må vere eit vesentleg poeng at ein sikrar livsvilkåra for alle vasslevande organismar og

botndyr i elva! Ytterlegare redusert vassføring vil gje reduksjon i fiskebestand og produksjon av bl.a. botndyr i Vigdøla. Fråfallet av varmare ferskvatn utan brepåverknad i Jostedøla er svært uheldig og kan få store konsekvensar for sumverknadar av fråfall av ferskvatn med høgare temperatur til Jostedøla. Jostedøla har alt mist ein tredel av vassføringa frå den store utbygginga i dalen på 1980-talet og temperaturtilhøva i elva vart då dårlegare enn berekna. No er marginane for elva si tåleevne for redusert temperatur svært små! Fiskestammane i elva er truleg spesielt tilpassa dei kalde tilhøva i elva og er heilt avhengige av dei varmare områda i elveosane frå sideelvane som tilfører ferskt vatn med høgare temperatur. Fiskeyngel kan her ha forhold som gjer at dei kan ta opp føde! Og det same gjeld for raftingvirksomheita i elva. Dei opererer og heilt i grenseland for kor kaldt vatn dei kan halde aktiviteten i, og utløpet av Vigdøla er svært viktig for å finne ein plass der ein faktisk kan bade/gå i vatnet i elva. Vassføringa frå Vigdøla ut i Jostedøla, slik den er no, er og heilt avgjerande og turvande naudsynt for å kunne rafte vidare ned i Jostedøla, eit strekk som er «Rosinen i pølsa» for raftingaktiviteten.

Konklusjonen er at både fisk, fugl og folk treng vatnet bevart i elva og med utløp til Jostedøla som no! Det kan gjerast avbøtande tiltak for dei estetiske verdiane men ikkje for dei økologiske funksjonsområda! Vi viser til Naturmangfoldlova §1 og § 4 - §9 og § 10 spesielt!

Landskap:

Dei kvite vasstrengene som er visuelt synlege i landskapet i sommarhalvåret gir sterk kontrast til dei andre fargane i landskapsrommet og er svært viktige for inntrykket og opplevinga av naturen. Sjølv om redusert vassmengd og redusert kvalitet for oppleving ikkje automatisk følgjer kvarandre, er storleiken på vasstrengen avgjerande for opplevinga og for kvaliteten på denne. Håvardsfossen og dei andre kvite vasstrengene i Vigdalen og i Jostedalen utgjør nervane i landskapet og fråfall av større vassføring i fleire elvar vil gje redusert opplevingskvalitet! Dette er uheldig inn i eit dalføre der så mange reisande kjem nettopp for å oppleve det steile og kontrastfylte landskapet frå fjord til fjell og brear.

Avbøtande tiltak:

Tiltakshavar foreslår her at det viktigaste tiltaket som gjennomførast er dei føreslegne tala for minstevassføring. I praksis betyr dette at ein vil utnytte ytterlegare den minstevassføringa som vassdraget no har, som vart bestemt oppretthalden ved utbyggingane på 1980-talet, og redusere den kraftig til nye minimumsmål for minstevassføring. Slik vert det berre att nokre få prosent av den opprinnelege vassføringa i vassdraget, vi viser til lesarinnlegget «Statkraft tek siste dråpen av Vigdøla» lenger ned i fråsegna. Det vurderast tersklar i eit flatt parti mellom kote 550 og 580 for å auke vassdekt areal, det kan vere eit godt tiltak, samstundes minner vi og om at vassføringa må minimum vere så høg at ein 100 % sikkert unngår botnfrysing av elva! Avløpet frå Vigdøla bør førast attende til Jostedøla så høgt oppe som mulig m.h.p fisk rafting og vassstemperatur i Jostedøla.

Vasskvalitet og ureining.

Redusert vassføring kan få negative konsekvensar for vassdraget som resipient. Utslepp og forureining til vassdraget får større konsentrasjon ved mindre vassmengd. Til dømes avrenning frå husdyrgjødsel og fosfor verdiane. For Vigdøla ligg dei no i tistandsklasse Meget god vasskvalitet for kjemiske tilhøve. Mengda fosfor vil truleg ikkje reduserast så lenge landbruksdrifta vert oppretthalde som no, men lågare vasstand i elva kan føre til lågare grunnvasstand og enda raskare utvasking. Ved redusert vassføring og mindre vassmende i elva vil konsentrasjon og tal for P - fosfor auke. Dersom dette gjer at Vigdøla kjem ned i ein

lågare kategori som God eller Moderat kjemisk tilhøve, vil tiltaket vere sterkt i strid med det nye vanndirektivet. Ved Husøy i Jostedøla der Vigdøla renn ut er fosfor-tala mykje høgare og ligg no mellom tilstandsklasse Mindre god/Dårleg. Det vil vere svært vanskeleg å betre denne tilstanden i hovudvassdraget dersom ein fører større mengder vatn vekk. Miljømålet for SMVF vert kalla godt økologisk potensial, men i tillegg er det også krav om minst god kjemisk tilstand på linje med naturlege vassførekomstar. Ved ei småkraftutbygging i Vigdøla ville ein kunne sleppe vatnet attende i vassdraget og til Jostedøla og slik unngå forverring av tilstandsklasse.

Vi vil derfor be NVE sjå på om sumverknadane av mindre vassføring kan gje nedklassifisering av tilstandsklasse eller hindre ein forbetring til god tilstandsklasseklasse og om dette vil vere i strid med vanndirektivet!

Lokale planer og Kommunedelplan for små kraftverk i Luster kommune:

Den politiske omplasseringa av Vigdøla frå Raud til Grøn sone (Kommunedelplan for Luster kommune) for den nedste delen av Vigdøla der Vigdøla kraftverk ligg, endrar ikkje på det faktum at utbygginga etter dei faglege vurderingane i planen, (jf side 65) fagleg høyrer heime i Raud konfliktsone.

Frå vår side legg vi klårt størst vekt på kva den faglege vurderinga seier om kva konfliktsone den nedre delen av Vigdøla bør plasserast i. Det er i Raud sone! Vi held derfor fast ved at vi går sterkt mot bygging av Vigdøla kraftverk!

Tidlegare vedtak knytt til Jostedalsutbygginga på 1980-talet:

Under planlegging og i konsesjonen til den store Jostedalsutbygginga frå 1984 – 1990 (vedtatt 29 juni 1984 ved Kongelig resolusjon) vart det tatt ut eit bekeinntak i Vigdalen for å spare restvassføringa i Vigdøla for vidare utnytting av vassføringa i vassdraget. Det vart då gjort eit vedtak på dette og vi vil difor be NVE sjekke om ny søknad om konsesjon for Vigdøla er i strid med dei føresetnader som vart gitt ved konsesjon til Jostedalsutbygginga evt ved vern knytt til Breheimen 1993 og tidlegare vedtak gjort i Storting /Regjering i samband med Jostedalsutbygginga og Berg Breheimen!

Vi er også kjende med at det er stor lokal motstand mot denne utbygginga. Som døme på dette har vi nedanfor kopiert eit lesarinnlegg frå avisa Firda for 22.05.2008, side 17:

"Statkraft tek siste dråpen av Vigdøla

Med dei store klimaproblema som verden står overfor er det viktig å få ned CO2-utslepp. Vannkraft er i denne samanhengen miljøvennleg energi med 0 utslepp, ein nyttar overskotet naturen kan gi for å lage energien me treng. Men, klimaproblemet blir brukt som argument for å få gjennomslag for små utbyggingar i norsk samanheng, og ingen betydning i global samanheng. Er det kanskje slik at ein har andre motiv for å bygge ut? Motivet vil alltid være av den økonomiske sorten, og so finn me andre argument for å tone dette ned. Då er klimaproblemet lett å bruke, lett å selje. Innerst inne veit me kanskje alle at det er andre ting som må på plass for å løyse det store klimaproblemet.

Vigdøla var før Jostedalsutbygginga på 80-talet ei stor breelv med mykje vassføring gjennom heile sommaren grunna den store andelen bretilsig. Elva var ein ynda fiskeplass og fisken var av særdeles god kvalitet. Utbygginga medførte at breandelen av vassføringa vart lagt i tunnel mot Jostedal Kraftverk og vassføringa gjennom sommaren vart dramatisk redusert. Denne jamne høge vassføringa som var i Vigdøla, vart då redusert til å bli nokre få flaumtoppar i forbindelse med snøsmelting og regnskål. Resterande delar av sommaren er elva som ein bekk å rekne. Samtidig vart den karakteristiske grønfargen på elva vekke og kvaliteten på fisken har gått betydeleg ned.

Når no Statkraft vil bygge ut for andre gang, kan vel det knappast være å nytte overskotet naturen kan gi. Då er absolutt alt vatn frå Skitnamyri til Husøy henta. Håvardsfossen blir endra til ein svakul og ei steinrøys. Turen til Vigdalen, som er mykje brukt som friluftsområde for mange lustringar og mange sogningar blir endra. Turen til Vigdalen starta i Husøy. Berre å køyre vigdalsvegen er ein fin opplevelse. Har alle fått med seg at vigdalsvegen vart brukt i ein kjent norsk film med namnet villmark?

Statkraft har lova minstevassføring. Me veit ikkje kor mykje det blir, men dersom den blir i samme størrelseorden som har vore i andre liknande saker kan me bruke 100 liter pr sekund som utgangspunkt. Vassføring på 100 liter pr sekund er så lite, at vatnet kanskje blir vekke under steinar mange plassar. Andre plassar vil det kanskje være tilstrekkeleg til å klare å renne over ein og anna stein. Dersom me tek utgangspunkt i eit nytt tal, at vassføringa ein gitt dag var på 10 m³/s utan utbygging. Det skal tilsvare 10000 liter pr sekund. Då blir minstevassføringa me er lova 1 prosent av Vigdøla. Det betyr igjen at Statkraft hentar overskotet tilsvarande 99 %, og naturen sit igjen med 1 %. Statkraft vil kanskje gjere eit nummer av at dei vil 5-doble dette, høyrest fint ut, men forholdet blir fortsatt 95 prosent og 5 prosent i vårt eksempel.

Luster kommune og Formannskapet har gjort sitt for hjelpe Statkraft i denne saken. Luster Kommune har utarbeida ei liste over vassdrag i kommunen der det er delt inn i 3 ulike konfliktsoner, raud, gul og grøn. Grøn sone betyr ein lettare saksgang i Formannskapet for å vedta utbygging. Vigdøla var på den opprinnelige lista i raud konfliktzone. Formannskapet 10.01.07 saksnr 3/07 flytta Nedre del av Vigdalselvi frå raud til grøn konfliktzone. Åltså, for å halde tunga rett i munnen. Formannskapet gjer eit vedtak slik at Formannskapet igjen på eit seinare tidspunkt har all makt til å vedta eit nytt. Hadde forresten vore svært interessant å vite kva for miljøfagelige argument Formannskapet hadde som var nye i forhold til grunnlaget, der Vigdøla var plassert i raud. Kvifor saken om å flytte kom opp nettopp då veit me heller ikkje.

Det har vore fleire underskriftsaksjonar for å stoppe denne utbygginga. Mange grunneigarar og hytteeigarar i Vigdalen, samnt mange ivrige brukarar av Vigdalen har vore med. Me anser Vigdøla som ferdig utbygd og at minstevassføring er det me har igjen etter førre utbygging. Me går på det sterkaste imot ytligare utbygging av Vigdøla. Alfred Fossøy, Bjarne Fossøy og Malfred Fossøy, Luster"

Lokale tilhøve:

Lokalbefolkninga i Vigdalen er framleis einstemmig sterkt imot ei vidare utbygging av Vigdøla med fråfall av den restvassføringa dei har att etter den første store utbygginga. Deira røster bør takast omsyn til! Jostedalen har mange nok utbyggingar totalt som det er no, Jostedølene og naturen i dalen treng område frie for inngrep og dei ønskjer IKKJE nye inngrep i Vigdalen. Dei føreslegne utbyggingane som no er omsøkt vil vere eit overgrep mot folk og natur ein ikkje er nøydd til å gjera!

Viser til artikkel i Sogn Avis:

SOGN AVIS • Onsdag 31. august 2011:

– Ikkje ta siste rest av elva vår Vigdøla kan verta turrlagd - Nasjonalfuglen forsvinn - Rennande elv viktig for turisme

http://vestsida-vigdøla.no/wp-content/uploads/SA-2011-08-31_Vigdalen.pdf

Jostedalen er i røynda ein nasjonalparkbygd som har naturen og aktivitetane i den som si viktigaste merkevare. Og den er ei sterk og viktig merkevare for heile regionen. Dette er ein livskraftig bygd i vekst, bygd opp over tid av kreative og dyktige menneske som nett ser moglegheitane i den unike naturen bygda har å by på. Dei profilerer dalen på beste måte og har skapt eit omdøme og miljø som er svært viktig for den tilflyttinga og veksten som er i dalen. Det bør telle svært mykje i deira favør. Dei ønskjer og treng ein del av dalføret i sin

naturlege stand så langt det let seg gjera. Dei leverer allereie mykje av sine naturressursar og tenester til storsamfunnet! (Fleire store magasin, eitt på 250 mill kbm³, 22 bekkeinntak og produksjon lik 877 GWh i 2003) Eit avisinnlegg i Sogn Avis beskriv dette vel: «Nok kraftutbygging i Jostedalen no»: http://vestsida-vigdøla.no/wp-content/uploads/SA-2011-08-31_innlegg.pdf

Av omsyn til dei berørte i dalen, til friluftslivet, til tapet av inngrepsfri natur, til dei negative konsekvensane for biologisk mangfald, fiskestammar og fiskeplassar som allereie har marginale tilhøve, til reiselivsproduktet og merkevara Jostedalen, til nærleiken til nasjonalparkar og landskapsvernområde og til alle oss andre som berre har ei sterk tilknytning til dalføret pga dei mangfaldige naturkvalitetane og folka som bur der, ber vi NVE innstendig om å avslå den omsøkte konsesjonen om vidare utbygging av Vigdøla!

Samandrag av turlaget sitt syn på utbygginga:

Sogn og Fjordane turlag går sterkt imot ein vidare utbygging av Vigdøla, vi synes det er bygd ut nok i Jostedalen med det som alt er utbygd. Vigdøla er og nok utbygd og restvassføringa som no renn i elva bør ikkje ytterlegare reduserast.

Ein vidare utbygging kjem sterkt i konflikt med friluftslivet, både det frivillige og det kommersielle i Vigdalen og i hovedelva i Jostedalen.

Sumverknad frå fleire utbyggingar i Jostedalen for vassstreng, landskap, fisk (viser til utfyllande opplysningar om dette tidlegare i fråsegna og i fråsegna for vestsideelvene), fugl og naturmangfald gjer at vi meiner søknaden bør avslåast."

Vigdal Grendalag skriver i sin uttalelse av 15.09.2011:

Styret i Vigdal Grendalag er gitt fullmakt til å senda inn ei felles uttale frå grendalaget.

På årsmøtet i grendalaget i juni 2011 gjekk 10 grunneigarar i mot utbygginga (ein grunneigar bur i Oslo og vi har ikkje klart å få kontakt med ham). Styret har vore til stades både på folkemøtet som vart avholdt i Jostedalen i juni og seinare som grunneigarar på informasjonsmøtet Statkraft hadde i Gaupne eit par veker seinare.

Dette er hovedpunktene for grendalagets motstand mot ny utbygging av Vigdøla:

Då det vart gjeve konsesjon for utbygging av Vigdøla på 80-talet, var eit av konsesjonskriteriene at elva skulle fredas frå vidare utbygging.

1. Grunneigarane meiner at det er gjort ei for dårleg konsekvensutgreiing i forhold til flomfaren for dei 2 øvste gardane i dalen og 2 hytter i området. Biletet på side 18 i konsekvensutgreiinga syner området godt.

I pkt 7.4.2 i konsekvensutgreiinga er det einaste som står ang rasfaren på Skitnamyrtjønni at "Dammen og inntaket vil bli utformet og dimensjonert for skred. Sikkerheten kan evnt bedres ved å anlegge en ledevoll for å hindre skred å treffe dammen. Det må gjennomføres detaljerte risikanalyser for å sikre at plasseringen av dam og inntak tilfredsstiller sikkerhetskravene"

Det er ei svak formulering når ein seier "evnt bedres..." i ein slik samanheng. Her må Statkraft få eit klart krav på seg før ei evnt utbygging.

Det var ein grunneigar i dalen som gjorde Statkraft merksam på at Skitnamyri låg i eit rasutsett område (seinast for 10 år sidan gjekk eit stort snøras her). Rasa går oppe i "Kollen" på sørsida, over Skitnamyrtjønni og opp på andre sida. Det er sannsynleg at isen vil briste,

noko som kan føre til at dammen går over terskelen og med islagt, til dels bottenfroser pga låg/nesten ingen vassføring i elva, kan dette medføre flom nedetter elveløpet (vert bekrefta ved samtale med uavhengig skredeksperter som seier det må gjerast ei betre utgreiing på dette).

I punktet "Skredfare" i konsekvensutgreiinga seier Statkraft "det vil vera aktuelt med tiltak i planfasen, anleggsfasen og driftsfasen", og vi forstår her at det er tiltak for anleggsarbeiderar og vedlikehaldsarbeiderar. Det må gjerast ei brei utgreiing i høve faren for dei to øvste gardane i etterkant av utbygginga, eine garden ligg tett til elvegeilet nedanfor brua ved Syneshaug.

To vasstander i Skitnamyrtjønne har vore nemnt: 2 og 4 meter (2 m vart nemnt ved synfaringa den 06.09.11) og i konsekvensutgreiinga står det maks 3 meter. Grendalaget er usikre på kva som er rett.

Området er mykje nytta som utgangspunkt for skiturar og toppturar, både for lokalbefolkninga, skoleklasser, hyttefolk og turistar. DNTs turisthytter Fivla og Fjellstølen (Vigdalsstølen) ligg i nærområdet.

Grendalaget ynskjer at Statkraft skal gjere ei betre utgreiing i høve dette om det vert ei ny utbygging.

2. Ved synfaringa i Vigdalen 06.09.2011 ble det av Statkrafts representant sagt at det ikkje skulle vere anleggsdrift i Vigdalen. Dette samsvarar ikkje med det som står i konsekvensutgreiinga i pkt 4.9, siste avsnitt og 4.10. Grendalaget er usikre på kva som er rett.

3. Statkraft seier i konsekvensutgreiinga for utbygging av Vigdøla at det berre vil berøre ein grunneigar. Reint fysisk vert fem grunneigarar berørte (bruk nr 1, bruk nr 6, bruk nr 8, bruk nr 10 og bruk nr 11). Minst to grunneigarar til vert berørte ved tilkomst til inntaket (bruk nr 2 og bruk nr 14).

4. Under siste utbygging vart det store problem med vatnet på garden Syneshaug. Oppkommet (trykkvatn) vart øydelagt då det låg ved adkomsten til ventilkammeret og difor vart forureina. Det vart av Statkraft bora etter grunnvatn, og garden fekk overta brønnholdet (som også vart nytta av Statkraft under heile utbygginga) etter at anleggsperioden var over, mot å betala for pumpa. Garden har altså i dag grunnvatn og sidan boreholet ligg ca 50 m frå elva, veit vi at redusert vassføring i elva vil føre til at grunnvasstanden søkk (dette seier også Statkraft under pkt 7.11.1 i utgreiinga).

Statkraft seier i konsekvensutgreiinga under pkt 10 at "for å sikre at en ikke påfører vannkildene til gardsbruket på nordsiden Vigdøla ved Syneshaug uønskede skader i forbindelse med anleggsarbeidet foreslås det at disse kartlegges nærmere".

Dette meiner vi må vere eit klart krav til Statkraft om det vert utbygging.

5. I konsekvensutgreiinga seier Statkraft under punktet om naturmiljøet og biologisk mangfold: "i influensområdet er det registrert få viktige lokaliteter for biologisk mangfold....Fossekalen hekker trolig langs den berørte elvestrekningen i Vigdøla og det kan ikke utelukkkes (uthevet av undertekna) at redusert vassføring kan føre til at arten oppgir noen av hekkeplassene". Fossekalen er ein vanleg fugl i Noreg, likevel ser vi det som viktig at livsgrunnlaget for nasjonalfuglen oppretthaldas ved inngangen til eit naturarvsområde.

Fossekallen er ein hyppig gjest i Vigdøla og ei ytterlegare reduksjon i vassføringa kan få store konsekvensar for nasjonalfuglen i Vigdalen, då fuglen er heilt avhengig av stabil vassføring for å kunne få tak i føde.

Statkraft seier i pkt 10 i konsekvensutgreiinga at det kan være aktuelt med rugekasser. Dette vil ikkje vere eit effektivt tiltak når næringsgrunnlaget for fuglen forsvinn.

Når vassføringa i hekkeperioden er nede i 0,06 m³/s vil næringsgrunnlaget for fossekallen være vekke (syner til vedlagte rapport, NOF rapport 3-2007, kap 3.3 s. 18-20 og kap 4.1). At “det er få viktige lokaliteter for biologisk mangfold” som Statkraft seier i søknaden, gjer det desto meir viktig å verne om dei som fins.

Grendalaget ser det som viktig å behalda Noregs nasjonalfugl ved inngangen til naturarvsområdet Breheimen-Mørkridsdalen.

6. Det er ein spillplass for orrfugl nedafor Skitnamyrtjønni. Det har dei siste 10 åra vore registrert ein sterk tilbakegang av storfugl i Noreg. Ein vesentleg del av årsaka er flathogst og kraftutbygging som medfører reproduksjonssvikt pga habitatødeleggelse (syner til vedlagte artikkel ved Atle Rustadbakken, Naturkompetanse AS)

Grendalaget ser det som viktig å sikre spillplassen for orrfugl ved Vigdøla for framtida.

7. Ved Vigdøla fins ei høgstaudeeng og områder med regionalt fåtallige moseartar: skjørvrangmose, hakemose, fjørtuftmose og fjellrundmose. Ingen av dei er så vidt vi kjenner til, raudlista, men vi meiner dei er eit poeng i denne saka. Statkraft seier i si utgreiing at dei ikkje vil bli berørt av tiltaket/utbygginga/ytterlegare reduksjon av vasstanden. Det veit vi ikkje sikkert for det har gått mange år. Desse artane er ekstremt sårbare for endringar i denne høgda og restitusjonstida er lang. Vi veit og lite om ulike arters tålegrenser i forhold til fuktigheitsforhold.

Rapporten “Småkraftverk og sjeldne moser og lav” Kunnskap og kunnskapsmangler (NINA-Rapport 696 av Marianne Evju, Kristian Hassel, Dagmar Hagen og Lars Erikstad, august 2011) viser at “det er vanskelig å dokumentere reelle forekomster av røddlista moser og lav gjennom dagens miljøundersøkingar, både fordi eksisterende kunnskap om artene er mangelfull og fordi miljøundersøkelsene lider under mangel på kompetanse, mangel på kunnskap om artenes utbredelse og knappe kartleggingsressurser”... “at arter og naturverdier kan gå tapt på grunn av kunnskapsmangel”. Vidare i rapporten vert det sagt at “minstevassføring er viktig for forekomsten av fuktighetskrevende arter, men hvor mye fuktighet/minstevassføring som kreves, varierer mellom arter og kunnskapen om dette er mangelfull (Gaarder & Melby 2008, Ihlen 2010)”.

Det vert også i rapportens kap 4.1.1 sagt at sjølv om det ikkje fins raudlista moser kan dei likevel vere der, enten fordi utreder ikkje har kompetanse eller fordi dei veks i ein utilgjengeleg del av lokaliteten, eller fordi det berørte området var for stort til at det kunne gjennomsvøkes innanfor tilgjengeleg tid. “For utbygger blir funn av disse artene en joker i prosjektplanlegginga. Funn kan stoppe eller forsinke prosessen. Valg av utreder kan påvirke verdivurderinga av lokaliteten ettersom kun noen utredere er i stand til å finne rødlistede moser.”

Rapporten konkluderer i kap 4.2.4 med at det er store utfordringar for miljøforvaltninga og kunnskapsprodusenter og at det er et stort behov for meir kunnskap om sjeldne mose- og lavartar, både når det gjeld forekomst, sårbarheit og miljøkrav i høve kraftutbygging.

I sluttordet seier rapporten at "Føre var-prinsippet er et sentralt prinsipp i norsk miljøforvaltning." Vidare at "I dag får de fleste omsøkte prosjekter konsesjon frå NVE, mens noen få prosjekter får avslag. Når vi ser hvor mangelfull kunnskapen om artene som berøres av utbyggingen er, kunne det kanskje forventes at en større andel av prosjektene får avslag. Kunnskapsmangelen vanskeliggjør også gjennomføringen av målrettede, avbøtende tiltak. Dessuten må man erkjenne at avbøtende tiltak ikke alltid er tilstrekkelig til å bevare naturverdier i små bekker og elver".

8. At tiltaket/utbygginga i følge Statkraft vurderas til ikkje å ha negativ effekt på den tette bestanden av aure i elva, ser vi på som lite sannsynleg med tanke på den lave vassføringa som vil verta vinterstid. Med vasstand ned i 0,06 m³/s vinterstid er sjansen for at vatnet/kulpane frys stor. Bygdefolket fiskar i elva ved Syneshaug og får god steikefisk her. Det er ein aktivitet lokalfolket set pris på frå slutten av juni og utover hausten.

9. I Str.prp.nr 7 (1983-84) står det m.a. "I sin første uttalelse har Miljøverndepartementet foreslått at Vigdøla unntas fra kraftutbygging. Det er særlig hensynet til friluftslivet som er tillagt vekt." Dette vedtaket var eit kompromiss mellom utbygging og vern, eit kompromiss der berre Fåbergstølsgrandane vart berga. Seinare aksepterte MD at Vigdøla kunne byggjast ut.

Grendalaget meiner at no bør restvassføringa i Vigdøla fredes for all framtid.

Natur og friluftsliv er i 2011 kanskje viktigare enn nokon gong. I åra som kjem vil betydinga av urørte naturområde og elver kanskje verte enda viktigare. Grendalaget syner til alt fokus som har vore på landskapsvernområdet Breheimen/Mørkridsdalen dei siste åra, ikkje minst i media. Luster kommune promoterar seg som ein kommune der naturen står i høgsetet og det er nettopp difor turistar tek turen til Luster. Brear, fjord og elvar er med på å gje Luster særpreget som turistar verdsett så høgt.

At Jostedalen har hatt ein oppgang i talet på innbyggjarar har også heilt spesifikt med naturen å gjera; det er bre og elvar som gjev tilflyttarar jobb (breturisme, elveturisme osv). Vigdalen har også ei von om at ungdom som ynskjer å bu i bygda vel å satsa på ei næring i dalen, då er turisme det næraste å tenkje på – og då er Vigdøla sentral.

10. Statkraft vurderer at inntekta frå utbygginga av Vigdøla vert monaleg mindre enn først antatt, ca 1,3-1,6 mill mot tidlegare nemde +/- 4 mill. I konsekvensutgreiingas pkt 7.13 seier Statkraft ein del om Luster kommune i dag. Dei syner til at kommunen har store inntekter i form av konsesjonsavgift og billeg konsesjonskraft.

I Innst. S.nr 116 (2004-05) frå energi- og miljøkomiteen blir det henvist til Landssammenslutningen for vasskraftkommuner som opplyser at "staten gjennom ulike utjevningsordninger inndrar store deler av kraftinntektene. For eksempel utjevnes 90% av naturressursskatten. Også eiendomsskatten og tilgangen til ordinære næringsfond krymper på liknende vis. Nettogevinsten for kommunene blir betydelig magrere enn det fremstilles som".

11. Elvas funksjon som gjerde for beitedyr vil forsvinne, med dei følgjer det får. Når Statkraft i konsekvensutgreiinga konkluderer med at "alt i alt vurderes Vigdalen å ha middels verdi" (s.35) vil vi igjen sei at det ikkje er Statkraft åleine som skal vere talerør for lokalbefolkningas syn på verdier. Vidare seies det at elva "stort sett utgjør et ganske anonymt innslag i nedre del av dalføret" og at "dalføret gjennomgåande er lite påvirket av tekniske inngrep" - da meiner grendalaget at det er desto viktigare å behalda elva som ho er i dag.

Hovedtapet for Vigdalen og lokalbefolkninga vil vere at den reduserte vassføringa fører til forringing av opplevingar knytt til elva, både audiovisuelt og som arena for aktivitetar som fiske, bading og friluftsliv knytt til områda rundt. Statkraft kallar det "det fysiske opplevelsrommet".

Vi har heller ikkje tru på at nemnte minstevassføring vil avhjelpe denne konsekvensen. Alt no er vassføringa i nedste del av Vigdøla liten i tørre periodar og utover ettersommaren og hausten. Ytterlegare reduksjon av elva vinterstid, som alt no er liten, vil mest sannsynleg føre til at elva botnfrys i kulpane som er att.

Til tross for at Statkraft kallar fisken i elva "trolig lite attraktiv og interessant som sport sog/eller matfisk", er vår erfaring det motsette: spesielt dei yngre i dalen fiskar ofte ovafor brua ved Syneshaug og fisken er nytta som god steikefisk, på brødiskiva til frukost eller kvelds og jamvel til ein middag i ny og ne. Dette har folk i Vigdalen håp om at fortsatt skal vere eit gode i framtida.

Biletet brukt på framsida i konsekvensutgreiinga syner ei vassføring vi som bur i dalen sjeldan ser i Vigdøla. Turre somrar, ettersomrar og hausten gjer eit heilt anna inntrykk.

Prosjektet "Gamlevegen frå Rv 604 til Syneshaug"

Vigdal Grendalag har starta eit prosjekt "Rydding av gamlevegen frå RV 604 opp til garden Syneshaug". Laget har fått tilsagn frå kommunen om SMIL-midlar på kr 40.000. Vi har også mottatt kr 5.000 frå Luster Sparebank til skilting av gamlevegen, ytterlegare tilsagn om kr 5.000 frå kommunen til gamlevegen og vi har fått tilsagn om kr 13.000 frå prosjektet "Mellom fjell, fjord og folk" til skilting av vegen med skilt av nasjonal standard. Prosjektet med gamlevegen er sett i nær sammenheng med at vegen går inn i eit naturarvsområde, noko som vil gå fram av skiltinga. Elva er ein viktig del av denne vegen. Håvardsfossen var m.a. i NAF boka på 70-tallet nevnt som severdighet.

Ei ytterlegare utbygging av Vigdøla vil på mange måter gjere dette prosjektet til noko heilt anna.

Til slutt:

Det kan vere på sin plass å nemna at medlemmer av energi og miljøkomiteen i 2005 uttalte at "lokale inntekter ofte overestimeres for utbygginger og underestimeres når det gjelder naturbasert bærekraftig næringsutvikling".

Det vart sett fokus på energibalanse og at dei viktigaste tiltaka i Norge i dag handlar om å finne fleire "energibein" å stå på og at det er ei utfordring politikarane må våge å ta, våge å gje seg inn på langsiktig planlegging, det vert for enkelt å berre gå for meir utbygging av vasskraft i 2011.

I denne debatten er det interessant å trekkja fram behovet for arbeidsplassar i små lokalmiljø. Særleg fokus på kvinnearbeidsplassar kan vere viktig å tenkje på.

Næringsutvikling basert på naturvern og lokale aktivitetar som fiske, jakt, bre, elv, fjell, guiding, overnatting og nærmat gjev mange arbeidsplassar som kan vere eit attraktivt reiselivsprodukt.

Statkrafts utbygging av Vigdøla vil ikkje skaffe nye arbeidsplassar i Luster, kun under utbygginga vil det vere ein periode med behov for meir arbeidskraft. Når folk vel å bu på ein plass som Vigdalen, gjer ein det fordi ein har teke eit medvite val om verdiar og livskvalitet.

Ein vel vekk ein del goder som til dømes nærleik til butikk, kino, kafe, pub, leikeland, det å ha tilgang til hyppig kollektivtrafikk osb. Eit av godene vi har på ein slik plass er nærleik til naturen, noko som også inneber rennande vatn.

Elva er viktig for vigdølene, for alle hytteeigarane og for alle bilistar, fotturistar og sykkelturistar som drar gjennom dalen i sommarmånadene. Og for alle dei som nyttar området som start og/eller slutt punkt for skiturar og toppturar.

Statkraft seier at det "nesten ikkje fins turisme i Vigdalen, berre lokale turfolk"! (Utheving gjort av undertekna). Vi meiner at lokale turfolk og lokalbefolkninga er viktige i dalen og i dette høve skal takast omsyn til – det er vi som er her heile tida og lever med konsekvensane frå kraftutbygginga i kvardagen.

Å bo og leva på grensa til eit naturarvsområde medfører eit stort ansvar for grunneigarane og det fører med seg ein god del restriksjonar på gardane, det er eit hårfint samspel mellom på den eine sida dei interessene og utviklingsideane innbyggjarane har og på den andre sida vern av naturarvsområdet. Turisme vil vera naturleg å tenkja på i framtida, kanskje som einaste mulegheit for vidare utvikling av næringsgrunnlaget i bygda og kanskje einaste mulegheiten til framtidig bosetting i Vigdalen. Viktigheten av at Vigdøla skal få vere som i dag vert difor særskild viktig for framtida.

At Vigdøla ligg som innfallsport til eit av landets viktige og nyaste naturarvsområder er grunn nok til å frede restvassføringa."

Hans H. Urdahl skriver i uttalelse av 09.08.2011:

"Eg kjem med innspel frå grunneigarane på Breisete. Stølen Breisete ligg på austsida av Vigdøla, på kote ca 720. Også kalla "lustrasida" av Vigdalen.

Frå ca kote 680 og framover mot dei tre bekkeinntaka i Smådalane (Vigdalen) går merke mellom grunneigarane i Vigdalen og oss på Breisete midt i elva. Vi var derfor involverte i førige utbygging i Vigdalen.

Eg vil med dette innspelet ta opp to ting som har vorte eit problem etter utbygginga på 1980-talet:

- *Vigdøla som ein naturleg barriere (gjerde) for husdyr er borte.*
- *Fiske i Vigdøla er blitt dårlegare.*

Litt historikk:

På 1980 - talet då Vigdøla skulle byggjast ut var vi grunneigarane på lustrasida bekymra for at det naturlige gjerdet som Vigdøla var, ville bli borte. I september 1986 var eg kjentmann for folk frå NVE/Statkraft og Indre Sogn Heradsrett der heradsretten skulle sjå og vurdere dette framtidige problemet (reguleringsskjønn). Dagane før hadde det regna kraftig, så Vigdøla var svært stor denne dagen. Det vart konkludert både frå NVE/Statkraft og Heradsretten at når 40% av vatnet vart borte ville det likevel vera att nok vatn til at Vigdøla skal fungera som eit naturleg gjerde. Våre bekymringer vart ikkje tekne omsyn til av Indre Sogn Heradsrett (sjå rettsboka aug. 1989). Men NVE/Statkraft sin mann sa at "skulle dette bli eit problem skulle dei sjå på det på nytt".

Kva har skjedd seinare: Vassmengda i Vigdøla har vorte sterkt redusert. Vigdøla er ikkje lenger noko naturleg gjerde. Sauer frå lustrasida trekker over til Vigdølsida, og det er fleire

tilfelle av at sauer frå Luster har vore sankt i Jostedalen. Husdyr frå Vigdalen trekker over til lustrasida. Husdyr på beite i området har gått kraftig ned dei siste år. Attgroing er den store utfordringen i Vigdalen, skulle dalen gro att tapar også kraftprodusenten på det.

Vassmengda i Vigdøla: Sist utbygging skulle 40% av vassføringa i Vigdøla bli teken inn i bekkeinntaka i Smådalane. Lokalt har det ved mange anledningar vorte hevda at Statkraft tek opptil 70% av vatnet som tidligare rann i Vigdøla inn i bekkeinntaka i Smådalane. Det er ingen krav om forbislepping av vatn ved bekkeinntaka i Smådalane i dag.

[Bilde frå Smådalane som ifølge Urdahl viser at Statkraft samler opp de minimale mengdene med vann og fører det til bekkeinntakene]

Vårt håp er at Statkraft frivillig eller blir pålagde i perioda å sleppa meir vatn frå bekkeinntaka i Smådalane kote 1200, slik at vassføringa i Vigdøla blir større. Denne auka vassmengda kan dei ta igjen og produsera kraft av i Vigdøla Kraftverk. Vi håpar då på å få tilbake det naturlege gjerdet og i tillegg ha ein gunstig effekt på fisken i elva.

Me kan ikkje skjønna noko anna enn at Statkraft i dag tek meir enn 40% av vatnet i Vigdøla allereie. Her er nokre tal som Statkraft sjølve har gitt opp:

Middelvassføringa i Vigdøla i dag er på $1,7 \text{ m}^3/\text{sek}$ - dvs 1700 liter/sek, de skal vera 60% av tidligere vassføring.

40% til Jostedalen kraftverk: ca $1,13 \text{ m}^3 \text{ sek}$ - dvs 1130 liter sek i bekkeinnt. Smådalane.

Total vassmengd (tidligere): ca $2,83 \text{ m}^3 \text{ sek}$ dvs 2830 liter sek

Slukeevna på bekkeinntaka i Smådalane: $19 \text{ m}^3/\text{sek}$ dvs 19000 liter/sek

$8 \text{ m}^3/\text{sek}$ dvs 8000 liter/sek

$1,5 \text{ m}^3/\text{sek}$ dvs 1500 liter sek

Sum $28,5 \text{ m}^3/\text{sek}$ dvs. 28500 liter sek

Me veit også at Jostedalen kraftverk i periodar blir drevet berre av vatn frå Smådalane.

Jostedalen kraftverk brukar $29 \text{ m}^3/\text{sek}$ for å driva kraftverke.

Kvifor byggja ein slik overkapasitet av slukeevne i Smådalane når Statkraft berre skal ta ut 40% av vatne i Vigdøla? Her er det noko som ikkje stemmer..

Vår påstand blir at Statkraft allereie i dag tek ut meir enn 40% av vatnet i Vigdøla, og dei må påleggjast å auka vassføringa i elva ned til inntaket av Vigdalen Kraftverk. Håpar det blir tek på alvor at det naturlige gjerde for husdyra er borte. Problemet må bli teke opp med grunneigarane på Breisete (gnr 53) og Vigdalen. ”

Bjørn Gjelsten har i uttalelse av 07.09.2011 kommentert både søknaden frå Vestsidaelva og Vigdøla:

”Som grunneigar til Jostedøla, yrkesaktiv ULAGM fjellfører og fastbuande i Jostedalen seier eg nei til utbygging av Vestsida og Vigdøla. Dette ut frå følgjande grunnar:

Unike naturkvalitetar i Jostedalen blir redusert for all framtid

Restvassføring i elvene på Vestsida og i Vigdøla blir betydeleg redusert grunna det planlagte låge innslagspunktet på kote 520. Ei utbygging vil såleis få direkte negativ påverknad på eit sentralt område for mitt virke som utøvande tindevegleiar. Som medeigar i ei av dei større

fjellføringsverksemdene i Noreg, heimehøyrande i Jostedalen, meiner eg dette vil få negative konsekvensar for eit berekraftig, naturbasert reiseliv i framtida. Gjester eg har med i fjellet kjem nettopp for å oppleve dei unike naturkvalitetane ein finn i Jostedalen.

Flott utsikt gjev ikkje mat på bordet, sa ein i gamle dagar. Men i Jostedalen er det faktisk slik.

Utbygging vil ha liten flaumdempende verknad

Utbygging av Vestsida og Vigdøla vil liten flaumdempende verknad sidan dei planlagte bekkeinntaka ikkje vil kunne ta unna flaumstore elver ved store nedbørsmengder og stor snøsmelting i fjellet.

Auka konsentrasjon av brevatn i Jostedøla

Tidlegare inngrep i samband med utbygging i Jostedalen har allereie minka tilføringa av vatn frå elvar uten brevatn. Dette aukar konsentrasjonen av brevatn i Jostedøla, som igjen aukar avsetningar av breslam og masse i bakevjer og rolege parti av elvi i nærleiken av øyene med busetnad og næringsliv. Når djupna i elvi blir redusert fløymer elvi inn over dyrka mark og vegar ved større nedbørsmengder. Dette er allereie eit stort problem i dag i områder på Gjerde, Elvøy/Ormberg og Alsmo, der ein har jevnlege oversvømmingar grunna store avsetnader av masse i Jostedøla. Dette gjer at ein fleire gonger i året er inne-/utestengd frå enten arbeid eller heim.

Lågare vassføring i Jostedøla

Lågare vassføring i Jostedøla vil gje lågare vasspegel i brønnane i Elvøy, som igjen kan føre til vassmangel på vinterstid. Dette er allereie eit merkbart problem i periodar tidleg på vinteren. Lågare vassføring i Jostedøla vil og innverka negativt på naturleg vatning av dyrka mark på elveslettene langsmed elvi.

Lågare temperatur i Jostedøla

Redusert vassføring i sideelvene vil gje reduserte vekstvilkår for fisk i Jostedøla grunna lågare temperatur i elvi, med påfølgjande kortare vekstsesong enn i dag. Moglegheten for ei attåttnæring med fiske vil truleg verte betydeleg redusert for meg som grunneigar i Jostedøla.

Lågare temperatur i Jostedøla vil og gje auke i lågtliggjande skodde langs elvi, som i sin tur gjev lågare temperatur i lufta, reduserte vekstvilkår og innkorting av ein allereie kort vekstsesong på dyrka mark i nærleiken av elvi.

Til slutt

I eit samfunn der ein snart kjenner prisen på alt, men ikkje verdien av noko, må urørt natur likevel kunne vere verdifull i seg sjølv. Verdipotensialet kan realiserast kvar dag gjennom eit berekraftig, naturbasert reiseliv, som gjev komande generasjonar like mykje som oss. Nei til utbygging av Vestsida og Vigdøla!”

Svein Jarle Vigdal og Karin Bakke skriver i sin uttalelse av 01.10.2011:

”Vi bor på garden Syneshaug, gnr 36, bruksnr 14. Garden ligger nærmest elva Vigdøla av alle gardene i Vigdalen.

Et av vilkårene for konsesjonen som ble gitt på 80-tallet var at restvassføringa i Vigdøla skulle fredes fra videre utbygging.

Konsekvenser ved eventuell ny utbygging

Anleggsperioden:

Ut i fra det Statkraft sier ved synfaringa 06.09.11, vil det ikke være merkbar drift i Vigdalen i forbindelse med anleggsperioden. Det er ikke dette som står i konsesjonssøknaden. Viser til s. 69 kap.13.3, i søknaden, hvor flere konsekvenser i anleggsperioden er nevnt. Grunneierne er ikke kjent med at dette er endret eller eventuelt når dette ble endret.

I søknaden sies det om tippmassene at "i anleggstiden vil tiltaket medføre begrensninger på mindre areal av overflatedyrket mark og utmarksbeite. Til gjengjeld vil en etter avsluttet byggefase få nye bruksarealer på i alt 20 dekar". Disse 20 dekar ligger ikke i Vigdalen, men på Ormbergstølen som ligger på Myklemyr i Jostedalen. Tippmassene blir derfor ikke en bonus for vigdølene.

Et annet moment er at fortsatt, etter snart 30 år siden forrige utbygging, er tippmassene fra den gang tydelige i landskapet, spesielt fra de øverste gardene. Nyere forskning viser at det kan ta opp mot 100 år før tippmasser gror skikkelig til. Jo høyere tippene ligger, jo lenger tid vil det ta. Under tilvekstperioden er tippmassene skjemmende spor etter menneskelige inngrep i landskapet.

Ras og flom:

Skitnamyrtjønni ligger i et område hvor det kan gå store snøras. Ved heving av dammen og et ras ned på dammen og is i elva kan overløp føre til flom ned mot garden Syneshaug, muligens også garden nedenfor, Øvre Vigdal, og også 2 hytter i området. Før ei evt utbygging må dette utredes fullstendig. En uavhengig geolog som ble kontaktet av oss uttalte, uten at han hadde besøkt området, at dette bør utredes grundigere enn det som er nevnt i konsekvensutgreiinga. Dette må være et krav til Statkraft ved en eventuell utbygging.

Næring:

Statkraft sier i søknaden at Vigdalen fra Syneshaug og nedover "ikke er viktig for turisme, kun interessant for lokalbefolkningen". Lokalbefolkningen, det er vi som lever og virker her hver dag året rundt, og vi mener at vår mening skal tillegges vekt. Statkraft bør ikke få definere hva som er viktig for lokalbefolkningen.

Det er til dels mye turisme i Vigdalen: bilturister, sykkelturnister, campere, vandrere. Elva slynger seg oppover dalen, i trange gjel, men også godt synlig til tross for gjengroing. Mange stopper ved garden vår for en prat og for å få lokalinformasjon og uten unntak uttaler alle begeistring over elva ved Syneshaug. Bompengene er et bevis på at turisme er en del av hverdagen i dalen om sommeren. I vinterhalvåret er Vigdalen et attraktivt område som utgangspunkt for skiturer og toppturer, både for tilreisende, hyttefolk, skoleklasser og lokalbefolkningen. De kjente DNThyttene Fivla og Fjellstølen (Vigdalsstølen) ligger i nærområdet.

Siden 80-tallet er dalen blitt en av innfallsportene til naturarvsområdet Breheimen. Det gjør det enda viktigere at elva får forbli slik den er i dag. Vi ønsker at Vigdøla skal få renne fritt med den vassføringa den har i dag. Å bo tett opptil et naturarvsområde har medført til dels store konsekvenser for form av restriksjoner når det gjelder utbygginger/endringer på eiendommene og hyttebygging/utvidingsplaner i stølsområdene. Folk som bor i dalen og framtidige innflyttere vil måtte tenke i helt nye baner når det gjelder næring. Da er det et paradoks at Statkraft skal få slippe til i området med ytterligere utbygging.

Grunnvann og vannkilder:

Garden vår, Syneshaug, har sitt vanninntak (grunnvann) 50 m fra elva. Vi vet at vannstanden i grunnvannet vil endre seg like mye som vannstanden i vassdraget. (Spesielt om vanninntaket ligger nærmere enn 100 m fra elva.) Altså at redusert vannstand i elva fører til tilsvarende reduksjon i grunnvannstanden. Dette sier også Statkraft i sin konsekvensutgreiing. 50 m som er avstanden fra elva til inntaket til garden Syneshaug, vil mest sannsynlig medføre at garden får mye dårligere vanntilgang. Allerede i dag ser vi at det er dårligere grunnvannstand om vinteren når det er lite vann i elva.

Syneshaug fikk ved forrige utbygging store problemer med vanntilgangen, da vannet ble forurenset av utbyggingen og det ble av Statkraft boret etter grunnvann, og lagt ned Elvestadrør. Statkraft brukte vannet under hele anleggsperioden. Da de avsluttet anlegget, måtte garden betale for vannpumpa. Vegen forbi våningshuset ble for noen år siden av Statkraft og kommunen senket på grunn av feil fall og vannsig inn i grunnmuren, noe som resulterte i skade på Elvestadrøret som igjen har ført til fryste vannrør hver vinter med kostnader til opptining. Vannrøret ligger ca 20 cm under bakken i dag, i avtalen fra 1984 sto det at det skulle ligge på minimum 90 cm. Fra 1984 og til nå har garden vært påført strømutgifter til Elvestadrøret, en sum på ca kr 1.800 pr år (i perioden 01.10.-01.05) Før forrige utbygging var det aldri problem med frysing av rør fra brønnen som ble brukt, fordi røret lå djupt og frostfritt.

I konsekvensutgreiinga sier Statkraft i kap 10 s 77 "for å sikre at en ikke påfører vannkildene til gardsbruket på nordsiden Vigdøla ved Syneshaug uønskede skader i forbindelse med anleggsarbeidet, foreslås det at dette kartlegges nærmere".

Dette må være et krav til Statkraft ved en evt utbygging.

Vannføring:

I dag er Vigdøla ei elv med liten vannføring på ettersommer/tidlig høst. Om vinteren er vannføringa allerede ekstremt liten. Betydningen av et tydelig vannspeil kan ikke undervurderes eller overlates til Statkraft å sette verdien på. Terskler er et alternativ som er nevnt i konsekvensutgreiinga, da ovenfor brua ved Syneshaug. Dette kan komme i konflikt med dyrkbar mark på sørsida av elva, og vil på ingen måte kunne være en erstatning for tap av naturlig rennende vann. Dette bør det redegjøres for på en bedre måte enn det som er gjort i utgreiinga. Vi ønsker ei elv med lyd og ei elv som er synlig i landskapet allerede ved avkjøringen fra RV604 ved Husøy der Vigdøla møter Jostdøla.

Det biologiske mangfoldet i dalen:

Vi vet at ny utbygging vil få konsekvenser for blant annet fossekallen, fordi vassføringa blir for liten til at den kan hente føde, og for orrfuglen, siden en spillplass vil bli berørt av utbygginga.

Begge arter er sårbare for habitatendringer og når vi vet at fossekallen er Norges nasjonalfugl og at storfugl er i tilbakegang i Norge bl.a. pga vannkraftutbygging og flathogst, så er det forstemmende at dette skjer ved inngangen til et av landets nyeste naturarvsområder. Igjen en konflikt mellom vern og utbygging. (Ref til NOF og Naturkompetanse).

Det er en høgstauendeeng med til dels sjeldne arter i området hvor anleggsvegen må bygges fram til dammen. Statkraft mener i sin konsekvensutgreiing at enga er preget av gjengroing

og at anlegget ikke vil få konsekvenser for enga. Noe av det vi i dag vet om gjengroing er at når vassdrag utbygges og vassføring reduseres, da øker gjengroinga langs elvene. Dette kan få konsekvenser for sårbare arter. Ved dammen på Skitnamyr tjønne befinner vi oss på ca 600 moh og arter er veldig sårbare for inngrep i denne høyden. Vekst- og restitusjonssesongen er kort.

Det er også et område med sjeldne moser nedstrøms inntaket, bl.a. fjordtuffmose og fjellrundmose som er sjeldne på vestlandet. Statkraft mener at disse ikke vil bli påvirket av utbygginga. Det alvorlige er at dette vet vi ikke med 100 % sikkerhet før mange år etter utbygginga – og bør vi ta sjansen på det? Disse artene er uhyre sårbare for endringer i vekstforhold og fuktighet og vi vet i dag ikke med sikkerhet hvilke konsekvenser man vil se flere år fram i tid.

Viser også til uttalen fra Vigdal Grendalag.

Fortjeneste:

Statkraft sier i konsesjonssøknaden at “inntektene vil gjøre Luster kommune i stand til å yte bedre service til innbyggerne.” Vi mener at Vigdalen og vigdølene har ytt mye til kommunen siden forrige utbygging.

Restvassføringa vil vi gjerne dele med Lusters innbyggere som naturopplevelse og vi ber om at elva må få lov å renne fritt for framtida.

Adkomst til anleggsområdet og berørte grunneiere:

Statkraft sier i sin søknad at “kun 1 grunneier vil bli berørt” av utbyggingen. Dette er ikke korrekt. Minst 5 grunneiere vil bli berørte fysisk (bruknr 1, 6, 8, 10 og 11) og angående tilkomst til området blir ytterligere 2 grunneiere berørt (bruknr 2 og 14).

Framtidsperspektiv

Garden vår ligger som siste “sivilisasjonspunkt” inn mot et naturarvsområde og elva blir en nerve i framtidige planer om turisme: Her kan en hvilken som helst amatør fisker få ørret på kroken (og til tross for hva Statkraft sier i konsekvensutgreiinga; det er god steikefisk ved brua på Syneshaug), her kan du sitte ved elvekanten en tidlig morgen eller sen kveld og høre og se fossekallen og elva som durer i takt med vær og vind. Det er kort veg til turisthyttene Fjellstølen (Vigdalsstølen) og Fivla. Det er god tilgang på hjortevilt. Og det er rype, rev, orre og røyskatt som nesten daglig kan ses ved garden.

Ved langsiktige planer i retning av overnatting, matservering, familieferie, dyr og guiding blir elva viktig. Videreformidling til allerede etablerte turisttilbud i Jostedalen kan utgjøre en del av tilbudet. Kvinnearbeidsplasser vil være et viktig fokus å ha med seg i framtidsplanene for bygda.

Vi håper at ny utbygging av elva ikke skal få stoppe dette og at det fortsatt skal være mulighet til å utvikle og gi rom for nyskaping i bygda. Som bygd med få innbyggere, er målet å få flere til å bosette seg i bygda – og siden gardsdrift er lite aktuelt, vil turisme være det nærmeste som næring, noe som kan føre med seg muligheter for flere lokale arbeidsplasser.

At Statkraft i konsekvensutgreiinga nesten under hvert punkt konkluderer med at det vil være liten til ingen negativ konsekvens for området, finner vi betenkelig. Det er viktig å forstå at dette er en påstand fra Statkraft og ikke noe som nødvendigvis er riktig.

Vi har et sterkt ønske om å bevare ei elv som for lokalbefolkningen i århundrer har betydd mye. I dag kanskje mer enn noen gang når vi ser hvor lite det blir igjen av urørt vannkraft i Luster kommune.

Vi som har valgt å bo på et sted som Vigdalen, velger vekk mye av det som for de fleste er naturlig å ha i nærheten i hverdagen. Vi har valgt å bo et sted der naturopplevelser er viktig og preger dagliglivene våre og elva er en viktig del av dette.

Flere av kommunens politiske partier har i sine program før valget sagt at vi ønsker og trenger økt tilflytting. Lokalpolitikerne bør aktivt medvirke til at det skal være mulig å etablere virksomheter for å øke sysselsettingen i utkantområdene i kommunen, og siden turisme langt på vei er viktigste næringsvei for tilflyttere, blir også fortsatt rennende vann i elver og bekker viktig. Lokalpolitikerne har derfor et stort ansvar for å legge til rette for at det skal være "liv laga" i de små bygdene våre.

I Luster har vi en unik mulighet til å ta vare på denne rikdommen.

Vi vil ha modige lokalpolitikere som faktisk våger å si at "nok er nok", som ser verdien av å bevare elvene våre, som lytter til lokalbefolkningen og som våger å tenke nytt og langsiktig i forhold til framtidens energibehov."

Aksjonsnemda Vestsida – Vigdøla

"Nei til Statkraft sine utbyggingsplanar for vestsideelvane og Vigdøla

Me vil sterkt rå til at Statkraft ikkje får konsesjon på dei to konsesjonssøkte utbyggingane "Vigdøla kraftverk" og "Overføring av Vestsideelvane og heving av Tunsbergdalsdammen". I vurderinga av konsesjonssøknadene bed me om at det vert lagt vekt på dei følgjande momenta:

Samandrag

1. Dei nye utbyggingane kjem på toppen av to tidlegare store kraftutbyggingar som har ført til store inngrep i vassdragsnaturen i Jostedalen. Me bed om at det siste større samanhengande området nær busetnaden vert spart for kraftutbygging slik at også dei komande generasjonane kan få oppleve frittrennande elvar og eit større samanhengande område med urørt natur og gamle kulturlandskap nær bygda.

2. Dei åtte vestsideelvane vert i praksis heilt turrlagde nedanfor bekkeinntaka. Sentrale landskapselement som er med på å gjere naturen levande, vert dermed fjerna. Vassføringa i nedre del av Vigdøla vert òg kraftig redusert.

3. Reiselivet har vore den mest dynamiske faktoren bak utviklinga av og tilflyttinga til Jostedalen dei siste to tiåra. Området som vert råka av utbyggingane, utgjer eit av dei mest attraktive områda for ei vidare utvikling av organiserte lågterskeltilbod i aktivitetsturismen. Dette området utgjer òg inngangsporten til ein av Noregs finaste nasjonalparkar.

4. Vestsideutbygginga vil ha minimal flaumsikringseffekt om ein jamfører med krava og forventningane på dette feltet. Om Statkraft ikkje vert pålagt å auke kapasiteten på inntaka og overføringstunnelen kraftig, må truleg dei same flaumsikringstiltaka gjennomførast uavhengig av om vestsideutbygginga vert realisert eller ikkje.

5. Jostedøla er i ferd med å bli ei god fiskeelv att, men tilhøva (temperatur, breslam) er marginale for fisken. Konsekvensutgreiinga bagatelliserer risikoen med utbygginga, og føre

var '-prinsippet må her leggjast til grunn slik at ein greier å ta vare på og auke fiskestammen til glede for bygdefolk og reiseliv.

6. Konsekvensutgreiinga bagatelliserer òg dei negative konsekvensane av bygginga av Vigdøla kraftverk, både med omsyn til det biologiske mangfaldet (m.a. fossekallen), vassforsyning, naturoppleving og utvikling av reiselivet.

7. Om vestsideutbygginga ikkje vert realisert, er småkraftalternativet maks tre småkraftverk, og eitt av dei (Krundøla) er truleg lønsamt også med vestsideutbygginga.

8. Luster kommune og særleg Jostedalen kan ha svært godt samvit når det gjeld å forsyne fellesskapen med kraft (Jostedalen 1,3 TWh per i dag). Det er ikkje rimeleg at storsamfunnet skal tvinge endå fleire store vasskraftutbyggingar på ei slik bygd for å oppnå overordna målsetjingar om meir 'fornybar' kraft.

1. På toppen av tidlegare utbyggingar

Utbygginga av nedre del av Vigdøla og overføringa av dei åtte vestsideelvene i Jostedalen kjem på toppen av tidlegare store kraftutbyggingar i Jostedalen.

Spørsmålet er ikkje om Jostedalen og Vigdalen skal få ni bekkeinntak, men om talet på inntak og turrlagde elvelaup i området skal aukast frå 24 til 33. Med dei nye utbyggingane vert Jostedalen heilt innhegna av kraftutbyggingar. På vestsida frå Krundalen til Myklemyr ligg det siste større inngrepsfrie området mellom gardane og høgjellet. Fleire av elvane renn langs gamle stølsveggar som er svært mykje nytta til turbruk.

Dersom vestsideelvene vert utbygde, vil Nigardsbreelvi vere den einaste større uregulerte sideelva i det 20-25 km lange gardsområdet i Jostedalen. Særover må ein heilt til Rydøla nær Gaupne for å finne ei større uregulert sideelv. Området på vestsida må difor no få vere i fred for større inngrep slik at dei komande generasjonane òg kan få oppleve frittrennande elvar og eit større samanhengande område med inngrepsfri natur og gamle kulturlandskap nær bygda.

2. Turrlagde elvelaup – mest ingen restvassføring

Den største direkte konsekvensen av vestsideutbygginga er at dei åtte sideelvene på vestsida vert turrlagde nedstraums bekkeinntaka og at vassføringa i Vigdøla vert kraftig redusert i høve til dagens reduserte vassføring. Elvane utgjør sentrale landskapselement og er med på å gjere naturen levande.

Følgjene av utbygginga varierer noko frå elv til elv. Det er oftast snakk om kva ein ser av elvelaup når ein er nede i bygda, gjerne på bilvegen. Men ein må òg ta omsyn til kva ein ser av elvane på nært hald. Det gjeld både der elvane renn gjennom gardsområda og kryssar hovudvegen og langs turstiane som går langs fleire av elvane. Ein må òg ta med i vurderinga korleis vestsideelvene ser ut på avstand frå dei mykje brukte turmåla i fjella på austsida av Jostedalen og nordsida av Krundalen.

Me vil her peike på ein vesentleg skilnad mellom dei eksisterande bekkeinntaka på austsida og dei planlagde på vestsida. Bekkeinntaka på austsida ligg på ca 1200 m.o.h., så sideelvene har store nedbørsfelt nedanfor inntaka. Sett frå dalen er det difor framleis ein god del vatn att i t.d. Sprongdøla ved Øy, Fagredøla ved Fåberg, Geisdalsfossen og fossen i Nordre Gravdøla.

Bekkeinntaka på vestsida vert liggjande mykje lågare (ca 520 m.o.h.), og desse elvane vert difor turrlagde frå bekkeinntaka heilt ned til samlaupet med Jostedøla/Krundøla. Den beste

samanlikninga med austsida er difor den turrlagde Bymannsfossen og Bruvollselvi i Vellestølsdalen (Fåberg).

Minstevassføringa tilsvarar berre den lågaste vassføringa midt på vinteren og vil dermed knapt vere synleg.

Statkraft har i skuffande liten grad gjort eit arbeid med å visualisere inngrepa i dei elles særskilte omfangsrike konsesjonssøknadene. I vedlegget følgjer difor visualiseringar av turrlegginga av dei fleste elvane.

3. Friluftsliv og reiseliv

Mange av elvane ligg i turområde som er mykje brukte. Dette er ein stor ressurs både for fastbuande, reiselivet og framtidig tilflytting. Vestsideelvane ligg i beltet mellom busetnaden og Jostedalsbreen nasjonalpark. For friluftslivet er det viktig å ha eit slikt samanhengande turområde frå dalbotnen til breplatået der naturen og dei tradisjonelle stølsområda har unngått nyare større inngrep. Turområde med inngrep har bygda nok av. Vert elvane borte, må dei erstattast av hegningar. Det vil òg gjere området mindre attraktivt til turbruk både sommar og vinter.

Reiselivet i Jostedalen har vore i ei rivande utvikling dei siste 20-30 åra, og alt tyder på at dette vil halde fram med aukande etterspurnad etter urørt natur nær bygda. Knapt nokon kunne under førre store kraftutbygging i 1986 førestille seg kva Jostedalen ville by på av aktivitetsturisme i 2011. På same vis er det vanskeleg å spå korleis reiselivet vil sjå ut 25 år fram i tid. Men internasjonalt er inngrepsfrie naturområde ein stadig knappare ressurs som har stadig større verdi for reiselivsnæringa, og ein tydeleg internasjonal trend innanfor det aktivitetsbaserte reiselivet er auka etterspurnad etter føringsturar i lettare terreng. Her kan området på vestsida frå Myklemyr til Krundalen kome til å bli svært viktig.

Fagrapporten om reiseliv peikar klart på dei sannsynlege negative konsekvensane for reiselivet, og me undrar oss mykje over korleis Statkraft bagatelliserer rapporten i konsesjonssøknaden. Ingen kan sjølvstendig rekne framtidige turistbesøk på same eksakte vis som ein kan rekne GWh. Her er det difor snakk om å ta eit val om kva det er rimeleg grunn til å tru at er det viktigaste for framtida til Jostedalen: best mogleg vilkår for ei reiselivsnæring som no i fleire tiår har vore ein særskilt viktig dynamisk faktor i bygda med fleire titals sommararbeidsplassar, eller kraftutbyggingar som ikkje fører til ein einaste ny varig arbeidsplass.

4. Minimal flaumsikring

Etter 1979-flaumen var vestsideutbygginga langt på veg eit folkekrav i Jostedalen. Av sideelvane var det særleg Sagarøyelvi, Sperleelvi og Røykjadøla som valda stor skade. Omsynet til flaumsikringa har vore eit viktig argument når Luster kommune seinare har bede Statkraft søkje konsesjon, og det har vore og er eit sentralt argument i ordskiftet om utbygginga.

Målt opp mot dei tidlegare forventningane om flaumsikring har Statkraft sjølv langt på veg lagt denne ballen daud, mykje av økonomiske grunnar. Dette vert understreka av at Statkraft i sitt brev til Luster kommune 7. oktober ikkje finn grunn til å omtale flaumsikringa i det heile i eit skriv som elles legg vekt på å dra fram positive sider ved utbygginga som Statkraft meiner rådmannen har utelate.

Det mest positive Statkraft kan seie om flaumsikringseffekten i konsesjonssøknaden er at "Overføring av Vestsideelvane vil dermed ikke eliminere fremtidige flomskader nedstrøms inntakene, men risikoen for flomskader reduseres", og at "I teorien skal dermed overføring kunne ta en stor del av vannet i en flomsituasjon". (s. 45, vår uth.)

Fleire tilhøve gjer flaumsikringseffekten usikker i praksis, og mykje av dette er omtala i konsesjonssøknaden. Tunnelen vil bli bora med eit tverrsnitt på 9,6 m² (diameter 3,5 m), noko som gjev ein kapasitet på ca 30 m³/sek (s. 45). Ein 10-årsflaum i dei åtte elvane til saman er stipulert til 60 m³/sek og ein 100-årsflaum til 80 m³/sek. Statkraft skriv: "I teorien skal dermed overføring kunne ta en stor del av vannet i en flomsituasjon, slik at en 100-årsflom reduseres til i underkant av en 10-årsflom og en 10-årsflom reduseres til middelflom (2-årsflom) nedstrøms inntakene." (s. 45)

Men det er altså 'i teorien' om alt fungerer som det skal, og i ein flaumsituasjon er det fleire problem. For det fyrste kan bekkeinntaka tette seg. Statkraft skriv: "I flom bringer imidlertid elvene med seg stein og kvister som kan kile seg fast i grovristene som ligger over inntakene. Det vil fort redusere kapasiteten og betydelig vann renner over og ned i det gamle elveleiet. Is og snø på vinteren kan også medføre at vinterflommer kan gå forbi inntaket."

Her er det stor skilnad på dagens inntak i Jostedalen. Inntaka på austsida ligg på ca 1200 m.o.h., langt over vegetasjonen. Dei to eksisterande bekkeinntaka til Leirdøla kraftverk i Fonndøla ligg derimot om lag på same høgd som vestsideinntaka vil kome, og her er problemet med tetting ved flaumar langt større. Her er det såleis ei stor usikkerheit. Som Statkraft sjølv skriv: "det er utfordrende å bygge bekkeinntak som klarer å ta inn alt vann i flomsituasjoner, spesielt i slike bratte elver med mye steintransport, som de på vestsiden i Jostedalen." (s. 44)

Det andre problemet er knytt til kva som skjer når tunnelen går full (stuar seg). Dersom eitt bekkeinntak er lågare enn dei hine, kan vatnet byrje å renne ut av inntaket og forsterke ein flaum. På austsida er det bygt flyteluker i dei lågastliggjande inntaka som stengjer inntaket om vatnet stig i sjakta og trugar med å renne ut og forsterkar flaumen i den aktuelle elva. På vestsida er det ikkje planlagt slike innretningar.

Eit anna alternativ er då å sikre at alle bekkeinntaka til saman ikkje har større kapasitet enn tunnelen – då vil tunnelen aldri gå full. Men "hvert enkelt inntak dimensjoneres for å ta opp til 10 ganger midlere tilsig" (s. 45), noko som i sum er meir enn samla tunnelkapasitet. Skal dette fungere, er det heilt avgjerande at anlegget vert dimensjonert slik at alle inntak har same trykk og renn over om lag like mykje, og utan at vatn renn ut av dei. Statkraft har vore lite konkret på korleis ein kan få dette til å fungere.

Skulle så gale skje at Statkraft får konsesjon, må det leggjast inn som eit konsesjonskrav at kapasiteten til tunnelen og bekkeinntaka vert dobla slik at ein iallfall vert litt mindre usikkert at utbygginga faktisk vil ha ein flaumsikringseffekt.

Det største flaumproblemet i Jostedalen dei siste åra har vore på Jostedal Camping på Gjerde. Om Tverradøla og Røykjadøla vert tekne med i vestsideutbygginga, vil det berre redusere gjennomsnittleg vassføring i Krundøla med 20 % ved samlaupet med Jostedøla. Jostedal camping har flaumproblem mest kvart år, så vestsideutbygginga løyser knapt noko som helst av problemet.

I sitt framlegg til utbyggingsavtale har Statkraft tilbode seg å ta ut masse frå nedre del av Krundøla og ved Alsmo som eit eingongstiltak, men avgrensa oppover til skarve 2,5 mill kr.

Heller ikkje her vil såleis utbygginga vere til nemneverdig hjelp, så desse store flaumproblema må få si løysing på heilt anna vis enn gjennom vestsideutbygginga.

5. Fisk

Jostedøla blir rekna som ei elv med ein relativt god stamme av anadrom sjøaure, og de siste åra har Luster jakt- og fiskelag lagt ned mykje arbeid i å betre tilhøva for både sjøaure og laks. Fleire laksetrupper har òg blitt bygde for å få sjøauren til å vandre lenger opp i elva. Dette er tiltak som har hatt ein gunstig verknad, og Jostedøla er no i ferd med å bli ei god fiskeelv, noko som er viktig for både lokale interesser og turisme.

Samstundes er Jostedøla ei spesiell elv med marginale miljøforhold (låg vassstemperatur og mykje breslam) Systemet blir dermed ekstra sårbart for menneskelege inngrep.

Statkraft vurderer det slik at temperaturfallet i Jostedøla frå Myklemyr til fjorden bli 0,2–0,4°C. Statkraft ventar òg at overføring av Vestsideelvane vil føre til sterkt redusert vannføring i dei berørte sideelvane. Dei nedre delane av elvane vil stort sett miste sin funksjon som gyte- og oppvekstområde for fisk.

På grunn av desse to momenta, redusert temperatur og færre gyteområder, stiller me oss sterkt kritisk til Statkraft sine planar om utbygging, og me meiner at det bør leggjast vekt på 'føre var'-prinsippet i naturmangfaldlova. Me støttar her høyringsfråsegnene frå Luster Jakt og Fiskelag og Sogn Villaksråd.

6. Særskilt om Vigdøla

Statkraft konkluderer i konsekvensutgreiinga på dei fleste punkt med "liten til ingen negativ konsekvens" når det gjeld Vigdøla. Dette er høgst merkverdig og særskilt betenkeleg. Dette er påstand frå Statkraft og ikke nødvendigvis rett.

Summen av alle punkta i konsekvensutgreiinga gjev til slutt eit negativt totalbilette med til dels store negative konsekvensar for:

- *Biologisk mangfald (mellom anna fleire sårbare artar)*
- *Fisk, fugl og botndyr pga for lite vatn i elva, særleg vinterstid, m.a. fossekallen*
- *Grunnvatnet for øvste garden*
- *Naturopplevingane for tilreisande og fastbuande fordi Vigdøla har fleire kvalitetar både som bade- og fiskeelv, særleg for bygdefolk, i tillegg til den visuelle opplevinga av elva oppover dalen og inn mot naturarvsoområdet*
- *Det er lagt altfor lite vekt på framtidige arbeidsplassar innanfor naturopplevingane i ei bygd som skrik etter meir folk og må tenkje nytt i høve sysselsetting.*
- *Flaumfaren for dei øvste gardane og to hytter nedanfor dammen ved eit eventuelt ras som råkar inntaksdammen – her er utgreiingsarbeidet altfor dårleg*

Trass i at den øvre delen alt er utbygd, er Vigdøla framleis ei flott og frisk elv gjennom gardsområda i Vigdalen og gjelet ned til samløpet med Jostedøla. Fossestryka ned mot dalbotnen er av dei karakteristiske i Jostedalen. Vatnet som no er att i Vigdøla, må få renne fritt.

Me viser elles til høyringsuttalen frå Vigdalen grendalag.

7. Alternativet: mange småkraftverk?

Statkraft nemner i konsesjonssøknaden at småkraftverk i nokre av elvane kan vere eit alternativ til vestsideutbygginga. På folkemøtet 8. juni ville ikkje Statkraft svare på spørsmål om småkraftverkalternativa, men i brevet til Luster kommune 7. oktober skriv Statkraft at "ei utbygging av småkraft [kan] bli aktuell" med "kanskje like store eller større naturinngrep".

Det er i praksis ikkje snakk om åtte småkraftverk, men om tre, og eitt av dei er truleg eit lønsamt prosjekt også med ei vestsideutbygging. Dei tre det er snakk om, er Sagarøyelvi, Sperleelvi og Krundøla (Haugen-Gjerde). For Sagarøyelvi vil inntaket kome nedanfor samlaupet Bakkedøla/Kyrkjedøla, altså nede i skogen eit godt stykke nedanfor inntaka til Vestside-tunnelen og bli mindre synleg. Når det gjeld Hompedøla/Kvernelvi, har Statkraft berre vilja by fallrettseigarane erstatning etter 'naturhestekraftmetoden' ikkje etter 'småkraftmetoden', og dermed har Statkraft erklært at det er uaktuelt med eit småkraftverk her (for høg utbyggingspris).

Når det gjeld Krundøla, vil eit småkraftverk etter alt å dømme vere lønsamt også etter at Røykjedøla og Tverradøla er tekne i Vestsideutbygginga. Krundøla har ein stipulert utbyggingspris på 3,2 kr/kWh, og etter at 20 % av vatnet vert borte i Vestside-tunnelen, vil utbyggingsprisen framleis truleg liggje godt under 4 kr/kWh.

8. Målsetnaden om meir fornybar kraft: Jostedalen har gjort sitt

Målsetjinga frå norske styresmakter om 13,2 TWh fornybar energi innan 2020 vert drege fram som argument for utbyggingsprosjekta. Det er ikkje til å undrast over at kraftbransjen brukar dette som brekkstong for å få konsesjon til nye store vasskraftutbyggingar. Det er likevel ikkje sjølvstøtt at ein er nøydd til å gå til nye store miljøødeleggjande vasskraftutbyggingar for å nå målsetnaden, og ein bør ikkje skape eit nytt miljøproblem for å få bukt med eit anna.

Luster kommune, og særleg Jostedalen, bør uansett ha godt samvit på dette feltet, som storleverandør av vasskraft til fellesskapet. Jostedalen med Leirdalen og Vigdalen (samla under 500 innbyggjarar) leverer alt i dag 1,3 TWh til storsamfunnet. Det er ikkje rimeleg at storsamfunnet skal tvinge endå fleire store vasskraftutbyggingar på ei slik bygd for å oppnå overordna målsetjingar om meir 'fornybar' kraft."

Tiltakshavers kommentarer i brev av 08.02.2012:

"Statkraft har merket seg at det i mange av uttalelsene skilles for lite mellom prosjektene; Vestsideelvene og Vigdøla kraftverk. Dette medfører en sammenblanding av argumenter, der det kan synes som om konklusjonene for Vigdølas del blir "farget" av holdningen til Vestsideelvene. Dette medfører en tydelig strengere vurdering av konsekvensene for Vigdøla.

I det følgende har vi valgt å kommentere enkelte høringsuttalelser separat, mens det for øvrig er gjort et forsøk på å behandle spesifikke tema som går igjen i uttalelsene.

Luster kommune

Kommunens uttalelse og ikke minst rådmannens innstilling, ser de to konsesjonssøknadene under ett. Dette gjør det vanskelig å tolke holdningen til Vigdøla kraftverk spesifikt.

Generelt tilrår imidlertid kommunen at det ikke gis konsesjon ".... utan at det vært stilt strenge konsesjonskrav og Luster kommune får tydeleg vederlag for å avstå ytterlegare naturressursar til storsamfunnet."

Kommunene kan ha roller som grunneier, tjenesteleverandør, plan- og forvaltningsmyndighet, mottaker og forvalter av lokale skatter, avgifter og næringsfond m.v., samt være representant for allmennheten. I Vigdøla og Vestsideelvane-prosjektene er kommunens roller konsentrert om de tre sistnevnte, og det er disse rollene som har vært grunnlaget for drøftingene med kommunen med tanke på å konkretisere lokale konsekvenser best mulig.

Forhandlingene om avtale mellom Luster kommune og tiltakshaver om disse forholdene (Vestsideelvane og Vigdøla samlet) førte imidlertid ikke fram. Den viktigste grunnen til dette er at kommunen og Statkraft har ulike syn på kompensasjonsordninger gjennom utbyggingsavtaler. Statkraft har lagt til grunn at krav til utbyggingsavtale fra kommunen som offentlig myndighet og sterk premissgiver i konsesjonsbehandlingen må bygge på bestemmelsene om utbyggingsavtaler i plan- og bygningsloven (§ 17-3), spesialbestemmelsene om næringsfond m.v. som det er hjemmel for å pålegge tiltakshaver å yte overfor kommunen etter vassdragslovgivningen, samt avbøtende tiltak som det er naturlig å diskutere med kommunen som representant for allmennheten. I tillegg er kommunen en naturlig samarbeidspart med tanke på ivaretagelse av ressurser som for eksempel tilrettelegging for senere uttak av overskuddsmasser.

Statkraft mener at "... (tilleggs)vederlag for å avstå ytterlegare naturressursar til storsamfunnet" i realiteten er en fiskal ytelse som det tilligger sentrale myndigheter å fastsette gjennom skattelovgivningen, og ligger utenfor det vi som tiltakshaver kan eller bør forhandle med kommunen om med tanke på å oppnå nødvendige offentlige tillatelser. I dette tilfelle er det dessuten tiltakshaver og ikke kommunen som eier fallrettene.

Når det gjelder næringsfond så finnes det ingen klare regler for beregning av dette, og her har vi fulgt det vi mener er etablert praksis fra konsesjonsmyndighetenes side. Ut fra disse mener vi at det ikke skal gis næringsfond i forbindelse med Vigdøla-prosjektet. I de kommentarene som gjelder miljøforhold og andre interesser, nevnes redusert vannføring i elva med bl.a. konsekvenser for Håvardfossen og fisken, bortfall av gjerdeeffekten og at mulig risiko for ras og flom i forbindelse med inntaksmagasinet ikke er godt nok utredet.

I forhold til konsekvensene for naturmiljøet og næringsinteresser i Vigdalen, vurderer vi det slik at den foreslåtte minstevannføring vil sikre fiskens behov og opplevelsen av Håvardfossen som en levende foss. Det vises her til fotoene av fossen ved foreslått minstevannføring, slik de fremkommer fagrapporten, og omtalen av forholdene for fisken etter en utbygging. De faglige vurderingene er at inngrepet forårsaker liten negativ effekt.

Når det gjelder spørsmålet om vurderingene av flom- og ras-situasjonen er godt nok behandlet, vil Statkraft vise til NGIs rapport 2010039-0-2-R av 30. september 2010. Denne tar for seg Statkrafts utbyggingsplaner i Jostedalen og har innledende vurdering av Vigdøla-prosjektet, slik de er gjengitt i konsesjonssøknaden. Dersom det blir gitt utbyggingsstillatelse, vil det bli gjennomført en grundigere vurdering av disse forholdene.

Bortfall av selvgerde og spørsmål om tiltak og/eller erstatning til grunneier i forbindelse med dette er et forhold mellom grunneier og tiltakshaver som neppe er egnet til å løse gjennom konsesjonsbehandlingen.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane

Slik tiltakshaver oppfatter statens prioriteringer når det gjelder vannkraft, prioriteres opprustning og utvidelsesprosjekter (O&U) svært høyt.

I fylkesrådmannens saksdokument er dette uttrykt gjennom følgende vurdering:

"Fylkesrådmannen meiner generelt at det er positivt at tidlegare utbyggingar vert vurdert på nytt med tanke på effektivisering og utvikling av tilleggsprosjekt med utgangspunkt i eksisterande infrastruktur. Isolert sett vurderer fylkesrådmannen konsekvensane av dette opprustings- og utvidingsprosjektet som akseptable i høve til det ein oppnår av ny energiproduksjon, når det vert gjort avbøtande tiltak som slepping av minstevassføring frå inntaket og bygging av tersklar i elva sine flate parti."

Når det gjelder virkningen for landskapet og naturmiljøet er fylkesmannen i utakt med de faglige utredningene og vurderingene. I konsekvensutredningsrapporten heter det om landskapsvirkningene at:

"De tekniske inngrepene knyttet til den planlagte utbyggingen er alt i alt små og vil i all hovedsak bli lagt til steder der det tidligere har skjedd anleggsinngrep. Foreslått slipp av minstevannføring vil til stor grad redusere de landskapmessige konsekvensene av redusert vannføring i sommerperioden. Samlet sett vurderes de negative konsekvensene for landskapet ved utbygging av Vigdøla kraftverk som små. Bygging av Vigdøla kraftverk vil ikke få virkninger for inngrepsfrie områder."

Om forholdet til Jostedøla og fiskeinteressene her sier fiskebiologene at:

"Ettersom Vigdøla ikke lenger drenerer noen brefelt, er vanntemperaturen i elven noe høyere om sommeren sammenlignet med i Jostedøla. Fraføring av varmere vann fra Jostedøla er imidlertid vurdert å ha marginal effekt på temperatur og oppvekstvilkår for fisk i Jostedøla. Tiltaket vurderes å ha liten negativ konsekvens for fisk."

Når Fylkesmannen ikke anbefaler å gi konsesjon til utbygging av Vigdøla kraftverk, så er det ut fra at det legges avgjørende vekt på at Luster kommunestyre har gått imot en utbygging ut fra de vilkårene som kommunen er stilt i utsikt. Tiltakshaver stiller et spørsmålstegn ved om dette er relevant for fylkesmannens avgjørelse.

Avslutningsvis vil tiltakshaver også bemerke at DN anser Jostedøla som en sjøaureelv og ikke en lakseelv.

Sogn og Fjordane fylkeskommune

Fylkeskommunen tilrår utbygging som omsøkt. Tiltakshaver føler likevel behov for å kommentere noen av forholdene som blir omtalt i høringsuttaletelsen og fylkesrådmannens innstilling til denne for å unngå misforståelser. Disse er kommentert i det følgende under spesielle tema.

Spesielle tema

Terskler

Dersom NVE finner det hensiktsmessig vil tiltakshaver på vanlig måte bygge terskler etter pålegg fra NVE eller som anvist direkte i konsesjonsvilkårene.

Kulturminner

Når det gjelder kulturminner skriver fylkesrådmannen bl.a. at:

"Det foreligg ikkje oversikt om automatisk freda kulturminne blir direkte eller indirekte råka av tiltak i samband med utbyggingsplanen. Tiltakshavar si undersøkingsplikt, jf. Lov om kulturminne § 9 må gjennomførast.

Her vil tiltakshaver referere fra den kulturminneutredningen som er gjort i konsekvensutredningsrapporten:

"Det foreligger ingen kjente funn av automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet, og potensialet for funn vurderes som lite. Det finnes heller ingen kjente, viktige nyere tids kulturminner i tiltaksområder eller langs Vigdøla nedstrøms inntaket. Tiltaket vurderes å ha liten negativ konsekvens for kulturminner og kulturmiljø."

Undersøkelser i henhold til § 9 i Kulturminneloven vil bli gjennomført i forbindelse med utarbeidelse av detaljert arealplan som vil bygge på (den eventuelle) konsesjonen.

Temperaturendringer og konsekvenser for fisken

Dette er tema som går igjen i flere av høringsuttalelsene, men gjelder først og fremst Vestsideelvane og Jostedøla. Fraføringen av Vigdøla separat har ifølge fagutredningene marginal effekt på temperaturforholdene i Jostedøla. Dette skyldes at vannføringen i Vigdøla er svært liten i forhold til Jostedølas vannføring. Tiltakshaver vil kommentere dette temaet i forbindelse med høringsuttalelsene til søknaden om utbygging av Vestsideelvane.

Landskap, friluftsliv m.m.

Konflikter med landskapet, friluftslivet, fiskeinteresser og naturmiljøet er trukket fram av Naturvernforbundet, Sogn og Fjordane turlag, Aksjonsnemda for Vestsida og Vigdøla og grunneiere. Felles for deres uttalelser er at de er svært uenig i de faglige utredningene og vurderingene som er gjort. Tiltakshaver registrerer at en her beskriver en konfliktgrad det er vanskelig å forstå. Med de forslag til avbøtende tiltak som er foreslått, er konklusjonen i konsekvensutredningen at konfliktene er små og begrensede.

Fare for ras og flom i tilknytning til inntaksmagasinet

Det tas opp av grunneiere, kommune og fylkeskommune. I NGIs rapport konkluderes det med at;

"Den planlagte dammen og inntaket ved Skitnamyr tjønne (kote 605) kan nåes av snøskred. Dammen og inntaket må utformes og dimensjoneres for skred. Dersom de skredmessige problemene er uforenelige med sikkerhetskravene, så må alternativ plassering av dam og inntak vurderes."

Dersom det blir gitt utbyggingstillatelse, vil det bli gjennomført en grundig undersøkelse av disse forholdene.

Elva som sjølgjerde

Dette forholdet vil bli vurdert i erstatningssammenheng for berørte grunneiere med bakgrunn i den konsesjonen som gis.

Formelle forhold vedr. en utbyggingstillatelse

I et par av høringstillatelsene stilles det spørsmålsteget om det er tillatt å nytte restvannføringen i Vigdøla etter Jostedalsutbyggingen til vannkraftformål. Så vidt tiltakshaver har kunnskap om er det ingen formelle hindringer for dette. Det er for øvrig lokalt vært planlagt slik utnyttelse og Statkraft har som fallrettseier fått slik henvendelse. ”

Tilleggs kommentarer etter befaringen

Etter befaringen har det kommet inn høringsuttalelser fra Sogn og Fjordane Turlag og Karin Bakke.

Karin Bakke ønsket å vite hvordan strømløsningen fram til Skitnamyrtjønne vil bli i en eventuell anleggs- og driftsfase. Hun legger vekt på at verdien av Vigdalen ikke kan prissettes for innbyggerne av dalen.

Sogn og Fjordane Turlag gir en oppsummering av deres tidligere uttalelse som også kom til uttrykk på befaringen. De understreker at befaringen ikke har endret deres syn på saken. Turlaget mener fossen ned i Skitnamyrtjønne vil bli delvis neddemt av en utbygging og inntrykket vil dermed bli svært redusert. Dersom det blir gitt konsesjon bør ikke vannstanden økes med mer en halv meter. Turlaget ber også NVE sikre at den nye vegtraseen ved en eventuell utbygging ikke drenerer for rødlistet høgstaudeeng. Videre tar de opp størrelsen av omsøkt minstevannføring som de mener er så liten at det vil være katastrofalt for elva som landskapselement og livet knyttet til elva. Turlaget viser til Stortingsprotokoll fra 15. mai 1984 og spør om dagens minstevannføringen i Vigdøla etter utbygging av Jostedal kraftverk kan endres uten at det blir gjort et nytt Stortingsvedtak. Turlaget avslutter sin tilleggs kommentar med å spørre om det kan være andre og mer miljømessige måter å effektivisere Statkraft sine anlegg i området enn ved å bygge ut mer i Jostedalen, og foreslår at man ser på muligheter for å utnytte restvannet etter Leirdøla og Jostedøla kraftverk.

Tilleggs opplysninger etter høringen

NVE mottok 23.09.2013 en forespørsel fra en samling interessegrupper for Vigdøla (Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening, Norges Naturvernforbund, Sogn Villaksråd, Jostedal SigNatur, Elvepurka rafting, vernegruppa Vern Vestsida-Vigdøla og Vigdal grendelag) vedrørende konsekvensutredningen for Vigdøla kraftverk. Interessegruppene mener det er store mangler ved utredningene, blant annet for friluftsliv, reiseliv, fiske og biologisk mangfold og oversendte samtidig fagrapporter fra Aurland Naturverkstad som de mener understreker deres poeng.

NVE har sett på fagrapportene fra Aurland Naturverkstad som er en vurdering av konfliktpotensialet for landskap, naturmiljø og kulturmiljø i 43 små vassdrag i Luster kommune (2006). Rapportene ble laget med bakgrunn i Luster kommunes kompetanseprosjekt ”småkraftprosjektet” og skulle være faglig grunnlag for kommunens vurdering i forbindelse med søknader om småkraftverk. Det ble gjort en overordnet verdivurdering av landskapsområder i hele kommunen i tillegg til situasjonsbeskrivelse og vurdering av sårbarhet og konfliktpotensiale for landskap, naturmiljø og kulturminner i 43 aktuelle vassdrag som var utpekt av ”småkraftprosjektet”. Vigdalen er et av områdene som er undersøkt og gitt samlet miljøverdi ”svært stor” og konfliktpotensialet er vurdert som ”stort” (høyeste verdi). Områdene som er undersøkt er sammensatt av REGINenummer, og undersøkelsesområdet ”Vigdalen” er sammensatt av 7 REGINE-enheter, slik at det ikke samsvarer helt med området som er lagt til grunn for konsekvensutredningene for søknad for Vigdøla kraftverk. Konsekvensutredningene har benyttet samme metodegrunnlaget som fagrapportene, men har tatt utgangspunkt i søknaden med det som fremkommer her av arealinngrep, utforming og tekniske løsninger. Fagrapportene til Aurland Naturverkstad har ikke hatt en konkret søknad som grunnlag i sine undersøkelser, men har gjort vurderinger med tanke på hvilke påvirkninger småkraftsøknader med anleggsveger og rørgate vil ha for landskap, naturmiljø og kulturmiljø. NVE mener den gjennomførte konsekvensutredningen i større grad er relevant for det omsøkte tiltaket og at den derfor i større grad inneholder informasjon som er

relevant for konsesjonsspørsmålet i denne saken. NVE mener saken er godt opplyst gjennom konsekvensutredningene som ligger ved søknad og høringsrundene som har vært.

NVEs oppsummering av saken

Søker

Statkraft er et statseid kraftselskap og er den største produsenten av elektrisk kraft i Norge og produserer ca 1/3 av vannkraftproduksjonen i Norge. Hovedkontoret ligger i Oslo, men Statkraft har flere store kraftverk i Luster kommune og regionalkontor i Gaupne.

Søknaden

Søknaden om konsesjon til bygging av Vigdøla kraftverk er datert 28.03.2011 og ankom NVE samtidig med konsesjonssøknad om "overføring av Vestsideelvane og heving av Tunsbergdalsdammen", også dette i Luster kommune. Søknaden om Vestsideelvane ble trukket av Statkraft Energi AS den 26.07.2012, mens søknad om Vigdøla kraftverk ble opprettholdt. Vigdøla kraftverk er et selvstendig prosjekt der Statkraft Energi AS ønsker å utnytte nedre del av Vigdøla. Det er søkt om følgende tillatelser:

- Tillatelse til bygging og drift av Vigdøla kraftverk, etter vannressursloven og energiloven
- Tillatelse til å gjennomføre tiltaket, etter forurensingsloven
- Tillatelse til å erverve grunn og rettigheter med forhåndstiltredelse, etter oteigningsloven.

Søknaden er begrunnet med at Statkraft Energi AS ønsker å utnytte en større del av energipotensialet som finnes i allerede regulerte kraftverk i Luster kommune. Vigdøla kraftverk vil lokaliseres slik at man kan utnytte eksisterende adkomsttunell, transformator, koblingsanlegg og avløpstunell til Jostedal kraftstasjon. Søknaden om Vigdøla kraftverk er slik sett et opprustnings- og utvidelsesprosjekt (O/U-prosjekt).

Beliggenhet og eksisterende forhold

Vigdøla, vassdragsnummer 076.CA0, er ei sideelv på østsiden av Jostedøla og renner sammen med Jostedøla ca. 12 km oppstrøms utløpet i Gaupnefjorden. Det samlede nedbørsfeltet for Vigdøla er ca 52,5 km² og 19,3 km² av dette er utnyttet i Jostedal kraftverk fra 1989. Samlet restfelt for Vigdøla i dag er dermed 33,2 km², hvorav det meste av smeltevannet fra isbreen øverst i dalen er ført bort. Vigdalen er ca 12 km lang, der øvre del er åpen og vid med lett tilgjengelighet og tidligere stølsdrift (ved Vårstølen). Vigdalen ligger lengre ned og er i hovedsak ei jordbruksbygd omgitt av bratte, skogkledte lier og vegetasjonsløse fjellvegger. Dalføret er lite preget av tekniske inngrep. Elva går fra Vigdalen og nedover dels skjult i skog og dypt terreng. I nedre del finnes en foss (Håvardfossen) som er synlig fra riksvegen.

Utbyggingsplanene

Detaljkart over Vigdøla kraftverk er å finne i vedlegg 1.

Kraftstasjonen

Kraftstasjonen er planlagt i fjell, ved siden av Jostedal kraftverk, slik at den kan utnytte eksisterende adkomsttunell, transformator, koblingsanlegg og avløpstunell. Det er søkt om å installere en Pelton-turbin med slukeevne fra 0,2 til 3,2 m³/s og effekt 16 MW.

Inntaksbasseng, vannveg og veg

I Vigdøla ved Syneshaug er det eksisterende terskler som skaper et basseng i elva (Skitnamyrtjønni). Inntaket planlegges i en trang passasje ved eksisterende terskel og påbygd med betongterskel. Dette vil heve vannspeilet med 2 m og skape et areal på 7 dekar. Vannspeilet er 5 dekar i dag. Inntaksbassenget vil ha fast overløp uten luker, men med liten luke og tapperør til slipp av minstevannføring.

Vannet ledes fra inntaket via loddjakt og skråtunell til kraftstasjonen. Tunellen vil bli omtrent 1,4 kilometer lang. Avløpet fra Vigdøla kraftverk føres via en kort tunell ut i utløpstunellen til Jostedal kraftverk.

Det skal bygges en 150 m lang adkomstveg fra eksisterende veg fra Vigdøla og til inntaksstedet. Det er ellers ikke behov for nye, permanente veger.

Tunellmasser

Fra utsprengningen av tilløpstunell og kraftverkshall med tilhørende tunneller vil det bli ca 55 000 m³ med steinmasser. Massene skal transporteres via adkomsttunellen til Jostedal kraftverk til et eksisterende deponi på østsiden av Jostedøla, ved Ormbergstølen. Den gamle tippen er tilsådd og fungerer i dag som gressmark og de nye massene er tenkt som utvidelse.

Nettilknytning

Vigdøla kraftverk knyttes direkte til eksisterende transformator i fjell tilhørende Jostedal kraftverk, og kraften går direkte inn på sentralnettet på 300 kV. Inntaket i Vigdalen vil ha behov for permanent strømforsyning for luke- og ventilmanøvrering. Her vil det bli benyttet en 22 kV luftlinje eller 1,0 kV jordkabel.

Utbyggingsalternativer

Det ble presentert 2 alternative utbyggingsløsninger i meldingen, men disse er ikke omsøkt. Det ene alternativet ville gi kortere strekninger med redusert vannføring i Vigdøla, men samtidig medføre flere synlige inngrep (kraftstasjon, adkomstveg, rørgate). Det andre alternativet var basert på utslipp til Jostedøla og ikke via avløpstunellen til Jostedøla kraftverk. Dette ville gi mindre fallhøyde og GWh.

Avbøtende tiltak

Det er foreslått minstevannføring og terskler for å øke vanndekket areal og ivareta inntrykket av elva.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Statkraft Energi AS ervervet fallrettigheter til Jostedøla og sideelvene i Jostedal gjennom avtaler på 1960-tallet. I forbindelse med inntaksbassenget og neddemt areal samt tippområdet for masser ved Ormbergstølen må det erverves grunn fra private grunneiere.

Kraftproduksjon og utbyggingskostnader

Det er beregnet en årlig gjennomsnittsproduksjon på 48 GWh med søkers forslag til minstevannføring. 38 GWh er beregnet produsert i løpet av sommersesongen, 1. mai – 30. september, og 10 GWh i løpet av vintersesongen, 1. oktober – 30. april. Vinterkraften utgjør ca 20 % av årsproduksjonen. I følge søknaden er kraftgrunnlaget beregnet til 530 nat.hk. basert på bestemmelsene i industrikonsesjonsloven.

Byggekostnadene er kalkulert til 130 millioner NOK, som gir en utbyggingspris på 2,70 kr/kWh. Kostgrunnlaget er fra 2011. NVE har gjort en produksjonsberegning for prosjektet og resultatet stemmer godt overens med søkers.

Forholdet til offentlige planer

Samlet plan

Søknad om fritak fra Samlet plan for Vigdøla kraftverk ble sendt inn 01.04.2008 og innvilget 19.12.2008. Planene kan dermed konsesjonsbehandles.

Verneplan for vassdrag

Vigdøla er ikke varig vernet mot kraftutbygging.

Landskapsvernområde

Vigdalen Landskapsvernområde ble opprettet i 2009 samtidig med verneplan for opprettelse av nasjonalpark/landskapsvern/naturreservat i Breheimen Mørkridsdalen. Landskapsvernområdet strekker seg ned til kote 700 og ligger ca. 2 km oppstrøms det foreslåtte inntaket i Vigdalen kraftverk. Tiltaksområdet ligger i sin helhet utenfor det vernede området.

Tiltakets konsekvenser

I KU er det gjort vurderinger av de ulike fagtemaenes verdi, omfang og konsekvens, presentert på følgende måte:

Tema	Verdi	Omfang	Konsekvens
Varntemperatur	-	Lite negativt	Lite negativ
Isforhold og lokalklima	-	Intet	Ubetydelig
Sedimenttransport og erosjon	-	Intet	Ubetydelig
Landskap			
- Vigdalen	Middels	Lite negativt	Liten negativ
- Jostedalen	Middels-stor	Intet-lite negativt	Ubetydelig-liten negativ
Friluftsliv	Middels-stor	Lite negativt	Liten negativ
Naturmiljø			
- Naturtyper, vegetasjon og flora	Middels	Intet	Ubetydelig
- Fauna	Liten-middels	Lite-middels negativt	Liten-middels negativ
Jaktbart vilt	Middels-stor	Lite negativt	Lite negativ
Fisk			
- Vigdøla	Liten	Middels negativt	Liten negativ
- Jostedøla	Middels-stor	Lite negativt	Ubetydelig-liten negativ
Kulturarv og kulturlandskap			
- Automatisk fredete kulturarv	Liten (ingen)	Intet	Ubetydelig
- Nyere tids kulturarv	Middels-stor	Lite negativt	Liten negativ
- Kulturlandskap	Liten	Lite negativt	Liten negativ
Naturressurser			
Vigdalen og Ormbergstølen			
- Skog- og jordbruk	Middels	Middels positivt	Middels positiv
- Grunnvann	Liten	Lite negativt	Lite negativ
- Mineraler og løsmasser	Liten	Intet	Ubetydelig
Jostedalen			
- Skog- og jordbruk	Middels-stor	Intet-lite negativt	Ubetydelig
- Grunnvann	Middels-stor	Intet-lite negativt	Ubetydelig
Vannkvalitet, vannforsyning og forurensning			
Vigdalen og Ormbergstølen			
- Vannkvalitet	-	Lite negativ	Liten negativ
- Vannforsyning	-	Intet-lite negativt	Ubetydelig-liten negativ
Jostedalen			
- Vannkvalitet	-	Intet	Ubetydelig
- Vannforsyning	-	Intet-lite negativt	Ubetydelig-liten negativ
Samfunn			
- Næringsliv og sysselsetning	-	Lite positivt	Lite positiv
- Samfunnsmessige forhold	-	Lite positivt	Lite positiv
Reiseliv	Liten	Lite negativt	Liten negativ

Fylkeskommunale og kommunale planer

Prosjektet kommer ikke i konflikt med fylkeskommunale planer. I kommunedelplanen for Luster kommune er områdene ved både tippområdet Ormbergstølen og inntaksbasseng i Skitnamyrtjønne lagt ut som LNF-områder. Statkraft Energi AS opplyser i søknad at de har vært i kontakt med Luster kommune som mener fremtidig regulering av eventuelt hytteområde øverst i Vigdalen ikke vil komme i konflikt med etablering av Skitnamyrtjønne.

I kommunedelplan for små kraftverk (2006) er Vigdøla vurdert. Utbyggingsprosjektet som ble vurdert er noe annerledes enn det omsøkte, som har fått karakter negativ (-2) i vurderingen av samlet virkning for naturmiljø, naturressurser og samfunnsøkonomiske forhold.

Vurdering av konsekvensutredningene

NVE sendte meldingen på høring 29.06.2009. Konsekvensutredningen (KU) ble utarbeidet fra konsekvensutredningsprogrammet (KU-programmet) som ble fastsatt av NVE 31. 05 2010.

I konsekvensutredningens hovedrapport har søker beskrevet konsekvensene for miljø, naturressurser og samfunn, inkludert hydrologi. I tillegg er resultatene fra KU samlet i en rapport der alle fagtemaene er presentert. I vår vurdering av KU vil vi primært diskutere krav som er fremmet om tilleggsutredninger. Kritikken av KU som ikke har resultert i krav om ytterligere utredninger vil i liten grad bli kommentert her. Ved vår vurdering av krav om tilleggsutredninger legger vi vekt på om vi anser at eventuelle nye utredninger vil være beslutningsrelevante.

Innkommne merknader og NVEs kommentarer

Fisk og temperatur i elva

Flere høringsparter har tatt opp forholdet til temperaturen i elva og hvordan denne vil påvirkes ved utbygging av både Vigdøla og Vestsideelvene. Luster Jakt og Fiskelag og Norges Jeger og fiskerforbund Sogn og Fjordane mener flere forhold om fisk som tas opp i KU er unyansert og viser til andre fiskebiologiske undersøkelser for å understøtte sitt synspunkt. Det gjelder først og fremst levevilkår for fisk (herunder temperatur) og størrelse av fiskebestanden.

NVE viser til at konsekvensutredningen er gjort ut fra vurderinger med utgangspunkt i feltregistreringer, innsamlede opplysninger fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling og lokale ressurspersoner. Det er gjort vurderinger av omfang og konsekvens for både Vigdøla og Jostedøla. Det er fisket med elektrisk fiskeapparat på en stasjon ovenfor planlagt inntak og to stasjoner nedenfor. Berørt strekning er vurdert med tanke på egnethet av gyte- og oppvekstforhold, og det er tatt prøver av bunndyr på de to stasjonene nedenfor inntaket. Vannføringen på undersøkelsesdagen var på målestasjon Storøykroken (76.11) målt til 0,36 m³/s og tilsvarer om lag omsøkt minstevannføring i perioden 01.05-30.06 og 16.08-30.09. NVE mener konsekvensene for tema om fisk og forholdene for fisk er tilstrekkelig belyst i KU.

Naturmiljøet

Sogn og Fjordane Turlag er uenige i konklusjonen i KU om liten verdi for fugl og fossefall. Verdien er gitt ut fra at biotopen ikke er en viktig overvintringsplass, men bare hekkeplass og levested i sommerhalvåret. Turlaget mener imidlertid alle funksjonelle levesteder som inngår i en arts biotop er viktige og bør av den grunn få lik verdi. Også Vigdal Grendelag viser til at det ofte er fossefall langs Vigdøla. Grendelaget trekker i tillegg fram spillplass for orrfugl nedenfor Skitnamyrtjønne og mener det generelt er mangelfull kunnskap om hvordan slike arter blir berørt av vannkraftprosjekter.

Aksjonsnemda Vestsida – Vigdøla mener KU bagatelliserer de negative konsekvensene bygging av Vigdøla kraftverk vil få for det biologiske mangfoldet, herunder fossekallen.

NVE viser til at det er foretatt kartlegging av fugl ut fra gitt utredningsprogram. Det er gitt beskrivelse av fuglebestanden. Kartleggingen er foretatt i hekketiden og her støtter man seg til både sporfunn, vurdering av biotoper og innhenting av opplysninger fra lokalbefolkning og ressurspersoner. NVE mener kartleggingen av fugl er tilfredsstillende. NVE viser for øvrig til at verdifulle naturtyper er kartlagt og dokumentert etter metodikk fra DN-håndbok 13, i henhold til utredningsprogrammet.

Friluftsliv og reiseliv

Sogn og Fjordane Turlag mener Vigdøla har en nasjonal og internasjonal betydning for friluftsliv og at dette ikke fremkommer i KU. Også Vigdal Grendelag mener det må gjøres en bedre utredning av Vigdal som utgangspunkt for topturer og skiturer både for lokalbefolkningen, skoleklasser, hyttefolk og turister.

Aksjonsnemda Vestsida - Vigdøla mener KU bagatelliserer de negative konsekvensene bygging av Vigdøla vil få for reiselivet.

NVE viser til at KU har vurdert verdi, omfang og konsekvens av friluftslivet både i influensområdet og i Vigdalen. Den ventede vannføringsreduksjonen i Jostedøla er ikke vurdert å ha innvirkning på friluftslivet i Jostedalen. Friluftslivet i Vigdalen er vurdert å ha middels til stor verdi og det fremkommer i KU at Vigdalen inngår i et lokalt og regionalt viktig friluftsområde der det trekkes frem flere kvaliteter ved området. Konsekvensen av utbygging for disse fagtemaene er likevel gitt en samlet vurdering som liten negativ, noe som oppleves urimelig av lokale brukere av området. NVE forstår at det er reaksjoner på KU-beskrivelser og vurderinger av områder med kvaliteter der det er vanskelig å bruke et objektivt måleapparat. NVE viser til at KU og beskrivelsene i rapportene er et hjelpemiddel i vår vurdering av saken og mener KU har beskrevet både reiseliv og friluftsliv på en tilstrekkelig måte for våre vurderinger.

Flom og skred

Vigdal Grendelag mener det er gjort en for dårlig konsekvensutredning av flomfaren for de to øverste gårdene i Vigdalen, samt to hytter i området. Grendelaget er også usikre på hva som er riktig vannstand i Skitnamyrtjønne og mener søknaden og KU opererer med to ulike størrelser her.

NVE viser til at det omsøkte inntaksbassenget i Skitnamyrtjønne i søknaden er ønsket hevet fra kote 605 (dagens) til kote 607, noe som gir en økning på 2 meter. KU opererer riktig nok med kote 606 – 608, men dette gir en faktisk økning på 2 meter. Det er kommet frem opplysninger om skredfaren i området og det er i KU foreslått flere avbøtende tiltak for å ivareta sikkerheten dersom det skulle gå skred. De avbøtende tiltakene er vurdert både i plan-, anleggs- og driftsfasen og NVE mener KU er tilfredsstillende for tema flom og skred.

Annet

Aksjonsnemda Vestsida – Vigdøla sier: ”Statkraft konkluderer i konsekvensutgreiinga på dei fleste punkt med ”liten til ingen negativ konsekvens” når det gjeld Vigdøla. Dette er høgst merkverdig og særns betenkeleg. Dette er påstand frå Statkraft og ikke nødvendigvis rett.”

NVE påpeker at resultatene fra KU er samlet i en felles rapport og at denne har dannet grunnlaget for det Statkraft Energi AS presenterer i søknaden. Vurderingene i KU er foretatt av uavhengige konsulenter og verdiene er gjort ut fra en veletablert konsekvensmatrise. NVE viser til at dette er et

hjelpemiddel som benyttes i vår vurdering av saken og at også høringsuttalelser og egen befarings blir vektlagt.

NVEs vurdering av konsekvensutredningene

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Plan- og bygningslovens KU-forskrift legger føringer for utredning av planer som bygging av vannkraftverk. Nærmere presisering av kravene til utredninger i denne saken er fastsatt av NVE, i eget KU-program.

Kunnskap om miljøvirkningene av vannkraftutbygging er generelt god. Det er imidlertid sjelden at alle virkninger kan forutsies helt eksakt. En viss grad av usikkerhet vil alltid være tilstede på enkelte områder. Der kunnskapen om miljøvirkningen er usikker, skal det tas høyde for å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 9. Det legges derfor stor vekt på avbøtende tiltak, som skal gjennomføres basert på standard vilkår fastsatt med hjemmel i vannressursloven.

I denne saken er det gjennomført konsekvensutredninger med utgangspunkt i KU-programmet NVE fastsatte 31. mai 2010. Forventede konsekvenser av utbyggingen er utredet for følgende fagtemaer:

- Hydrologi
- Flom
- Vanntemperatur, isforhold og lokalklima
- Grunnvann
- Sedimenttransport og erosjon
- Skred
- Landskap og inngrepsfrie naturområder (INON)
- Naturmiljø og naturens mangfold
 - Geofaglige forhold
 - Naturtyper og ferskvannslokaliteter
 - Karplanter, moser, lav og sopp
 - Pattedyr
 - Fugl
 - Fisk
 - Ferskvannsbiologi
- Kulturminner og kulturmiljø
- Forurensing og vannkvalitet
 - Annen forurensing
- Naturressurser
 - Jord- og skogressurser
 - Ferskvannsressurser
- Mineral og masseforekomster
- Samfunn
 - Næringsliv og sysselsetting
 - Befolkningsutvikling og boligbygging
 - Tjenestetilbud og kommunal økonomi

- Sosiale forhold
- Helsemessige forhold
- Friluftsliv, jakt og fiske
- Reiseliv
- Sumvirkninger
- Andre forhold
 - Overskuddsmasser fra tunelldrift
 - Forslag til oppfølgende undersøkelser
 - Opplegg for informasjon og medvirkning

Utredningene av de forventede konsekvensene for disse fagtemaene ligger til grunn for søknaden. Etter NVEs vurdering anses den samlede konsekvensutredningen å oppfylle kravene som ble satt i KU-programmet. Vi mener også at kunnskapsgrunnlaget i denne saken er i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8, tatt i betraktning sakens karakter og risiko for skade på naturmiljøet. Fylkesmannen mener også at kunnskapsgrunnlaget i denne saken tilfredsstiller kravene gitt i naturmangfoldloven. Vi legger vekt på at risikoen for negative konsekvenser for naturmiljøet kan reduseres med avbøtende tiltak, jf. naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

NVEs konklusjon

Konsekvensutredningene for planene om bygging av Vigdøla kraftverk, sammen med foreliggende kunnskap, høringsinnspill og tiltakshavers kommentarer til disse, danner etter NVEs mening tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag slik at NVE kan avgi sin innstilling i saken, og at Olje- og energidepartementet kan fatte vedtak. Vi legger til grunn at kravene i forskrift om konsekvensutredninger og det fastsatte KU-programmet anses å være oppfylt, og at kunnskapsgrunnlaget etter NVEs mening oppfylder kravene i naturmangfoldloven § 8.

Vurdering av konsesjonssøknaden

Søknadene om overføring av Vestsideelvane og heving av Tunsbergdalsdammen og Vigdøla kraftverk ble sendt på en samtidig høring den 26. april 2011. Søknadene ble sendt til relevante høringsinstanser, kunngjort og lagt ut til offentlig gjennomsyn. NVE arrangerte offentlig informasjonsmøte om begge søknadene den 8. juni 2011, der vi informerte om saksgangen mens søker og deres konsulenter orienterte om utbyggingsplanene og resultater fra konsekvensutredningene. Høringsfrist for uttalelser var for begge søknadene satt til 15. august 2011. Søknad om Vestsideelvane ble trukket av søker 26. juli 2012 og planlagt sluttbefaring utgikk dermed. Sluttbefaring av Vigdøla ble gjennomført den 15. august 2012.

Gjennom høring av søknad med KU har NVE mottatt en del synspunkter på de opplysningene og vurderingene som er gitt. I tillegg er det fremmet synspunkter på hvorvidt og hvordan utbyggingen bør gjennomføres, og hvilke vilkår som bør settes dersom det blir gitt konsesjon.

Høringspartenes vurderinger

Høringsuttalelsene til søknaden er referert tidligere. Mange av høringspartene har kommet med uttalelser til både Vestsideelvane og Vigdøla samtidig og tar opp samme type problemstillinger. Nedenfor oppsummeres de viktigste synspunktene som gjelder Vigdøla kraftverk. Der synspunktene gjelder vilkår for en eventuell konsesjon er disse kravene kun delvis gjengitt. Alle vesentlige krav til vilkår er drøftet nærmere under *Merknader til de foreslåtte konsesjonsvilkårene*.

Luster kommune viser til at kommunen allerede har avstått store naturressurser til samfunnet og mener prosjektet kommer dem lite til gode. Luster kommune mener det ikke bør gis konsesjon uten at det blir stilt strenge konsesjonskrav og at kommunen får tydelige vederlag for å avstå ytterligere naturressurser til storsamfunnet. Ved en eventuell utbygging fremheves følgende momenter som viktige: reduksjon av vannføring vil påvirke gjerdeeffekten som elva har, forringe landskapselementet Håvardfossen og samtidig være uheldig for fisket i elva. Det kan være fare for ras ved inntaksmagasinet og et eventuelt konsesjonsvedtak bør i følge kommunen ha klare formuleringer som sikrer flomfare for gårder og hytter i nærheten.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ser generelt positivt på opprustings- og utvidelsesprosjekter i allerede utbygde områder, og mener derfor Vigdøla kraftverk kan gi et positivt bidrag til fornybar energi i et vassdrag som allerede er sterkt påvirket av kraftutbygging. Fylkesmannen viser til at Vigdalen er et område som benyttes til friluftsliv og at redusert vannføring vil påvirke både landskapsopplevelsen, laks, ørret og hekkeplasser for fossekallen. Fylkesmannen legger vekt på at Luster kommune har frarådet at det gis konsesjon og slutter seg til kommunens tilrådning.

Sogn og Fjordane fylkeskommune mener fordelene med en utbygging av Vigdøla kraftverk er større enn ulempene for allmenne og private interesser og tilråder konsesjon. Forutsetninger for konsesjon er at det blir bygd terskler i elva og at problemstillingene som kommunen har påpekt blir fulgt opp.

Direktoratet for mineralforvaltning tilråder at det utarbeides en plan for hvor massetaket legges og hvordan det vil se ut.

En felles uttalelse fra Luster Jakt og Fiskelag og NJFF mener generelt at lav temperatur og høy breprosent gir vanskelige levekår for fisk. Også **Røneid Grunneigarlag** er opptatt av fisk og mener det er usannsynlig at en utbygging av Vigdøla kraftverk ikke vil skape større temperaturendring enn det som fremkommer i søknad og KU.

Sogn og Fjordane Turlag mener Vigdalen både har nasjonal og internasjonal betydning for friluftslivet. Turlaget mener redusert vannføring i elva vil gi reduksjon i fiskebestanden og samtidig gi en visuell negativ påvirkning av landskapet. De mener minstevannføring er et avbøtende tiltak, i tillegg til at avløpet fra Vigdøla må være så høgt oppe i elva som mulig av hensyn til både temperaturen i elva, fisken og rafting. Sogn og Fjordane Turlag er oppatt av den lokale motstanden og gir sin støtte til denne med bakgrunn i de nevnte kriterier og sumvirkningen av tidligere utbygginger.

Vigdal Grendalag er imot utbygging av Vigdøla kraftverk og viser til at utbygging vil påvirke flere faktorer (fisk, landskapsopplevelse, friluftsliv, fossekall, orrfugl, høgstaudeeng, elva som gjerdefunksjon). Grendelaget er stolt av bygda si og viser til lokale prosjekt der Vigdøla er sentral.

Hans H. Urdahl gir uttalelse på vegne av grunneiere på Breisete som var involvert i tidligere utbygging i Vigdalen (Jostedalen kraftverk). Utbygginga ødela elva som gjerde for husdyr i tillegg til at fisket i Vigdøla ble dårligere.

Svein Jarle Vigdal og Karin Bakke bor på gården Syneshaug som er gården nærmest elva. Vigdal og Bakke viser til at et at vilkårene som ble gitt i konsesjonen for Jostedal kraftverk var at restvannføringen i Vigdøla skulle fredes fra videre utbygging. Vigdal og Bakke trekker videre frem både fare for ras, endring av grunnvannet, leveområdet til fossekall og turisme. De viser blant annet til at tippmassene ikke vil komme vigdølene til gode ettersom disse skal deponeres på Ormbergstølen på Myklemyr.

NVEs vurderinger

Konsesjonsbehandling etter vannressursloven innebærer en konkret vurdering av de fordelene og ulempene et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. Det er kun enkelte konsekvenser av tiltaket det er hensiktsmessig å tallfeste og som kan omtales som prissatte konsekvenser, for eksempel energiproduksjonen og ulike skatteinntekter. De aller fleste konsekvenser ved etablering av et vannkraftverk med tilhørende infrastruktur er såkalte ikke-prissatte konsekvenser, hvor effekten av tiltaket ikke kan tallfestes. Miljøkonsekvensene blir oftest synliggjort gjennom kvalitative vurderinger. Vurdering av om det bør gis konsesjon til et omsøkt prosjekt eller ikke, er derfor i stor grad knyttet til en faglig skjønnsvurdering. NVE legger til grunn at de utredningene som er gjort, sammen med innkomne høringsuttalelser og søkers kommentarer til disse, gir tilstrekkelige opplysninger om verdier og konsekvenser av en gjennomføring av det omsøkte tiltaket.

I det følgende vil NVE drøfte og vurdere de ulike forhold ved det omsøkte prosjektet. Sammen med vurderinger av aktuelle avbøtende tiltak, legger dette grunnlaget for NVEs anbefaling om konsesjon bør innvilges eller ikke.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Statkraft Energi AS eier fallrettighetene i Vigdøla og delvis i Jostedøla etter erverv på 60-tallet. Betingelser i avtalene har medført vurderinger av prisspørsmålet både i avtaleskjønn og ekspropriasjonsskjønn. Statkraft Energi AS vil føre dialog med grunneiere som vil bli mest berørt av plassering av tekniske anlegg og fysiske inngrep. De søker om tillatelse til forhåndstiltredelse dersom de ikke lykkes med å inngå nødvendige avtaler.

Utbyggingsalternativer

Statkraft Energi AS har søkt om ett utbyggingsalternativ, der inntaket etableres i Skitnamyrjtønne med tunell til Vigdøla kraftverk som etableres i fjell like ved Jostedal kraftverk. Utløpet føres via en kort tunell til avløpstunellen til Jostedal kraftverk. Vigdøla vil dermed fraføres vann nedstrøms inntaket. Det er ikke søkt om regulering av inntaksbassenget, men vannstanden vil variere innenfor omsøkt 2 m heving. En heving av vannspeilet på 2 m vil skape et inntaksbasseng på ca 7 dekar og et magasinivolum på ca 12 000 m³. Dagens vannspeil er på ca 5 dekar. Det er søkt om slipp av minstevannføring fra inntaksbassenget. Selve inntaksbassenget vil ha fast overløp og søker opplyser at produksjonen vil følge tilsigsvariasjoner gjennom året. Turbinen vil stanse dersom minimumskapasiteten er nådd ved 5-6 % av slukeevnen og ved økende tilsig vil turbinen reguleres opp til slukeevnen. Ved ytterligere tilsigsøkning utover turbinens slukeevne pluss krav til minstevannføring, vil overskuddet gå som flomoverløp.

Tilløpstunell fra inntaksbasseng til kraftstasjon vil gå i en ca 1,3 km lang skråtunell. Kraftstasjonen plasseres i fjell på vestsiden av utløpstunellen til Jostedal kraftverk. Adkomsten til Vigdøla kraftstasjon skjer via adkomsttunellen til Jostedal kraftverk og eksisterende transporttunell mellom adkomsttunell og utløpstunell. I stasjonen installeres en Peltonturbin med 16 MW effekt. Største omsøkte slukeevne er 3,2 m³/s og minste slukeevne er på 0,2 m³/s.

Det er behov for ca 150 m ny veg fra den eksisterende vegen i Vigdal til inntaksstedet. Eksisterende veger i området forutsettes satt i stand slik at anleggskjøretøy kan benytte dem. Dette skal vurderes videre i samråd med Luster kommune og berørte grunneiere.

Steinmasser fra sprengning av tunneller og krafthall (55 000 m³) søkes deponert ved å utvide eksisterende deponi på Ormbergstølen. Deponiet er tilsådd og fungerer i dag som gressmark, noe som

også er tiltenkt for utvidelsen. Alternativ plassering og utnyttning av tippmasser vil bli vurdert i samarbeid med Luster kommune og grunneierne.

Det ble presentert to alternative utbyggingsløsninger i meldingen, men disse er ikke omsøkt. Det ene alternativet ville gi kortere strekninger med redusert vannføring i Vigdøla, men samtidig medføre flere synlige inngrep (kraftstasjon, adkomstveg, rørgate). Det andre alternativet var basert på utslipp til Jostedøla og ikke via avløpstunellen til Jostedøla kraftverk. Dette ville gi mindre fallhøyde og GWh.

Produksjon, utbyggingskostnader og ressursutnyttelse

Det er beregnet en årlig gjennomsnittsproduksjon på 48 GWh med søkers forslag til minstevannføring. 38 GWh er beregnet produsert i løpet av sommersesongen, 1. mai – 30. september, og 10 GWh i løpet av vintersesongen, 1. oktober – 30. april. Vinterkraften utgjør ca. 20 % av årsproduksjonen. I følge søknaden er kraftgrunnlaget beregnet til 530 nat.hk. basert på bestemmelsene i industrikonsesjonsloven. Byggekostnadene er kalkulert til 130 millioner NOK, som gir en utbyggingspris på 2,70 kr/kWh. Kostnadsgrunnlaget er fra 2011.

NVE har gått gjennom søkers kostnadsoverslag og produksjonsberegning. Midlere årlig tilsig er kontrollert og søkers tall er i overensstemmelse med dette. Produksjonsberegningene er kontrollert, og søkers tall er i overensstemmelse med disse. Vårt kostnadsoverslag stemmer også godt overens med søkers.

Vurdering av konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn

Hydrologi, flom og sedimenttransport

Vigdøla ligger på østsiden av Jostedøla og drenerer områdene sør for Spørteggbreen. Av nedbørfeltet er brefeltene i de øvre delene overført til Jostedal kraftverk i 1989 via tre inntak. Det samlede nedbørfeltet for Vigdøla er ca. 52,5 km² og 19,3 km² av disse er overført, noe som gir et restfelt for Vigdøla kraftverk på 33,2 km². Alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,06 m³/s, som er ca. 4 % av middelvannføringen. Søker viser til at alminnelig lavvannføring kan være en misvisende lavvannkarakteristikk i sommersesongen, fordi Vigdøla er et bre- og høgfjellsvassdrag. Restfeltet nedenfor inntaket blir ca. 5,3 km² og gir en avrenning på i gjennomsnitt 0,25 m³/s.

I et gjennomsnittså er det relativt høy vannføring i Vigdøla fra mai til juli og vår- og sommerflommer er vanlige. Fra august til oktober er det varierende vannføring i elva, og elva er relativt tørr fra desember til mars. Det er søkt om en minste slukeevne på 0,2 m³/s og en største slukeevne på 3,2 m³/s. Det er beregnet at det i et tørt, middels og vått år vil være henholdsvis 37, 65 og 108 dager der vannføringen er større enn største slukeevne. Dagene med overløp ser ut til å fordele seg jevnt over året, men med flest dager i april og fra midten av juni til midten av august samt noen i oktober.

Det planlagte inntaket ligger 500 m nedstrøms NVEs hydrologiske målestasjon (målestasjon 76.11 Vigdøla) i Vigdøla, som har vært i drift siden 1980. Det effektive nedbørsfeltet til Vigdøla kraftverk nedstrøms bekkeinntakene til Jostedal kraftverk, kan settes likt nedbørsfeltet til målestasjon 76.11, og som har en størrelse på 27,6 km². Serien er forlenget bakover til 1961 ved hjelp av nærliggende målestasjoner. Middelvannføringen ved inntaket varierer etter hvilken serie som legges til grunn. Ved å se på registrert middelvannføringen ved målestasjon 76.11 i tiden 1991-2005 er middelvannføringen på 1,75 m³/s, mens etter beregnet serie 1961 – 2005 gir en middelvannføring på 1,85 m³/s. Disse dataene har tatt utgangspunkt i en kort observasjonsperiode og ekstremår kan avvike i større grad.

Den omsøkte fraføring av vann fra Vigdøla, der maksimal kapasitet i kraftverket er i overkant av 3 m³/s, vil i liten grad påvirke flomforholdene. De største flommene om våren og sommeren vil fortsatt være dominerende.

Oppstrøms det planlagte inntaket i Vigdøla er det bygget flere terskler og det ligger en rekke mindre innsjøer i vassdraget. Disse fungerer som sedimentasjonsfeller. Nedstrøms inntaket er det relativt bratt med bunnsstrat som for det meste av denne elvestrekningen består av stor stein og fjell. Konsekvensen av utbygging vil i følge konsekvensutredningen bli ubetydelige med tanke på sedimenttransport og erosjon.

Spørsmål om fare for flom i forbindelse med skredfare som er fremkommet gjennom høringen tas opp under tema skred og ras. NVE vurderer de hydrologiske endringene som til dels betydelige, herunder fraføring av vann i et allerede berørt vassdrag og av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Minstevannslipp

I søknaden er det foreslått følgende slipp av minstevannføring fra inntaksbassenget:

0,06 m ³ /s:	1. oktober - 30. april
0,30 m ³ /s:	1. mai - 30. juni
	16. august - 30. september
1,0 m ³ /s:	1. juli - 15. august

Det er lagt vekt på at vannføringen om sommeren anses som relativt stor og vannføringen fra 1. juli til 15. august er foreslått til 1,0 m³/s, som er litt mer enn halvparten av dagens middelvannføring. I følge konsekvensutredningen vil foreslått størrelse av minstevannføringen i stor grad redusere de landskapsmessige konsekvensene i sommerperioden. Den foreslåtte minstevannføringen er av søker vurdert til å være tilstrekkelig for å opprettholde en tilfredsstillende størrelse på vanddekket areal om sommeren og sikre at elven ikke bunnfryser om vinteren. 5-persentilen sommer er på ca. 0,54 m³/s.

En nærmere vurdering av hvor mye vann som til en hver tid bør slippes er vurdert i kapitlet

Merknader til de foreslåtte konsesjonsvilkårene, under post 1; Vannslipping.

Skred og ras

Inntaksbassenget kan nås av snøskred. Det er størst risiko for skred fra den ca. 400 m høye fjellsiden sør for Skitnamyrtjønni. Også fra nordsiden kan det gå skred, men faren er mindre. For å ivareta sikkerhetskrav blir det i konsekvensutredningen foreslått at inntaksbassenget og inntaket skal utformes og dimensjoneres for skred. Sikkerheten kan også bedres ved å anlegge ledevoll for å hindre skred i å treffe inntaksbassenget. Også sikkerhetstiltak i anleggsperioden foreslås. I høringsuttalelsene har flere kommentert faren for ras ved inntaksmagasinet og flom videre nedover i elva.

Tiltakshaver viser til at det ved en eventuell konsesjon vil bli gjort grundige vurderinger av skredforhold for å unngå at det skal oppstå en slik situasjon som høringspartene frykter.

Det planlagte inntaksmagasinet har ikke kapasitet til å lagre store deler vann slik at faren for flom ved et eventuelt skred vil være mindre. Inntaksbassenget og inntaket vil bli utformet og dimensjonert for skred. Et avbøtende tiltak er å eventuelt anlegge en ledevoll for å hindre skred å treffe bassenget. Dette vil også øke sikkerheten mot fare for flombølge på gårdene nedenfor Skitnamyrtjønni. Nødvendige avbøtende tiltak kan avklares i detaljplanleggingen. NVE har ingen ytterligere merknader.

Grunnvann

Lite løsmasser i Vigdalen gjør at grunnvannpotensialet er lavt. Grunnvannressursene er i KU vurdert å ha liten verdi i Vigdalen.

Svein Jarle Vigdal og Karin Bakke viser til at de har sitt vannuttak (grunnvann) 50 meter fra elva og viser til at det i konsekvensutredningen fremkommer at tiltaket vil føre til reduksjon i vannstanden i elva og en tilsvarende reduksjon av grunnvannstanden. Vigdal og Bakke sier at de allerede i dag merker en dårligere grunnvannstand om vinteren når det er lite vann i elva. Gården fikk grunnvann ved forrige Statkraft-utbygging ettersom utbyggingen forurenset drikkevannet til gården. Dette har medført ulike ekstra kostnader for gården. Vigdal og Bakke er nå opptatt av at en eventuell utbygging stiller krav om at dette tema blir kartlagt så godt at utbyggingen ikke fører til skader for gårdene.

NVE viser til at KU har vurdert at utbygging av Vigdøla kraftver vil ha ubetydelig eller liten negativ konsekvens for vannforsyning, men at Statkraft Energi AS anbefales å kartlegge vannkilden til gårdbruket på nordsiden av Vigdøla ved Syneshaug for uønskede skader. NVE legger vekt på at Statkraft Energi AS undersøker at det ikke blir gjort skader på noen av vannkildene for gårdene i Vigdøla.

Landskap

Jostedalen tilhører rent landskapsmorfologisk det som kalles "indre bygder på Vestlandet", som representerer Norges mest storslagne fjordlandskap. Hele Jostedalen er et landskapsområde som er klassifisert med "særs høy inntryksstyrke og formrikdom". De høgereliggende områdene på vest- og østsiden av Jostedalen er klassifisert som landskap av ypperste kvalitet i regionen. Influensområdet ligger i den nedre del av Jostedalen og er en del av det helhetlige dalsystemet. Området er preget av tidlige reguleringsinngrep i vassdraget og verdien er vurdert å være middels til stor.

Vigdalen er ca. 12 kilometer lang og strekker seg i østlig retning fra Husøy (100 moh) til Vårstølen (700 moh) hvor dalen flater ut mot nordøst innover Fantlibotnen (1200 moh) ved Spørteggan. Ved Smådalane overføres øvre del av nedbørsfeltet til Jostedal kraftverk, slik at det meste av smeltevannet fra breen er ført bort fra vassdraget. Øvre del av Vigdalen er åpen og vid og det åpne landskapet er lett tilgjengelig og preget av lavalpine vegetasjonstyper. Området har vært brukt til stølsdrift og er også i dag sterkt beitepåvirket. Nedenfor Vårstølen er Vigdalen i hovedsak ei jordbruksbygd omgitt av bratte, skogkledte lier og vegetasjonsløse fjell.

Vigdøla går dels skjult i skog og dypt terreng, og elva er i store deler lite synlig med unntak av Håvardfossen i nedre del ved Husøy. Ved Syneshaug ligger en tipp som er opparbeidet til jordbruksareal. Vigdalen for øvrig er lite påvirket av tekniske inngrep og vurderes i konsekvensutredningen samlet å ha en middels verdi. Konsekvensen av utbyggingen er vurdert å være liten negativ. Det er først og fremst redusert vannføring som vil gi landskapsmessige konsekvenser. Flere høringsparter fremhever at Vigdøla har stor verdi som landskapselement og mener lavere vannføring i elva vil redusere verdien. Både Håvardfossen og elva i seg selv trekkes frem som viktig av både regionale og lokale høringsparter.

Fylkeskommunen viser til at Håvardfossen er et viktig landskapselement, men mener forslag om minstevannføring og terskler vil dempe konflikter knyttet til både landskap, friluftsliv og turisme. Sogn og Fjordane Turlag viser til at de hvite vannstrengene slik som Vigdøla, gir sterk kontrast til de andre fargene i landskapsrommet og er derfor svært viktige for inntrykket og opplevelsen av naturen. Turlaget mener størrelsen på vannstrengen er avgjørende for kvaliteten av opplevelsen:

"Håvardfossen og dei andre kvite vasstrengene i Vigdalen og i Jostedalen utgjør nervane i landskapet og fråfall av større vassføring i fleire elvar vil gje redusert opplevingskvalitet! Dette er

uheldig inn i eit dalføre der så mange reisande kjem nettopp for å oppleva det steile og kontrastfylte landskapet frå fjord til fjell og brear.”

Statkraft Energi AS vil vurdere å etablere terskler i flatt parti mellom kote 550 og 580 som avbøtende tiltak av landskapsmessige grunner. Terskler vil øke vanndekket areal i den delen av elva som er synlig fra veg og bebyggelse på Syneshaug. I tillegg foreslås slipp av minstevannføring.

Vigdalen Landskapsvernområde ble opprettet i 2009, samtidig med en opprettelse av nasjonalpark/landskapsvern/naturreservat i Breheimen Mørkridsdalen. Landskapsvernområdet strekker seg ned til ca. kote 700 ved Vigdalsstølen, som er omtrent 2 kilometer oppstrøms foreslått inntak. Vigdøla er ikke varig vernet mot kraftutbygging og utbyggingen vil ikke innebære tap av inngrepsfrie naturområder (INON-områder).

NVE viser til at utbygginga vil medføre at både Vigdøla og Jostedøla får redusert vannføring. Vigdøla får redusert vannføring fra inntaket og til utløpet i Jostedøla, ei strekning på 3 kilometer, mens Jostedøla får redusert vannføring fra dette punktet og til utløpet i fjorden. Jostedøla vil få noe tilsig fra restfeltet slik at den reduserte vannføringen vil være mest merkbar for Vigdøla. Vigdøla går dels skjult i skog og dypt terreng og vannreduksjonen vil være mest synlig i Håvardfossen. Med en 5-persentil for sommerhalvåret på 0,54 m³/s (vannmålingsserien 1991-2005) vil foreslått slipp av minstevannføring i perioden 1/7 – 15/8 på 1,0 m³/s, sammen med tilsig fra restfeltet, sikre vann i elva på sommeren. Fraføring av vann vil føre til at Håvardfossen blir mindre enn i dag og dette får en viss konsekvens for landskaps- og opplevelsesverdi. Dette er likevel ikke eneste foss av sitt slag i dette området og den vil fremdeles være synlig. NVE legger vekt på avbøtende tiltak og mener både minstevannføring og eventuelt anlagte terskler mellom kote 550 og 580 vil øke vanndekket areal i de mest synlige delene av elva og samtidig opprettholde opplevelsen av elva som landskapselement. NVE legger også vekt på at utbyggingen ikke innebærer tap av INON-områder.

Friluftsliv og brukerinteresser

I følge konsekvensutredningen brukes Vigdalen til friluftsmål sommer og vinter, både til turgåing og vinterutfart på ski. Vigdalen inngår i et lokalt og regionalt viktig friluftsområde og er blant de viktigste og mest brukte friluftsområdene for kortere turer i kommunen.

Det siste stykket av bilvegen til Vårstølen er bomveg. Herfra fortsetter stien videre innover til Vigdalsstølen, eller man kan gå til Luster Turlags hytte på Fivla, til Kilen i Dalsdalen, DNTs hytte på Navarsete eller til Storhaugis. Parkeringene ved Syneshaug og Vårstølen er også utgangspunkt for årvisse turer og klasseturer som arrangeres i regi av lokale lag og skoler.

Konsekvensutredningen viser til at det framfor alt er områdene oppstrøms inntaket i Vigdøla som har betydning for tradisjonelt friluftsliv og reiseliv, og det er natur- og kulturverdier med stor opplevelsesverdi i øvre deler av Vigdalen. Tradisjonelt friluftsliv utøves i liten grad i tiltaksområdet, som først og fremst er innfallsport til de høyereliggende delene av Vigdalen. Det er forventet at virkningene for alle typer friluftaktiviteter vil være størst i anleggsperioden, men at dette er av forbigående karakter. Samlet sett vurderes tiltaket å ha liten negativ konsekvens for friluftsliv. Influensområdet for friluftsliv inkluderer tiltaksområdene og Vigdøla fra inntaket til samløp med Jostedøla. Den ventede vannføringsreduksjonen i Jostedøla (3-4 %) vurderes ikke å ha noen innvirkning på friluftslivet i Jostedalen.

De fleste høringspartene er opptatt av forholdet til friluftsliv, og viser til at Vigdalen både har nasjonal og internasjonal betydning for friluftsliv. Sogn og Fjordane Turlag og Naturvernforbundet sier nei til utbygging av Vigdøla av hensyn til friluftsliv. Også Vigdøla Grendalag, Aksjonsnemda Vestsida – Vigdøla, Svein Jarle Vigdal, Karin Bakke og Bjørn Gjeldsten er imot utbygging av Vigdøla og legger

stor vekt på friluftslivet i sine uttalelser. Sogn og Fjordane Turlag mener Vigdøla allerede er betydelig redusert fra tidligere utbygging og at det er særlig viktig at randsoner og inngangsporter til verneområder blir ivaretatt. Også fylkesmannen og Naturvernforbundet viser i sine uttalelser til de mange tidligere utbyggingene her og betydningen av Vigdøla i randsonen til verneområde. Uttalelsene trekker frem elva som godt synlig ved inngangen til Vigdalen, og at den derfor har stor betydning både for folk fra bygda og turister på veg inn i Breheimen. Vigdal Grendalag mener natur og friluftsliv er viktigere enn noen gang og har på eget initiativ startet et prosjekt for å rydde gamlevegen fra riksvegen og opp mot Syneshaug. Prosjektet har sammenheng med at vegen går inn i et naturarvområde og elva er en viktig del av dette. I tillegg til selve Vigdøla peker flere også på de unike naturkvalitetene i Jostedalen.

NVE er opptatt av både friluftsliv- og brukerinteressene i Vigdalen og mener det er viktig med avbøtende tiltak ved en eventuell utbygging. På sluttbefaringen ble det trukket frem erfaringer med utbyggingen av Jostedal kraftverk, der også Vigdalen ble berørt. Beboerne i bygda opplevde denne utbyggingen som belastende for deres hverdagsliv, noe som også gjenspeiles i høringsuttalelser fra bygdefolket. Vigdalen er en rolig dal med inngang til et mye brukt turområde og man er svært opptatt av hvordan faktorer som støy og forurensing vil prege og påvirke nærområdet. I tillegg er man også opptatt av reduksjonen av vann i elva og påvirkningen dette vil gi opplevelsen av landskapet og friluftsliv. På sluttbefaringen fremkom det opplysninger om at det ikke har vært gjort en ordentlig opprydding etter tidligere utbygginger og at avtaler gjort med lokalbefolkningen ikke er fulgt opp. NVE erkjenner at en utbygging av Vigdøla vil ha negative virkninger for det lokale friluftsliv. NVE vektlegger at det er området i de øvre delene av Vigdalen som blir mest benyttet i tradisjonelt friluftsliv. Det er ikke turstier langs elva fra inntaksområdet og ned til utløpet og det ligger ikke hytter i området. Ved Vigdølas samløp med Jostedøla har elva en opplevelsesverdi for de som ferdes langs riksvegen i Jostedalen. NVE mener avbøtende tiltak som minstevannføring til en viss grad kan ivareta denne verdien. NVE er opptatt av at en eventuell utbygging må skje på en hensynsfull måte med dekkende informasjon til lokalbefolkningen. NVE vektlegger at anleggsvirksomheten utføres skånsomt og at omfanget begrenses mest mulig. Anleggsvirksomheten på vegen mellom Syneshaug og inntaket må så langt det er mulig gjøres i perioder som ikke legger begrensinger for tradisjonelt friluftsliv.

Reiseliv

I følge KU fra 2011 antas det at Jostedalen har et årlig besøk på ca 60.000 gjester. Cirka 70 % av de besøkende, overnatter andre steder i regionen, noe som viser at Jostedalen har en viktig funksjon for hele reisemålet Sognefjord. Gjester har enten Jostedalen som hovedreisemål eller et stopp i Jostedalen i en større rundreise. Det er ikke funnet noen relevante undersøkelser på hva slags turister man har i Jostedalen i dag, men det er åpenbart at tilreisende med interesse for naturopplevelser er dominerende for reisemålet. Det som imidlertid har vært den dominerende reisetrafikken for Fjord Norge i svært mange år, er rundreiseturisme.

Kraftutbyggingen i Jostedal har ført til anleggsveger som har gitt aktivitetsleverandører mulighet til å etablere virksomhet i områder som ellers hadde vært utilgjengelige. Også kraftinstallasjoner som dammene i Tunsbergdalsvatnet og Styggevatnet er utnyttet av reiselivet. De samme kraftinstallasjonene har samtidig også en negativ innvirkning i forhold til reiselivet gjennom å redusere verdien av opplevelsen av urørthet og landskapsrommet.

Vigdøla og Ormbergstølen ligger langt ned i dalen, og i et område som allerede er utbygd, og anses i konsekvensutredningen å ha mindre betydning (liten verdi) for reiselivet enn den øvre delen av dalen.

Flere høringsparter trekker frem forholdet til reiseliv i sine uttalelser og anser reiseliv for å henge sammen med friluftsliv og næring. Sogn og Fjordane Turlag trekker blant annet frem raftingmulighetene i elva og at det er av betydning at man rafter i ett strekk fra utløpet av Vigdøla og videre nedover slik at vannføringen er helt avgjørende. Vigdal Grendalag viser til næringsturisme basert på naturvern og lokale aktiviteter som fiske, brevandring, guiding, overnatting og utvikling av nærmat. Dette gir arbeidsplasser som kan være attraktive reiselivsprodukter. Grendalaget tilbakeviser Statkrafts påstand om at det nesten ikke finnes turisme i Vigdalen. Aksjonsnemda Vestsida – Vigdøla mener reiselivet har vært den mest dynamiske faktoren bak utviklingen og tilflyttingen til Jostedalen de siste tjue år. Det berørte området utgjør et av de mest attraktive områdene for en videre utvikling av lavterskeltilbud i aktivitetsturismen. Bjørn Gjeldsten viser til at han er medeier i en større fjellførervirksomhet i Jostedalen og mener vannkraftutbygging vil få negative konsekvenser for et bærekraftig og naturbasert reiseliv i framtida.

NVE viser til at vannføringen i Jostedøla vil bli 4 % mindre og mener dette må anses å gi små konsekvenser for reiselivet. Redusert vannføring i Vigdøla anses som den største forringelsen av landskapet og opplevelsen av landskapet og NVE erkjenner at en utbygging vil ha påvirkning av eventuell fremtidig næringsturisme lokalt. NVE mener likevel at slipp av minstevannføring vil redusere konsekvensene noe. Arealbruken som følge av en utbygging vurderes ikke å være avgjørende for konsekvenser for reiselivet og NVE mener konsekvensene for reiselivet ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Kulturminner

I forbindelse med undersøkelser i forkant av vern av Breheimen ble det registrert en rekke automatisk fredete kulturminner i øvre deler av Vigdalen (utenfor influensområdet). Det er bl.a. registrert flere kokegroper og kullgroper fra områdene øst for Vårstølen og videre inn i Vigdalen. Vest for Vigdalstølen ligger det tre dyregraver.

Ved Breidsete, ca. 2 km øst for inntaksområdet, er det registrert til sammen åtte tufter og rundt 60 kullgroper. Tuftenes størrelse og form tilsier at dette er en nedlagt støl, men det kan ikke utelukkes at anlegget kan ha vært drevet som fjellgård. Lenger oppe i dalføret er det ytterligere tre registrerte stølsområder. Et av stølsområdene er datert til tiden rundt vår tidsregnings begynnelse, tre til yngre jernalder og to til middelalder. De daterte ødestølene ligger på høyde med den høyestliggende stølen som er kjent fra nyere tid og videre langt innover i dalføret. Det er likevel sannsynlig at ikke bare ødestølene har vært i bruk i forhistorisk tid og middelalder, men også at mange av stølsvollene som har vært drevet helt opp i vår tid. En sikker indikasjon på det er datering av en tuft på Sperlestølen som ligger i Jostedalen.

Ved "Mannurdi", ei steinur sør for Ormbergstølen, ligger en liten heller. Her er det funnet 30 knokkel- og tannfragmenter etter menneske, funnet i en liten oppmurt grop, datert til vikingtid.

I følge tilgjengelige kilder finnes det ingen registrerte automatisk fredete kulturminner langs Vigdøla nedstrøms inntakspunktet eller i tiltaks- og influensområdet forøvrig. Det finnes heller ingen registrerte automatisk fredete kulturminner ved Ormbergstølen forøvrig.

De direkte berørte arealene er forholdsvis små, og ligger i områder der potensialet for tidligere ikke registrerte. Funn av automatisk fredete kulturminner vurderes i konsekvensutredningen som svært begrenset.

Fylkeskommunen viser til at det ikke foreligger oversikt om automatisk fredete kulturminner som blir direkte eller indirekte berørt av utbyggingen. Tiltakshaver må gjennomføre undersøkelsesplikten jf.

kulturminneloven § 9. Ellers er det ikke fremkommet merknader til konsekvensene for kulturminner eller kulturmiljø.

NVE kan ikke se at konsekvenser for kulturminner i denne saken har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet. Forpliktelsene i kulturminnelovens § 9 kan etter vår mening avklares etter at en eventuell konsesjon er gitt.

Naturmiljø

Fugl og pattedyr

Fossekallen i Vigdøla antas å hekke her, men elva er ikke vurdert å være overvintringsområde. Vigdøla oppstrøms inntaket har gode lokaliteter for fuglearter som hekker i subalpine våtmarksområder, som f.eks. strandsnipe, linerle, sivspurv og krikkand. Av hønsefugl finnes det både orrfugl, lirype og fjellrype i Vigdalen. Fjellrypa finnes i høyfjellet, men trekker av og til ned i selve Vigdalen. Lirypa finnes i store deler av dalføret ned til 300 moh. Orrfugl finnes normalt sett lavere enn 400 moh. Det er en leikplass for orrfugl på sørsiden av Vigdøla, og denne ligger kun noen få hundre meter fra planlagt inntak. Konsekvensene for fugl er vurdert å være liten, mens leikeområdet for orrfugl gir middels verdi.

Det er høy tetthet av hjort i Vigdalen, og i Jostedalen for øvrig. Området er et sommerområde for hjorten, på grunn av store snømengder. Av større rovdyr observeres det jevnlig både bjørn, jerv og gaupe i skog og fjellområder i tilknytning til Jostedalen. Flere av områdene har svært lite inngrep og menneskelig forstyrrelse, noe som er viktige forutsetninger for disse artene.

Fylkesmannen mener mange av fossekallens hekkel plasser vil bli borte som følge av en utbygging. Et avbøtende tiltak for å unngå dette er slipp av minstevannføring og fylkesmannen mener denne må være større en omsøkt. Fylkesmannen mener truslene mot orrfuglens leikeområde vil være størst i anleggsperioden konsekvensen vil være forbigående. Fylkesmannen ser ikke bort fra at leikeplassen også vil kunne påvirkes av økt vannstand i Skitnamyrtjønne.

Også Vigdal Grendalag, Sogn og Fjordane Turlag, Svein Jarle Vigdal, Karin Bakken og Aksjonsnemda Vestida – Vigdøla er opptatt av fossekallen og orrfugl i sine uttalelser og viser til at dette er inngangsporten til et av landets nyeste naturarvområder.

Redusert vannføring er generelt et problem for fossekallen, ettersom den både er avhengig av lyd og reirlokalteter i tilknytning til rennende vann. Vannføringen i Vigdøla vil på den berørte strekningen bli betydelig redusert, noe som kan få konsekvenser for fossekall. Foreslått minstevannføring vil trolig være tilstrekkelig for at fossekall skal benytte vassdraget til hekking. NVE viser også til at det i andre vassdrag har vært en god effekt for fossekall med oppsetting av hekkelkasser, dersom det gjøres på riktig måte. Dette kan vurderes av Fylkesmannen etter en eventuell utbygging. Standardvilkår om naturforvaltning vil gi Fylkesmannen hjemmel til å pålegge dette. Vi mener i tillegg at det bør tas hensyn til leikeplass for orrfugl i anleggsfasen. Dersom det tas slike hensyn, mener vi at en utbygging av Vigdøla kraftverk samlet sett kun vil ha moderate konsekvenser for fugl og pattedyr.

Flora

Konsekvensutredningen beskriver områdene omkring planlagt inntak i Vigdøla som dominert av beitet subalpin bjørkeskog med krekling, blåbær og ulike gress og halvgress i feltsjiktet. I strandsonen langs Skitnamyrtjønne er arter som tepperot, blåtopp, hvitbladtistel, småpiggeknope, flaskestarr, myrflol og korallrot observert, men det er ikke gjort funn av sjeldne eller rødlistede arter.

Ned mot selve Vigdøla er det flere større sigevannsmyrer med innslag av krevende og til dels sjeldne planter. Rett nedstrøms planlagt inntak ble det funnet en noe gjengroingspreget høgstaudeeng med sigevannspåvirkning. Lokaliteten er i overkant av 1 daa og dominert av turt med noe tyrihjelmer i feltsjiktet. I bunnsjiktet er det fire regionalt fåtallige mosearter; skjørvrangmose, hakemose, fjørtuffmose og fjellrundmose som alle er rikmyrsindikatorer.

Elva nedenfor dette området preges av rolige, stilleflytende partier, fosser og mindre sprutsoner gjennom et variert kulturlandskap. Etter kote 400 er topografien brattere, og Vigdøla renner vekselvis i stryk og fosser ned mot samløpet med Jostedøla. Elva har ikke utforminger som representerer bekkekløfter, og det er ikke funnet områder med fossesprøytvegetasjon. Det er kun registrert vanlige mose- og lavararter og ingen rødlistede plantearter i eller langs elva.

Fylkesmannen viser til at høgstaudeengen ikke vil påvirkes i stor grad, men at det er viktig å ta hensyn til lokaliteten i anleggsfasen. Det er også en lokalitet med viktig rik edelløvskog på nordsiden av Vigdøla, før samløpet med Jostedøla, men denne vil trolig ikke bli påvirket av utbyggingen. Sogn og Fjordane Turlag ber i sin tilleggsuttalelse NVE om å sikre at den nye vegtraseen ved en eventuell utbygging ikke drenerer for rødlistet høgstaudeeng.

NVE viser til at det ikke er gjort funn av verken rødlistede- eller fuktkrevende arter og at dette ikke er relevant for konsesjonsspørsmålet. Ved arbeid med veg og magasin er det viktig at det unngås drenering av høgstaudeeng.

Fisk og bunndyr

Vigdøla er ei typisk innlandselv med svært gode gyteforhold. Konsekvensutredningen viser til at det ved el-fisket ble påvist at Vigdøla har høg tetthet av aure, men at denne er forholdsvis mager og at større fisk hadde dårlig kondisjon.

Vigdøla renner ut i Jostedøla i svært bratt fall. Det vil derfor være lite utveksling av fisk mellom hovedelva og sideelva. Aure fra Jostedøla kan trolig maksimalt vandre opp og nytte de nederste 100 m av Vigdøla.

Jostedøla er en svært kald breelv med høy sommervannføring og lav vintervannføring. Kald og grov elv med mye breslam gir særegne og utfordrende miljøforhold for fisken. Fiskefaglige undersøkelser tyder på at det har vært en generell økning av ungfisktettheter etter Jostedalsutbyggingen. Ovenfor anadrom strekning har Jostedøla en tynn bestand av resident (ikke anadrom) aure. Hvordan utbyggingen av Jostedal kraftverk har påvirket aurebestanden er mer usikkert. Den reduserte vanntemperaturen kan ha redusert vekstpotensialet for auren, men dette har ikke kommet til uttrykk i lengdemålinger som er utført før og etter utbyggingen.

Konsekvensutredningen har vurdert at tiltaket vil ha middels negativt omfang og ha en liten negativ konsekvens for fisk i Vigdøla. I Jostedøla er det vurdert at en vannreduksjon på 3-4 % ikke vil ha noen vesentlig betydning for fisk. Konsekvensen er vurdert å være ubetydelig til liten negativ.

Det er ikke gjort funn av sjeldne eller rødlistede arter i bunndyrprøver i Vigdøla. Den forsuringsfølsomme døgnfluearten *Baetis rhodani* ble registrert med relativt store forekomster på den nedre stasjonen i Vigdalen. Det ble også funnet flere arter av steinfluer, som er vanlig i næringsfattige bekker med gode oksygenforhold.

Fylkesmannen viser til opplysninger i KU om at temperaturen i gjennomsnitt vil falle 0,1 °C i Jostedøla. Fylkesmannen mener denne reduksjonen isolert sett kan synes liten, men at den faktisk kan ha betydning ettersom temperaturen allerede er såpass marginal i dag. Fylkesmannen mener en ytterligere senking av temperaturen kan forverre vandringsforholdene forbi Langøygjelet, og trekker

også fram området Alsmo, nedenfor utløpet av Vigdøla, som et av de viktigste gyteområdene for sjøaure i Jostedøla. Anadrom fisk kan vandre omkring 100 m opp de nedre delene av Vigdøla og tiltaket vil derfor ha negativ påvirkning på gyte- og oppvekstområdene for innlandsaure på berørt strekning. Fylkesmannen mener terskler og økt minstevannføring vil redusere den negative påvirkningen noe.

Flere høringsparter er imot utbygging av Vigdøla og legger stor vekt på nettopp dette med temperatur og fisk. Luster Jakt og Fiskelag og NJFF viser til flere fiskebiologiske undersøkelser som gir en grundig redegjørelse om dette med temperatur i elva og høg breprosent. Vigdal Grendalag trekker i tillegg fram det lokale fritidsfisket og mener den lave vannstanden vil medføre at kulper fryser om vinteren.

Fylkesmannen, Sogn og Fjordane Turlag og Aksjonsnemnda Vestsida - Vigdøla viser i sine uttalelser til faren for dårligere forhold for bunndyr.

KU diskuterer status for fiskebestanden og bunndyrforhold i både Vigdøla og Jostedøla. KU viser til at etablering av inntak i Skitnamyrtjønne vil føre til en betydelig redusert vannføringen nedstrøms, men at slipp av minstevannføring vil sikre at det blir kontinuerlig vannføring gjennom året. Vannføringen om vinteren vil ikke være stor nok til å sikre arealdekning, men være vil trolig være nok til at elva ikke bunnfryser og at fisken slik klarer seg gjennom vinteren. Leveområdene for bunndyr blir begrenset og vil derfor medføre begrensede arealer for fisk. Vigdøla er vurdert å ha liten verdi for fisk og en utbygging vil ha liten negativ konsekvens for fisk. NVE mener likevel det er viktig med slipp av minstevannføring for fisk og bunndyr, spesielt på vinteren for å unngå at elva bunnfryser.

Når det gjelder temperaturen i Jostedøla bidrar Vigdøla til tilførsel av varmere vann og temperaturen er som nevnt vurdert å bli 0,1 grader kaldere i Jostedøla i fiskens vekstsesong, perioden juni til september. Temperaturberegninger viser at reduksjonen av tilførsel av varmere vann vil være mest merkbart i nærområdet av Vigdølas utløp, før vannet fra Vigdøla blir innblandet i Jostedøla.

NVE mener det er vanskelig å si hvor i elva denne innblandingen er total, men etter vår vurdering er gyteområdet for sjøaure ved Alsmo godt nedenfor dette området. Reduksjonen av vannføring på 3-4 % vurderes ikke å ha betydning for fisk i Jostedøla og konsekvensen er samlet vurdert å være ubetydelig til liten negativ for fisk. Temperaturen i Jostedøla vil under normale forhold fortsatt ligge godt over 4 grader, og dermed over den kritiske temperaturen for utvikling av aureyngel. Det er derfor ikke forventet at utbyggingen vil gi vesentlig negativ konsekvens for rekruttering av sjøaure.

Jord- og skogbruk

Konsekvensutredningen viser til at ett gårdsbruk driver med melke- og kjøttproduksjon fra storfe og at disse dyrene bruker mesteparten av beitene i Vigdalen.

Dalsidene er for det meste dekket av skog med ulik bonitet, mest blandingsskog med lav bonitet, men også enkelte områder med høy bonitet. Foruten vedhogst til eget bruk, drives det ikke skogbruk av betydning i Vigdalen. Mesteparten av skogen ligger i bratt og vanskelig tilgjengelig terreng.

Det planlagte massedeponiet ved Ormbergstølen vil berøre et skogareal med høy bonitet. Området er delvis bevokst med løvtrær, og det er ikke skogdrift her i dag. Det aktuelle deponiarealet er omgitt av lettbrukt, fulldyrket mark og overflatedyrket jord, hvorav en stor del ligger på et eksisterende deponi. Jordbruksarealene i Vigdalen er definert som mindre lettbrukt, fulldyrket jord, overflatedyrket jord og innmarksbeite. Som landbruksområde gis Vigdalen middels verdi. Jordbruksarealene ved Ormbergstølen er i definert som lettbrukt – til mindre lettbrukt fulldyrket jord

Fylkesmannen viser til at utbyggingen har små negative konsekvenser for landbruksdriften i området. Det vil være en liten reduksjon i tilgjengelig skogbruksareal rundt Skitnamyrtjønne på grunn av økt neddemt areal samt anleggsveg til inntaket. Dette er noe som vil være negativt for grunneieren og fylkesmannen forutsetter at Statkraft Energi AS gjør en avtale med grunneier om en eventuell kompensasjon.

På sluttbefaringen ble det av noen trukket frem at Statkrafts forslag om avbøtende tiltak med terskler kan være ugunstig for jordbrukere.

Flere har i høringsuttalelsene påpekt at Vigdøla har en viktig gjerdefunksjon for beitedyr. Den reduserte vannføringen vil komme i konflikt med dette og økt slipp av minstevannføring samt terskler foreslås som avbøtende tiltak.

NVE kan ikke se at utbyggingen vil føre til noen vesentlige konsekvenser på jord- og skogbruksinteressene i influensområdet. Vi forutsetter at eventuelle problemer med redusert gjerdeeffekt vil kunne avbøtes eller eventuelt kompenseres. Terskler må eventuelt utføres i henhold til konsesjonsvilkår (post 12) og da utføres i samråd med grunneiere for å unngå ulemper.

Vannforsyning, vannkvalitet og forurensing

Bortsett fra avrenning fra landbruksområder er det ingen forurensingskilder til Vigdøla. Vannkvaliteten i Vigdøla er klassifisert som meget god til god. Kvaliteten er ikke påvirket negativt av næringsstoffer eller bakterier fra jordbruksarealer og bebyggelse. I perioder med lite nedbør brukes vann fra Vigdøla for å vanne jordbruksarealene ved Syneshaug. Vigdøla er også drikkevannkilde for dyr på beite, men brukes ikke som drikkevann. Vannforsyningen i Vigdalen er dekket av fjellbrønner eller vann fra oppkomme.

Fylkesmannen mener det er lite sannsynlig at vannkvaliteten blir vesentlig endret av omsøkt tiltak. Sogn og Fjordane Turlag mener den reduserte vannføringen vil føre til at elva blir dårligere som resipient og i fare for å være i strid med det nye vanddirektivet. Det er i forbindelse med KU foretatt innsamling av vannkvaliteten i Vigdøla og Jostedøla. Prøvetakingsstasjonen i Vigdøla lå cirka 1,5 km nedstrøms det planlagte inntakspunktet. Analyseverdiene indikerer at stasjonen ikke er påvirket av nitrogentilførsel utover normal bakgrunnsavrenning og redusert vannføring vil trolig ikke ha noen betydning for nitrogenbelastningen.

En utbygging vil etter NVEs vurdering ikke medføre konsekvenser av betydning for vannforsyning, vannkvalitet og forurensing.

Mineral- og masseforekomster

Berggrunnen i tiltaks- og influensområdet består i hovedsak av granittisk ortogneis/gneis med diorittisk til granittisk sammensetning som er en bergart som kan brukes til produksjon av pukk/naturstein. Det er usikkert hvor egnet forekomstene i dette området er for dette formålet og det finnes ingen masseuttak i drift her.

I følge NGUs løsmassekart er morenedekket i Vigdalen tynt. Ved Ormbergstølen er det noe elveavsetninger langs Jostedøla og ellers fjell med tynt løsmassedekke. Det finnes ingen større forekomster av nyttbare løsmasser.

Direktoratet for mineralforvaltning tilrår at uavhengig av hvor massene deponeres bør det utarbeides en plan for hvor massene skal ligge og profil av hvordan det vil se ut.

Tiltaks- og influensområdet har liten verdi for mineral- og masseforekomster.

NVE legger til grunn at en utbygging ikke vil berøre viktige mineral- og masseforekomster og anser ikke temaet å være av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Samfunn, næringsliv og sysselsetting

Det bor i dag rundt 5000 innbyggere i Luster kommune (KU 2011). Det kommunale senteret er Gaupne, med rundt 1000 innbyggere. Statkraft har et regionkontor her. Næringslivet er basert på landbruk, vannkraftproduksjon, industri, turisme og kommunal service. Folketallet har gått ned ca. 5 % de siste 10 årene. Mange pendler inn til Sogndal, som fungerer som et regionalt senter for indre Sogn, med rundt 3000 innbyggere.

Luster kommune er en av de største kraftkommunene i Norge, med tre store kraftverk (Fortun, Jostedalen og Leirdøla) samt flere mindre kraftverk. Samlet kraftproduksjon er på rundt 2,8 TWh og skatteinntekt på rundt 55 millioner kr i eiendomsskatt i tillegg til naturressursskatt og konsesjonsavgift. Luster kommune er en stor reiselivskommune med flere typer overnatting for turistene. Hovedattraksjonen er Jostedalsbreen (breheimsenteret ved Nigradsbreen var også populært, men brant ned i 2011).

Vigdøla kraftverk vil bli et lite anlegg som styres automatisk uten større driftskostnader. Drift av kraftverket vil ikke gi nye arbeidsplasser i Luster. Driften av kraftverket vil styrke grunnlaget for å opprettholde Statkrafts eksisterende sysselsetting ved regionkontoret i Gaupne.

På regionalt nivå i Sogn og Fjordane viser beregninger at bygging av Vigdøla kraftverk vil gi rundt 30 årsverk, der 14 av dem vil være direkte sysselsettingseffekter i leverandørbedrifter til anlegget og 8 årsverk er indirekte virkninger i deres underleverandørbedrifter mens resten er konsumvirkninger.

Bygge- og anleggsvirksomhet vil få størst sysselsettingsvirkninger av anlegget, både på regionalt og nasjonalt nivå. I driftsfasen vil Vigdøla kraftverk bli drevet sammen med Statkrafts øvrige kraftanlegg i Jostedalen, uten økning i sysselsettingen.

Svein Jarle Vigdal og Karin Bakke sier i sin uttalelse at de ser på elva som viktig i et fremtidsperspektiv med tanke på næringsutvikling. Gården deres ligger som den siste i Vigdalen mot naturarvområdet og det er mulig å se for seg utvikling av både overnatting, matservering, familieferie og guiding. Elva er en naturlig del i denne planleggingen og de er redd for at en utbygging kan sette en stopper for dette.

NVE er enig i at tiltaket vil ha en viss betydning for et lokalt næringsliv med tanke på sysselsetting. Bygging av veg og inntaksmagasin kan være forstyrrende og ha visse negative virkninger i en anleggsfase. Det er viktig at det tas hensyn til lokalbefolkningen i anleggsperioden og ikke hindrer framkommelighet for allmennheten. NVE mener dette kan være av betydning for enkelte og at det er viktig å ha en god dialog med fastboende i området. Temaet er for øvrig ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Lokal og nasjonal økonomi

Ut fra tall presentert i KU-rapporten vil naturressursskatten utgjøre 1,1 øre pr kWh til kommunen og 0,2 øre pr kWh til fylkeskommunen, etter en opptrapping over 7 år. Fullt opparbeidet etter 7 år vil naturressursskatten fra Vigdøla kraftverk bli nær 530 000 kr pr år.

Kommunal eiendomsskatt kan innføres av kommunen, enten som generell eiendomsskatt på all eiendom i kommunen, eller som eiendomsskatt på verker og bruk som da bare omfatter næringsseiendom. Luster kommune har innført eiendomsskatt på verker og bruk med maksimalsatsen

0,7 % av beregnet markedsverdi av kraftanlegget noe som gir en forventet kommunal eiendomsskatt fra Vigdøla kraftverk mellom 320 000 kr – 790 000 kr pr år.

Konsesjonsavgiften settes inn i et fond som primært skal gå til næringsutvikling i kommunen. Vigdøla kraftverk har ikke noe magasin, og derfor svært lav vannføring i lavvannsperiodene. Søker har beregnet kraftgrunnlaget til å bli på rundt 530 naturhestekrefter, som gir en kommunal konsesjonsavgift på rundt 13 000 kr pr år.

Luster kommune vil få en samlet inntekt for på mellom 1.8 – 2.3 millioner kr pr år som følge av bygging av Vigdøla kraftverk. Kommunal naturressursskatt og konsesjonsavgiften er her rimelig forutsigelige, mens inntektene fra kommunal eiendomsskatt er mer usikre. Kommunen viser i sitt høringsinnspill til at de mener det ikke er samsvar mellom de inngrepene og konsekvensene av utbyggingen og ytelser eller økonomisk kompensasjon som kommunen vil få.

NVE merker seg Luster kommunes innspill om kompensasjonsordningene for kommuner i forbindelse med vannkraftutbygging. NVE forholder seg til gjeldende regler for konsesjonsbehandling og de kompensasjonsordninger som fremgår av vassdragslovgivningen, og som er bestemt av Stortinget. Utbyggingsavtaler er et privatrettslig anliggende og inngår ikke i konsesjonsbehandlingen.

Samlet belastning

Naturmangfoldloven § 8, 1. ledd krever at vedtak som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken bygger på konsekvensutredningen med underliggende fagrapporter og tilleggsutredninger. NVE vurderer kunnskapsgrunnlaget om naturmiljøet og landskapet som berøres av tiltaket som godt nok og i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8, ved vurdering opp mot risikoen for skade på naturmiljøet.

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ut i fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidige inngrep.

I forbindelse med utbygging av Jostedalsvassdraget ble det i manøvreringsreglementet av 29.06.1984 gitt tillatelse til overføring av tre felt i Øvre Vigdøla ($15,0 + 4,0$ 01,0 km²). Vannføringen i Vigdøla ble på grunn av dette mindre. Det er i vår vurdering av planene for Vigdøla kraftverk fokusert spesielt på at restfeltet i Vigdøla gir en avrenning som sammen med flomvann som i tillegg til forbitapping eller minstevannføring vil bidra til at Vigdøla ikke blir tørrlagt. Elva vil fremdeles til en viss grad om sommeren kunne framstå som landskapselement i de kommende årene.

Det er i dag ikke andre omsøkte vannkraftprosjekter i Jostedalen, men det er allerede bygd flere kraftverk i dette området. Samtidig med Vigdøla kraftverk søkte Statkraft Energi AS også prosjektet Vestsideelvane, som inneholdt overføring av 8 sideelver til eksisterende Tunsbergdalsmagasinet og Leirdøla kraftverk. Søknaden om Vestsideelvane ble trukket etter høringsrunden. Ettersom både Vigdøla kraftverk og Vestsideelvane ble sendt på høring samtidig, har flere gitt felles høringsuttalelser for begge søknadene og spesielt tatt opp dette med sumvirkninger/samlet belastning. Det er i dag flere større kraftverk i Jostedalen og mange mener at det nå må bli en stopp av utbyggingen. Også Luster kommune peker i sin uttalelse på at kommunen nå har gitt avkall på så store deler av naturressurser til kraftproduksjon at de ikke kan godta flere inngrep uten at det finnes en klar overvekt av positive følger og kompensasjon til kommunen. NVE er også opptatt av samlet belastning og har forståelse for at dette er et område som har hatt flere større kraftverksutbygginger. NVE

anerkjenner folks ønske om å oppleve urørt natur og elvestrenger med hvite fosser. Når prosjektet Vestsideelvane ble trukket har situasjonen for samlet belastning endret seg noe, ettersom prosjektet Vigdøla både er av mindre karakter og mer et opprustings- og utvidelsesprosjekt enn et helt nytt prosjekt. NVE mener det er viktig å kunne utnytte et allerede berørt vassdrag til økt kraftproduksjonen, og finner Vigdøla kraftverk å være et slikt prosjekt. Det skal ikke bygges større veger og rørgater og kraftstasjonen vil være i fjell, slik at tiltaket vil være av minimal karakter etter anleggsperioden. Med de beskrevne avbøtende tiltak mener vi ulempene som oppleves av samlet belastning er tilrådelig.

Annet

Sogn og Fjordane Turlag viser i sin høringsuttalelse til at det i Jostedalutbyggingen i 1984 ble gjort et vedtak om å spare restvassføringa i Vigdøla for vidare utnytting av vassføringa i vassdraget, Turlaget ber NVE sjekke om ny søknad om konsesjon for Vigdøla er i strid med forutsetningene som ble gitt ved konsesjon til Jostedalutbygginga, eventuelt ved vern knyttet til Breheimen 1993 og tidligere vedtak gjort i Stortinget /Regjering i forbindelse med disse. NVE kan ikke se at det i vilkår for Jostedalen kraftverk ligger begrensninger for ytterligere utnyttelse av Vigdøla. NVE viser for øvrig til at området i øvre del av Vigdalen, fra inntaksbassenget og oppover i dalen, ikke vil bli påvirket. NVE mener Vigdøla kraftverk ikke vil skape ytterligere ulemper for friluftslivet i verneområdet innover i dalen.

Massedeponi

På sluttbefaringen kom det frem at kommunen ønsker gjenbruk av masser og ønsker at deponiet flyttes nærmere Gaupne. NVE påpeker at standardvilkåret har krav om at kommunene skal ha anledning til å uttale seg om planer for anleggsveier, massetak og plassering av overskuddsmasser. Dette sikrer etter vårt syn kommunenes deltagelse i detaljplanleggingen.

Oppsummering – vurdering av konsesjonssøknaden

NVE har vurdert fordeler og ulemper med Vigdøla kraftverk. I den samlede vurderingen er det lagt vekt på at kraftverket vil medføre en årlig produksjon på 45,4 GWh fornybar energi som tilsvarer årlig strømforbruk til ca. 2270 husstander. Selv dette prosjektet alene er ikke er avgjørende nasjonalt sett, men vil sammen med andre utgjøre en betydelig produksjonsmengde, og være med på å innfri landets forpliktelser til produksjon av ny, fornybar energi som følger av fornybardirektivet og elsertifikatordningen.

Det vurderes som særlig positivt at utbyggingen vil benytte en stor grad av eksisterende anlegg, som adkomsttunell, transformator, koblingsanlegg og avløpstunell. Terrenginngrepene vil bli små og begrenser seg til inntaksbasseng, veg og 22 kV kraftledning fra Syneshaug til inntaksbasseng. Vassdraget er allerede utnyttet i tidligere utbygging, og virkningen av det planlagte tiltaket er i hovedsak knyttet til mindre vannføring i Vigdøla og de visuelle effektene dette har for landskapet. De fleste høringspartene er negative til utbygging med utgangspunkt i spesielt landskaps- og opplevelsesverdier, i tillegg er flere bekymret for fisk. Fylkesmannen er i utgangspunktet positive til utbygging av en berørt strekning, men viser til konflikter knyttet til landskap, sjøaure og laks og legger i tillegg vekt på at kommunestyret i Luster har frarådet konsesjon. Fylkeskommunen i Sogn og Fjordane er positive til konsesjon og tilråder bygging med visse vilkår. Området ligger ved inngangen til områder som er viktige for friluftslivet samt Vigdalen landskapsvernområde. NVE mener avbøtende tiltak med minstevannføring til en viss grad opprettholder landskaps- og opplevelsesverdien, slik at utbyggingen blir akseptabel. Vanntemperaturen er forventet å synke med 0,1 grader ved utløpet av Vigdøla. NVE mener dette ikke vil påvirke gyteområde for sjøaure ved

Alsmo. Det er viktig med slipp av minstevannføring for bunndyr og fisk, spesielt for å unngå at elva bunnfryser på vinteren. NVE mener virkningene for fiskeinteressene for øvrig er akseptable.

NVE mener de påviste konsekvensene av det omsøkte tiltaket ikke er større enn at det vil være mulig å redusere disse til et akseptabelt nivå ved gjennomføring av avbøtende tiltak som miljøtilpasning av fysiske inngrep og pålegg av standardvilkår.

NVEs konklusjon

Vannressursloven

NVE anbefaler at Statkraft Energi AS får konsesjon etter vannressurslovens § 8 til bygging av Vigdøla kraftverk. Vi anser at § 25 i vannressursloven er oppfylt. Konsesjonen anbefales gitt på vedlagte vilkår. Vår vurdering forutsetter gjennomføring av avbøtende tiltak.

NVE legger i sin samlede vurdering særlig vekt på at utbyggingen av Vigdøla kraftverk vil gi en årlig produksjon på 45,4 GWh fornybar energi som tilsvarer årlig strømforbruk til ca. 2270 husstander. I tillegg legger NVE vekt på at kraftverket kan utnytte anleggene til eksisterende Jostedal kraftverk. NVE mener de negative konsekvensene av utbyggingen vil være akseptable, forutsatt at konsesjon blir gitt på de foreslåtte vilkårene og med gjennomføring av våre anbefalinger til avbøtende tiltak.

Oreigningsloven

Statkraft Energi AS har søkt om tillatelse etter oreigningsloven til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter dersom det ikke lykkes dem å inngå minnelige avtaler.

Søknaden gjelder tillatelse til å ta i bruk areal og rettigheter før skjønn er avholdt (forhåndstiltredelse). Videre vil det være behov for ekspropriasjon av noen deler av fallet fra samløp Vigdøla til Gaupnefjorden. Oversikt over berørte eiendommer finnes i vedlegg til søknaden.

Dersom det skal gis samtykke til ekspropriasjon av fallrettigheter må tiltaket utvilsomt være til større gagn enn til skade for samfunnet, jf. oreigningsloven § 2. Før det gis samtykke til ekspropriasjon skal det være forsøkt oppnådd minnelige avtaler med den eller dem det skal eksproprieres rettigheter fra, jf. oreigningsloven § 12.

Statkraft Energi AS opplyser om at selskapet gjennom lang tid har kommunisert med grunn- og fallretteiere om fallretter uten at det har lyktes å oppnå en avtale.

NVE har vurdert at fordelene med Vigdøla kraftverk vil være større enn ulempene, og har gitt anbefaling om konsesjon for bygging av kraftverket etter vannressursloven. Kraftverket er beregnet å gi ca. 45,4 GWh fornybar energi pr. år, noe som tilsvarer årlig strømforbruk til ca. 2270 husstander. Den planlagte utbyggingen vil i hovedsak medføre negative konsekvenser i forhold til landskap og friluftsliv, mens det bare i mindre grad forventes negative virkninger på andre interesser. NVE mener likevel det vil være mulig å avbøte de påviste konsekvensene til et akseptabelt nivå ved gjennomføring av avbøtende tiltak som slipp av minstevannføring.

Det følger av vannressursloven § 19 at vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1 – 3 gjelder for elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh. Vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1 stadfester at enhver mot erstatning etter skjønn plikter å avstå fra grunn som er nødvendig for anlegget. Det er dermed ikke behov for tillatelse etter oreigningslova for ekspropriasjon av grunn ved bygging av Vigdøla kraftverk.

Tillatelse til ekspropriasjon av fallet følger ikke av vannressursloven § 19 og Statkraft Energi AS søker derfor om ekspropriasjon til en mindre del av fallstrekning i Jostedøla. NVE har ikke registrert

at det foreligger konkrete planer for alternativ utnyttelse og mener således at et inngrep i eiendomsretten som følge av et eventuelt samtykke til ekspropriasjon vil være av relativt beskjedent omfang.

NVE oppfatter at tiltakshaver har gjort forsøk på å få til en minnelig avtale med de aktuelle grunn- og fallrettseiere, uten at dette har lyktes. NVE oppfatter videre at samtykke til ekspropriasjon er nødvendig for gjennomføring av det planlagte tiltaket.

NVE konkluderer på dette grunnlag med at tiltaket utvilsomt vil være til mer gagn enn til skade for samfunnet, slik at vilkåret i oreigningsloven må anses som oppfylt, og vi anbefaler at det gis samtykke til ekspropriasjon.

Etter oreigningslova § 25 kan det gis tillatelse til forhåndstiltredelse før rettskraftig skjønn foreligger. Når skjønn ikke er krevd, kan samtykke til slik forhåndstiltredelse kun gis i særlige tilfeller. Vi kan ikke se at det foreligger særlige hensyn i denne saken som tilsier at det bør gis forhåndstiltredelse.

Energiloven

Det er søkt om tillatelse etter energiloven til bygging og drift av Vigdøla kraftverk med elektrisk utrustning og tilhørende bygningstekniske konstruksjoner, samt tillatelse til bygging og drift av en permanent 22 kV luftledning eller 1,0 kV jordkabel fra Syneshaug til Skitnamyrtjønni.

Det er per i dag ikke tilgjengelig nettkapasitet til å tilknytte Vigdøla kraftverk. En eventuell tilknytting av Vigdøla kraftverk vil ikke kunne skje før nettet i området er forsterket slik at tilknyttingen er driftsmessig forsvarlig. Dette antas løst når den planlagte 420 kV-ledning mellom Ørskog og Fardal (Sogndal) blir ferdigstilt.

Søker er selv ansvarlig for at avtale med områdekonsesjonær om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det vil bli tilgjengelig kapasitet i nettet og for eventuell kostnadsfordeling er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjennelse dersom det blir gitt konsesjon til utbygging, jf. konsesjonsvilkårenes post 7.

Forholdet til andre lover

Plan- og bygningsloven

Statkraft Energi AS ber om at konsesjonen skal gis virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4. Området ved Ombergstølen og ved Skitnamyrtjønni, sørsiden av Vigdøla, er lagt ut som LNF, mens Nordsiden av Vigdøla er båndlagt for fremtidig regulering til hytteområde. Kommunen har i sin uttalelse ikke signalisert hvordan tiltaket vil bli behandlet på bakgrunn av dette. En vassdragskonsesjon vil støtte vilkåret for eventuell dispensasjon etter kap 19 i loven.

I plan- og bygningslovens forskrift om saksbehandling og kontroll er saker med konsesjon etter blant annet vassdragslovgivningen fritatt for byggesaksbehandling. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med gjeldene arealdel i kommuneplanen eller reguleringsplaner. NVE mener forholdet til planvedtakene i plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket eventuelt igangsettes.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen. Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og

vern. Formålet med loven skal også gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, samisk kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I vår vurdering av søknaden om bygging av Vigdøla kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8 - 12. Det omsøkte tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til den samfunnsmessige gevinsten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies (jf. naturmangfoldloven § 7, jf. §§8-12). Vi viser til våre vurderinger av konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn, der dette inngår.

Vår vurdering av tiltaket opp mot de aktuelle paragrafene i naturmangfoldloven:

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. I forbindelse med søknaden om bygging av Vigdøla kraftverk er det gjennomført en konsekvensutredning i henhold til plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger. Det foreligger fagutredning på naturmiljø der kartlegging av utvalgte naturtyper og prioriterte arter innenfor influensområdet inngår.

Det er også gjort en egen konsekvensutredning av prosjektet Vestsideelvane og man har kunnet trekke veksler på denne kunnskapen for enkelte av fagtemaene, slik som fisk, temperatur og sumvirkninger.

Fylkesmannen mener at kravene til kunnskapsgrunnlaget i § 8 er oppfylt. NVE mener at de utredningene som er gjennomført sammen med eksisterende kunnskap og uttalelser i saken oppfyller kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8.

Føre-var- prinsippet § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil oppstå. NVE kan ikke se at nevnte forutsetning ligger til grunn i denne saken.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep som kan påvirke økosystemet. Samlet belastning på økosystemet knyttet til Vigdøla kraftverk og andre nærliggende, omsøkte kraftverk og energiltak er redegjort for tidligere under punktet om Samlet belastning. NVE har i sin anbefaling om utbyggingsløsning og avbøtende tiltak lagt særlig lagt vekt på elva som landskapselement.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, § 11 og 12

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Det ble i meldingen presentert to alternative utbyggingsløsninger, men det omsøkte alternativet er mest økonomisk og anses som mest driftssikkert.

Forurensningsloven

Statkraft Energi AS har søkt om tillatelse etter forurensningsloven om tillatelse til endring av vannføring i Vigdøla og Jostedøla. Dette gjelder både for anleggs- og driftsfasen.

Ut fra de foreliggende opplysninger i saken, mener NVE det er lite sannsynlig at driftsfasen vil kunne medføre betydelige forurensninger. Ved en eventuell utbygging må fylkesmannen kontaktes angående utslippstillatelse for anleggsperioden. Det må framlegges en plan for håndtering av forurensning i anleggsperioden. Dette gjelder særlig tilslammet vann fra tunneldriving, anleggsdrift med maskiner og bruk av kjemikalier.

Vannforskriften

Formålet med vannforskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det skal utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer med sikte på å oppfylle miljømålene, og sørge for at det fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet.

Vassdraget som planlegges utbygd inngår i Forvaltningsplan for Vannregion Sogn og Fjordane 2016-2021 og tilhører vannområde Indre Sogn. Planprogrammet er ferdigstilt og skisserer arbeidet og planprosessen fram mot godkjent forvaltningsplan for vannregionen i 2015.

NVE har i vurderingen av om konsesjon bør gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. Videre har vi vurdert samfunnsnyttene av inngrepet i forhold til skader og ulemper. Konklusjonene fremgår av vår anbefaling om utbygging.

NVE mener hensikten med inngrepet, i form av ny, fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Jordloven og konsesjonsloven

Statkraft Energi AS ber om tillatelse til fradeling av arealer og rettigheter for gjennomføring av tiltaket etter jordloven gis samtidig med konsesjonen. Statkraft Energi AS søker også om unntak for konsesjonsplikt for erverv av arealer og rettigheter som gis konsesjon etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven.

NVE kan ikke i sin konsesjonsbehandling ta beslutninger etter andre særlover, herunder jordloven. Tillatelse til fradeling etter jordloven § 12 gis av kommunen, jf forskrift 08.12.2003 nr 1479 § 1. Delingstillatelser etter jordloven § 12 er heller ikke blant de myndighetstillatelser der saksbehandlingen kan samordnes etter vannressursloven § 20. Statkraft må derfor søke til kommunen

om delingstillatelse etter § 10. Dette kan gjøres parallelt med at konsesjonssaken blir behandlet av OED.

Merknader til de foreslåtte konsesjonsvilkårene

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden, og lagt til grunn for NVEs innstilling og forslag til minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	1850
Alminnelig lavvannføring	l/s	60
Største slukeevne	l/s	3200
Største slukeevne i % av middelvannføring	%	188
Minste slukeevne	l/s	200

Det er søkt om følgende minstevannslipp:

60 l/s:	1. oktober - 30. april
300 l/s:	1. mai - 30. juni 16. august - 30. september
1000 l/s:	1. juli - 15. august

Med dette minstevannslippet er Vigdøla kraftverk i følge søker forventet å produsere 48 GWh. Vigdøla er allerede utnyttet i konsesjonen for Jostedøla kraftverk, og en utbygging av Vigdøla kraftverk vil føre til en ytterligere reduksjon av vannføringen i elva nedenfor inntaksmagasinet. Tross fraføring av det øvre nedbørsfeltet har Vigdøla i dag en 5 persentil sommervannføring som er beregnet til 540 l/s, mens 5 persentil vannføring for vinter er på 41 l/s. Flere av høringspartene har påpekt at en ytterligere reduksjon av elva, nedenfor inntaket, vil medføre at både Håvardfossen og elva som landskapselement vil bli borte. Flere er også skeptiske til reduksjonen med tanke på fisk og fossefall.

NVE er enig i at fraføring av vann vil føre til at elva og Håvardfossen blir mindre enn i dag og dette får en viss konsekvens for landskaps- og opplevelsesverdi. NVE mener likevel at minstevannføringen på høysommeren, i perioden 1. juli til 15. august, som er foreslått med en størrelse på 1000 l/s, er stor nok både til å opprettholde fossen som hvit og gi en troverdig opplevelse av den. Dette er perioden med mest friluftsliv og bilder av fossen i konsekvensutredningen, som er tatt ved ulike vannføringer (KU figur 7.9), viser at fossen er synlig og hvit på vannføring på 1190 l/s og at det er liten forskjell med vannføring på 1490 l/s. I perioden i forkant og etterkant av høysommeren, perioden 1. mai – 30. juni samt 16. august – 30. september, har søker foreslått en minstevannføring på 300 l/s. NVE viser til at også dette er perioder med utøvelse av tradisjonelt friluftsliv og foreslår å øke minstevannføringen for å sikre vann i elva og fossen. NVE mener minstevannføringen kan økes til 5-persentilen sommer som er beregnet til 540 l/s. Håvardfossen vil ikke fremstå som prangende, men ha vann nok til å være hvit og godt synlig. NVE mener søkers foreslåtte minstevannføring i perioden 1. oktober – 30. april på 60 l/s, tilsvarende dagens alminnelige lavvannføring, vil være tilstrekkelig i vinterperioden. Den foreslåtte økningen av minstevannføring vil gi en samlet produksjon på 45,4 GWh, som er 2,6 GWh mindre enn søkers eget forslag med 48 GWh/år, noe NVE anser som en forsvarlig forskjell.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, mener vi det må settes som krav at hele tilsiget slippes forbi inntaket. Det bør også settes krav om at det skal etableres en måleanordning for

registrering av minstevannføring i umiddelbar nærhet til inntaksbassenget. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av minstevannsslipp bør inngå som del av detaljplangodkjenningen. Data skal kunne fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved inntaksbassenget bør det på egnet sted, lett synlig for allmennheten settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelsene. Det bør være et krav at NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Det er søkt om å regulere inntaksbassenget med 2 meter, mellom kote 605 og 607. Vi anbefaler at det i en eventuell konsesjon settes krav at vannstanden i inntaksmagasinet kan varieres med inntil 2 meter. NVE mener at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme, og anbefaler at det settes krav om jevn kjøring av kraftverket i takt med tilsiget.

Post 2: Konsesjonsavgifter

Det følger av vannressursloven § 19 at det for elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh skal fastsettes konsesjonsavgifter etter reglene i industrikonsesjonsloven § 2 tredje ledd nr. 13. NVE foreslår at konsesjonsavgiftene for Vigdøla kraftverk settes til 8 kroner/nat. hk. til staten, og 24 kroner/nat. hk. til kommunen. Dette er på nivå med de satser som NVE har foreslått i senere innstillinger.

Post 7: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, skal detaljerte planer forelegges NVEs regionkontor i Førde og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Informasjon om dette finnes på <http://www.nve.no/no/Sikkerhet-og-tilsyn1/Natur--og-miljotilsyn/Detaljplaner/>.

Dammer og trykkrør må klassifiseres etter reglene i damforskriften. Dersom det blir gitt konsesjon til et annet eller justert alternativ for utbyggingen enn hva NVE har innstilt på, må klassifiseringen av dammer og trykkrør vurderes for det alternativet. Informasjon om klassifisering finnes på <http://www.nve.no/no/Sikkerhet-og-tilsyn1/Damsikkerhet/KLassifisering1/>. NVEs tilsynsavdeling ved seksjon for damsikkerhet må fatte endelig vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ før seksjon før miljøtilsyn kan ta detaljplaner for landskap og miljø til behandling.

Tabellen nedenfor oppsummerer sentrale føringer og krav som ligger til grunn for NVEs innstilling. Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, ber vi OED om å synliggjøre eventuelle endringer i forhold til NVEs innstilling på samme måte, for eksempel ved å legge til en egen kolonne i samme tabell.

	Omsøkt	NVEs anbefaling
Inntak	Inntaket legges umiddelbart oppstrøms dammen på nordsiden av elva. Inntaket utføres med vertikal og dykket varegrind som kan stenges med luke og et enkelt bjerkestengsel	Plasseres som beskrevet i søknaden, ca. kote 605 moh
Vannveier	Legges i tunell hele strekningen	Som omsøkt
Kraftstasjon	Kraftstasjon i fjell	Som omsøkt
Største slukeevne	3,2 m ³ /s	Som omsøkt
Minste slukeevne	0,2 m ³ /s	Som omsøkt
Installert effekt, maks	16 MW	Som omsøkt
Antall turbiner/turbintype	1 peltonturbin	Som omsøkt
Nettilknytning	22 kV luftledning eller 1,0 kV jordkabel fra Synneshaug til Skitnamyrtjønne.	Som omsøkt
Veger	150 meter adkomstveg fra eksisterende veg i Vigdøla og til inntaksbasseng	Vegen gjøres så kort som mulig og legges med tanke på å minimere konsekvensene for landskap og unngå drenering av høgstaudeeng.
Deponier	Overskuddsmasser deponeres umiddelbart på Ormbergstølen, så langt det er mulig.	Detaljplan om håndtering av eventuelle masser som ikke blir deponert på Ormbergstølen
Avbøtende tiltak	Terskler etter nærmere vurdering.	Behov, plassering og utforming av terskler vurderes i en terskelplan

Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan som regel behandles av NVE som del av detaljplangodkjenningen, med mindre annet er presisert her. Detaljplaner skal forelegges NVEs region i Førde og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

NVE påpeker at standardvilkåret har krav om at kommunene skal ha anledning til å uttale seg om planer for anleggsveier, massetak og plassering av overskuddsmasser. Dette sikrer etter vårt syn kommunenes deltagelse i detaljplanleggingen.

Post 8. Naturforvaltning

Standard vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen. Eventuelle pålegg i medhold av vilkårene må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 9. Automatisk fredede kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen om automatisk fredete kulturminner kommer inn under dette vilkåret. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på automatisk fredede kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8.

Post 12: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig. Statkraft Energi AS foreslår å anlegge terskler for å øke vanndekket areal i et flatt parti mellom kote 550 og 580. NVE mener at tidspunktet for utarbeidelse av en terskelplan kan avklares i detaljplanfasen.

Andre merknader

Privatrettslige spørsmål

Privatrettslige spørsmål som angår de enkelte eiendommer som blir berørt av utbyggingen må løses direkte mellom utbygger og de respektive grunneiere.

Med hilsen

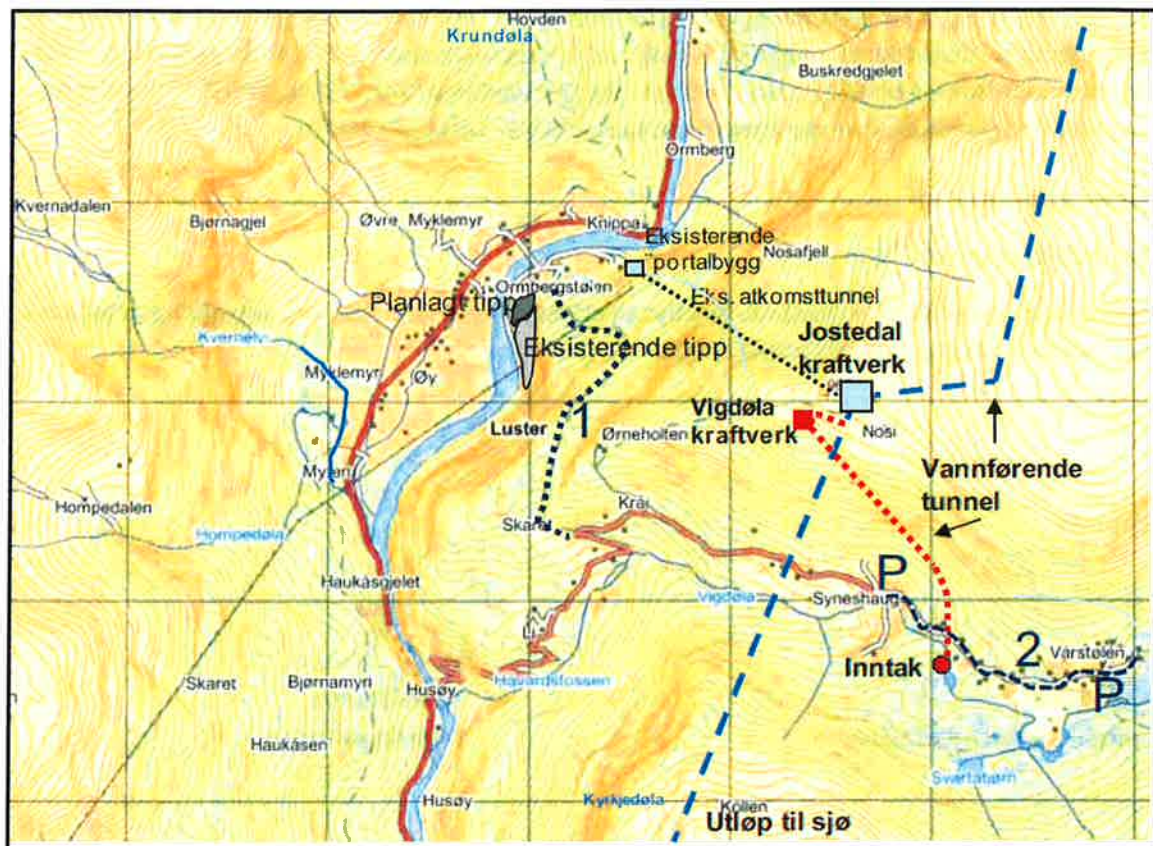
Per Sanderud
vassdrags- og energidirektør

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Vedlegg: Detaljkart
Kopi: Statkraft Energi AS, Postboks 200 Lilleaker, 0216 OSLO

Vedlegg 1: Detaljkart

**Forslag til vilkår
for tillatelse etter vannressursloven § 8
til Statkraft Energi AS
til å bygge Vigdøla
i Luster kommune, Sogn og Fjordane fylke**

1

(konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 første ledd.

2

(Konsesjonsavgifter)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr 8,- pr. nat.hk. og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24,- pr. nat.hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjenning av Fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år jf. vannressursloven § 19 tredje ledd og

vassdragsreguleringsloven § 12 nr 1. Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8 (Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i berørte vassdrag er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning

å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utligningsgelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

14

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

15

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring, løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan

kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltene utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

16

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

17

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

19

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettsstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§

60a og 63 første ledd bokstav c.

**Forslag
til**

**Manøvreringsreglement
for utbygging og regulering av Vigdøla kraftverk i Luster kommune, Sogn og Fjordane
fylke**

1.
Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Skitnamyrtjønne.....	605	607	605	2	0	2

Høydene refererer seg til Statens Kartverks høydesystem (NN 1954).

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Det skal slippes:

01.10 – 30.04: 60 l/s

01.05 – 30.06: 540 l/s

01.07 – 15.08: 1000 l/s

16.08 – 30.09: 540 l/s

Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring og vannstanden i Skitnamyrtjønne er på laveste tillatte nivå, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

